

PHARMACOPŒIÆ
MEDICO-CHYMICÆ,
LIBER I.
DE ISAGOGE.

CAPUT I.

De Definitione ac distributione Pharmacologiae.

Pharmacopœia est descriptio rerum medicinalium ad bene medicandum. Seu est doctrina medicamentorum; adeoque & Pharmacologia eodem sensu dicitur.

Illæ suppeditat culina, ista chirurgia, hæc pharmacologia.

Objectum pharmacologiæ est res naturalis medicinalis. Descriptio est ejusdem rei pharmacologica Constitutio, Usurpatio atque Signatio.

De his agetur generaliter in Isagoge lib. 1. In Officina lib. 2. Specialiter, in Mineralogia lib. 3. Phytologia lib. 4 ac Zoologia lib. 5.

N. *Medici officium tribus nititur mediis, remediis medicè dictis: alimentariis, chirurgicis, ac pharmaceuticis;*

CAP. II.

De Rebus medicinalibus nativis.

Isagoge est pars Pharmacologiæ, quæ agit de rebus naturalibus medicinalibus in genere.

N. *Res naturalis non opponitur artificiali, sed supranaturali.*

Res naturalis medicinalis est res quæcunque ad medicandum adaptabilis, sive figuram ea obtineat na-

tivam, id est naturam inditam, sive elaborationem aliquam officinalem sustinuerit, illæ communiter veniunt nomine simplicium materialium nativorum; hæ præparatorum. Ultramque seriem generaliore videre licet lib. 2. Verum enim vero, quia in utrisque nomina plurima occurrunt,

A

quæ

quæ vel minus vulgaria, vel æquivoca, vel uni alicui classi minimè subjungi queunt, operæ precium duxi, pharmacopœias tyronibus synopsi brevi inservire & utrarumque nomina alphabetica serie exhibere.

Sunt itaque Naturarum Nomina generalia,

A.

Acetum. Acetum in genere liquorem quemcumque acidum notare potest, unde nonnullis spiritus Oli & simil. acetum dicuntur: Veruntamen in Officinis liquorem solum acidum denotat, ex potulentis succis factum, & καὶ ἄξος ex vino seu uvis. Et hoc recipiendum est quoties aceti simpliciter fit mentio. N. *Aceta infusione parata* Vide in lib. 2.

Acini sunt granula minutiora sive per se crescant, ut acini, i. e. bacca sambuci, sive aliis inclusa, ut acini uvarum, quin & ipsas uvas integras sonant.

Adeps, idem quod pinguedo, generaliterque tam axungiam quam sebum denotat, usitatis tamen pro axungia usurpatur. atque absolutè pro adipe suillo. Vid. lib. 2.

Alabastris, sunt folia illa viridia herbacea, quæ flores sepiunt. In Mineralogia, Alabaster seu alabastrites lapidem certum denotat.

Anthera, i. e. summitates seu cacumina in florum medietate capillamentis incumbentia,

Apices, idem quod anthera.
Aqua quid sit nemini ignotum est. Pharmacopœiam subit, tum nativam, tum preparatam. Vid. 1. 2. & 3.

Arbor, est planta lignea fruticosa grandior, Baum.

Aroma. Gewürz. Vid. 1. 2.

Avilli, idem quod acini seu lapilli in fructibus.

Axungia est pinguedo sevo mollior, idemque cum adipe. Schmer / Schmalz.

B.

Bacca, Beeren. Vocantur fructus quicumque parvo rotundi.

Bitumen, est genus è mineralibus, Vid. 1. 2.

C.

Cacumen. Cacumina sunt idem quod summitates.

Calyx. Calyces sunt oculi sive gemmæ, florum prodromi. Ut oculi populi arboris: vel est folliculus quo flos primum, mox seminis foetus clauditur.

Capillamenta sunt filamenta illa tenuia in florum medietate surgentia,

Capita in Zoologia quid sunt, notum est, in phytologia rotunda illa feminum, aut florum receptacula referunt, ut caput papaveris. &c.

Capreoli, sunt ligamenta contorta, quibus planta nonnullæ dotatæ sunt, ut aliis sese annectant.

Caro in ζωολογία vox notissima est, in φυτολογία substantiam illam molliorem fructuum succulentorum no-

tat, quam alias pulgam vocamus; ut pulpa seu caro castæ, caro prunorum.

Caulis, est truncus herbæ inter ramos & radicem.

Caudex, idem est in arboribus & fruticibus, quod caulis in herbis.

Coma in Phytologia idem quod summitates sonat.

Cor, idem quod medulla vegetabilium.

Cornu, Cornua non nisi in zoologia locum habent. Vide lib. 2.

Cortex, est tegumentum ceu cutis vegetabilium. Vide lib. 2.

Corymbi, i. e. summitates.

Cyma. Cyma sunt teneri cauliculi Julii, die Sprossen.

E.

Echinus est quicquid numerosa congerie aculeorum stipatur, sive tegmen, sive caput, sive cacumen fuerit.

F.

Fibra, i. e. filamenta sive villi r. sunt veluti stamina rebus nonnullis intexta, v. g. arboribus, foliis, &c. 2. Sunt capillamenta extrinsecus adnascencia, e. g. radicibus & similibus. Die Hårlein an den Wurzel.

Flores. Florum nomen æquivocum est, locumque habet tum inter nativum inter præparata. Vid. lib. 2.

Folium. Folia in phytologia notissima sunt, in Mineralogia sunt folia ☉ & ☽, i. e. ☉ & ☽ in tenuissimas laminas redacta.

Folliculus est theca tenuis, quæ granum vel semen continet involutum.

Fructus sunt grandiores illi ac succulenti plantarum fetus seminum receptacula. Ut poma, pyra, pruna, &c.

Frutex est planta naturæ, inter herbas ac arbores, mediæ, ad ligneam tamen naturam quam proximè accedens.

Fungus est excrementum arboribus fruticibusve quibusdam adnascens, vel immediatè à terra prodiens.

G.

Gemma in Mineralogia sunt lapides preciosi: in Phytologia, gemmæ idem denotant quod oculi.

Geniculum est internodatio quarundam plantarum.

Granum in nativis semina sonat minutiora, sive rotunda ea sint, sive alius alicujus figuræ. Sic sunt grana piperis, hordei, tritici.

Gummi, Gummi: liquor est concretus ex arboribus diffusus. V. l. 2.

N. Gummi vox etsi indeclinabile sit, placuit tamen in plurali esse gummata, &c.

H.

Herba est planta frutice minor: seu est quod à radice foliatum, sine caudice provenit, sæpiusque semen in caule fert. In praxi tamen, pro foliis solis ut plurimum usurpatur, e. g. R. Herb. ceterach, id est folia.

I.

Inba est arundinacea coma effusa, qualis in milio est.

Julus, Juli sunt folia primum erumpentia, die erste Schößling oder Bletter. Strictè notat Juglandis arboris flores longiusculos, cum foliis prioribus apparentes. Die Drateln oder Nussblut.

L.

Lacryma est humor è plantis tum sponte effluens (sive is concresecat, v. g. in oleum, resinam, gummi, sive non) tum facta incisione.

Lanugo in Phytologia, sunt filamenta renella, cuticulæ extimæ instar pilorum seu lanæ adnascencia, v. g. in verbasco.

Lapides in singulis tribus mundi regnis locum sibi vendicant. In Mineralogia. Vid. l. 3. In Phytologia, cortices duriores, nucleum includentes quandoque lapides referunt. In Zoologia manet significatio mineralogica, calculosque exhibet in animalibus repertos.

Lignum, Vid. l. 2.

Loculamenta sunt seminum involucra, quæ veluti parvæ capsulæ ea occludunt.

Locusta, idem quod oculi, in Zoologia autem certa animalcula referunt.

M.

Matrix in phytologia idem est quod medulla aut cor.

Mædulla in Mineralogia partem molliusculam denotat, quæ in faxis nonnunquam reperitur. German. *Steinmarck*. In Phytologia mediam cujuslibet partem molliorem ac præ-

stantiorem refert, quam & Cor matricemve appellant. In Zoologia adipem significat in ossium medietate contentam, vel molliorem illam substantiam, quæ in spina ac cerebro est.

Minera est terra sive materia ex qua mineralia & maximè metallica fiunt. Sic minera ☉s, & ☿ij.

Mineralia. Vid. l. 3.

Muscus est excrementum herbarum instar lanuginis corticibus arborum, vel ossibus aëri expositis adnascens. Dicitur & *Ufnea*: interdum tamen certis plantis attribuitur. Vid. lib. 4.

N.

Nucleus est semen nucibus vel fructibus inclusum.

Nux fructus quosdam denotat cortice lapideo nucleum occludentes.

O.

Oculi, sunt florum prodromi, inque flores explicabiles.

Olea, sunt pinguedines fluidæ. Vide in præparat. Nam omnia ferè præparata sunt.

Ossa Zoologicè notissima sunt, phytologicè ossiculi vocabulum imponitur lapideis corticibus qui nucleos circumdant.

P.

Pediculus, petiolus est, quo folium, fructus aut flos dependet.

Pinguedo idem est quod adeps, interdum tamen generalius sumitur, ut omnia pingua comprehendat.

Planta est vegetabile integrum, si-

ve

ve arborem velis, sive fruticem, sive herbam.

Pulpa est caro seu substantia fructuum succulenta, inter corticem ac nucleum comprehensa, v. g. pomorum, cerasorum & simil. referturque ad præparata.

R.

Radix est infima pars plantæ, terræ infixæ.

Ramus est velut brachium plantæ.

Resina in classe nativorum, est concreta lacryma certarum arborum, naturæ oleagineæ, ut Terebinthina, &c. In præparatorum classe quid sit. Vide infra.

S.

Salia, quid sint. Vid. c. 3. & l. 2. c. 79.

Semen in Officina minutiones plantarum fructus denotat, ex quibus simile nasci potest.

Sevum est pinguedo duriuscula, sumiturque à solis quadrupedibus cornutis.

Spica. Spicæ sunt summitates in longum deductæ, ut spica lavendulæ.

Stercus est excrementum animalium per anum excretum.

Stipes est pars plantæ inter radicem & ramos, idemque quod caulis.

Stipula folia sunt culmum ambientia.

Succus. Vid. in præparatis.

Summitates, sunt cacuminula herbarum, dicunturq; de herbis foliorum

minutiorum. Ut absinthii, Rutæ.

Surculus est, quod ex ramis simplex oritur, estque velut germen quoddam ex ipso trunco vel caudice productum.

T.

Terra Terræ & in nativis locum habent, & in præparatis; nativarum feriem Vid. l. 2. c. 3. Terræ significationem in præparatis Vid. cap. seq.

Testa. Testæ sunt ovorum cortex externus.

Turio. Turiones sunt teneritates summitatum ipsarum arborum, quæ singulis annis crescunt.

V.

Vena sunt quæ in plantarum foliis apparent, fibræ, in ramulos divisæ.

Villi. Vide fibræ.

Viscum (aliis viscus) est frutex peculiaris in arborum quarundam ramis enatus, semper virens.

Umbella sunt summitates plantarum sinuosæ, instar nidi avis formata.

Ungues sunt extremitates corneæ digitorum. In Phytologia, Unguiculi interdum idem sunt quod alabastrum.

Ungula. Ungulæ sunt cornea tegumenta, quibus pedes nonnullorum animalium conteguntur.

Urina. Vid. l. 2. c. 5.

Usnea idem quod muscus ossibus vel arboribus adnascens.

De Rebus medicinalibus preparatis.

Preparatorum nomina generalia sunt.

A.

A Cera preparata. Vid. l. 2.
 Alcohol significat pulverem subtilissimum ac inpalabilem, interdum S. Vini rectificatissimum.

Amalgama est mixtura cum ☿ vi-
 vo. Vid. l. 3.

Amuletum idem est quod Periam-
 ma.

Anacolleta ἀνακόλλημα (ἀπὸ τῆς κολλῆ-
 ῆς à glutino sic dictum) glutinamen-
 tum in genere significat, in praxi au-
 tem medica proprie medicamentum
 dicitur, quod fronti applicatur, ut
 sanguinis fluxum ad nares vel oculos
 intercipiat, fitque ferè semper forma
 cataplasmatum, de quo lib. 2.

Apozema ἀπόζωμα. Vid. Decoctum.

Aphlegmatismus est medicamen-
 tum pollens facultate pituitam à ce-
 rebro eliciendi, perque os excernen-
 di. Fit forma Gargarismi, Masticato-
 rii & Unguenti. Vid. l. 2.

Aqua destillata seu stillatitia est
 lymphæ destillatione elicita, constans
 ex parte aquea & spirituosa, ita ta-
 men ut propius ad naturam aqueam
 accedat. Vid. l. 2.

N. Aquarum stillatitiarum nomine
 veniunt (quamvis minus accurate) non-
 nulli spiritus, ut ex minerali, ☿, ♁ &

simil. Ex vegetabilibus omnes fere aquæ
 compositæ. Vid. ibid. l. 2.

N. II. Imponitur iisdem singularibus
 quibusdam preparationibus, ut sunt ∇
 benedicta &c. vide infusionem ☿ij.

Arcanum Theophrasto est Quinta
 rei essentia summè exaltata, seu ut ait
 idem: Est virtus rei millecupla exal-
 tatione emendata. Quatuor enim in-
 primis arcana jactitæ. 1. Arcanum
 primæ materiæ. 2. Lapidis philoso-
 phorum. 3. ☿ij vitæ. 4. Tincturæ. Lib.
 5. Archidox.

N. Arcanum aliis est Extractum in
 specie sic dictum.

B.

Bacilli nomen imponitur medica-
 menti figura bacillorum, i. e. tereti-
 formati; ut bacilli fumales, bacilli
 pectorales.

Balani, βαλανί idem sonant quod
 glandes seu suppositoria.

Balneum proprie totius corporis
 lotio est, fitque vel liquore naturali,
 v. g. aquâ dulci, thermis, vel artificia-
 li. Non raro tamen & pro lotionem
 partium solummodò inferiorum su-
 mitur, quas infusus & semicupia vul-
 gò vocant.

Balsamus vel Balsamum. Balsami
 vocabulum pluribus in Officina utur-
 patur significationibus. (1.) Deno-
 tat genus quoddam odoramenti cras-
 siuscu-

fulsculi instar unguenti, vel linimenti. Et hæc significatio usitatissima est. E. g. Balsamus rosarum, Apoplecticus & simil. (2.) Solent quoque ex gummi, resinisque cum spiritu Vini liquores destillari, qui extrinsecus illinuntur, balsamique nomine veniunt, ut balsamus nervinus, sciaticus & simil. (3.) Inunctorum liquorem significat, eumque oleo crassiorem, linimento liquidiorum: Balsamum nos inunctorium appellabimus. Vid. l. 2. de unguentis, (4.) Balsami nomen sibi vindicarunt *Salia fusa & liquata*, ut Balsamus Ψ . Tandem (5.) sunt singulares quædam præparaciones, quibus balsami nomen imponunt, ut balsamus Ψ s, sanguinis humani. De quibus sigillatim suo loco.

Bolus medicamentum est consistentia magis duriuscula quam Electuarium, sic dictum quod bucca capiatur.

C.

Calx proprie dicitur quod calcinando vel in alcool conversum, ut calx Θ is Δ na, &c. vel saltem friabile factum est, ut C. C. & simil.

Caput mortuum est residua illa materia crassa ac sicca quæ distillationibus, præcipuè mineralium remanet, communissimè autem remanentiam Θ -li notat.

Cataplasma. Medicamentum est topicum pultis consistentia.

Cauterium à viribus sic dicitur, quod eutem carnem que subjectam adurat,

sive id fiat igne actuali v. g. ferro candenti, sive potenciali, i. e. medicamentis. Possunt autem cauterisantia formulis fieri variis, nempe forma lapidum, vid. lib. 2. Spirituum, v. g. olei Ψ ij butyracei, lixiviorum, v. g. è cineribus sarmentorum.

Cementum est pulvis, cujus opè calcinatio cementatoria peragitur.

Ceratum vel ceratum à cera sic dictum, Medicamentum est topicum, inter Emplastrum ac unguentum, consistentiæ mediæ: seu, est Emplastrum molliusculum. Vid. l. 2.

Cinis est pulvis illa griseus ex combustionem rerum crematiliam residuus. Constatque ex sale (qui elixivari potest) atque terra mortua.

Claretum Vinum est aromatum infusione imprægnatum atque cum saccharo dulcoratum. Dicitur alias vinum seu potus Hippocraticus.

Clyster. Clyisma, Enema, Medicamentum liquidum est quod ano vel utero per Siphonem intruditur. Vid. lib. 2.

Collutiones oris Δ φουδουμαλα, sunt liquores medicamentosi, qui in ore continentur, beneficioque linguæ hinc inde agitantur.

Collyrium medicamentum est, quod oculis immittitur, sive liquidum id sit, sive solidum. Liquida veniunt ferè titulo aquarum, tum quoque unguenti: Sicca pulverum vel Trochiscorum; hos nomine peculiari *Sief* appellitant.

Colopha-

Colophonia est pars resinarum crassior ex harum destillationibus coctionibusve residua. Vid. lib. 4.

Condita dicuntur quæ conditura, i.e. condiendo facta sunt eingemachte Sachen. Vid. lib. 2.

Confecta, id est sacharo obducta & incrustata, eodemque sensu dicuntur & confectioes, Vid. lib. 2.

N. I. *Confectionis nomen datum est & speciebus nonnullis cum sacharo mixtis: Unde confectioes aromatica, &c. dici solent. Verum prestat nomine specierum eas nominare.*

N. II. *Est & Confectio Hamech, id est Electuarium.*

Conserva sunt medicamenta ex floribus, foliis, radicibus, cum sacharo conquassatis, facta. Vulgo Zucker/ut conserva rosarum RosenZucker.

Corrosivum idem est quod caustivum. Vide Cauterium.

Crocus est calx pulverea ad croceum vergens colorem, paratur autem vel ex O io, vel A te, vel Q re.

Cucupha est Cataputium medicamentis cephalicis repletum. Vid. l. 2. Sacculus.

D.

Decoctum: Decocta sunt brodia liquida, constantia ex conveniente liquore, viribus medicamentosis, interveniente debita coctione, imprægnato. In specie autem dicitur de portionibus intrinsicis assumendis, ex decocto brodio paratis, quas alias $\alpha\pi\sigma\lambda\epsilon\mu\alpha\lambda\epsilon$ vocant.

Diaclysmata, i.e. Collutio oris. Vid. de Gargarismis, lib. 2.

Dentifricium medicamentum est dentibus, vel gingivis fricandis destinatum, sive id liquor sit. Vid. l. 2. de Gargarism. sive linimentum. sive pulvis. Vid. lib. 2. suis locis.

Dropax, $\Delta\rho\acute{o}\pi\alpha\kappa\acute{\epsilon}$, Picatio ($\omega\iota\sigma\tau\epsilon\lambda\mu\alpha$) medicamentum est emplasticum cuti fortiter adhaerens, sic dictum à picce qua sola olim reliqua ingredientia suscipiebantur. Vid. l. 2. Empl.

E.

Elegma est medicamentum internum, pulmonibus dicatum syrupo crassius, quod in ore detinetur, ut paulatim per guttur in pulmones delabatur. Dicitur & Linctus, Lambilei Loch, Lohoh.

Electuarium est medicamentum syrupo & elegmate crassius, constans ex medicamentis durioribus pulverisatis, melli, syrupo, sacharo syrupisato, vel alii alicui convenienti liquori melligineo, (id est mellis consistentiæ) accuratè mixtis.

N. *Sunt & nonnullæ species hoc nomine insignitæ. scil. quæ olim (ut nonnulli volunt) cum sacharo in Electuarii formam redgebantur. Sic dicitur Electuarium Ducis, El. de gemmis, &c. Verum quia mos ille abolevit, prestat Specierum nomen usurpare.*

Eleosaccharum nihil est aliud quàm oleum destillatum cum sacchare mixtum. E. g. olei O j. sacchar. ʒ j. vel circiter.

Elixir est species tincturarum, quas Elixiris nomine appellare placuit. Ut Elixir proprietatis, Elix. vitæ, &c.

Embrycha, ἔμβρυχον, irrigatio, instillatio, stillicidium, Fomentationis genus est, cum liquor fomentans stillatim seu guttatim in partem fomentandam funditur.

Emplastrum est topicum medicamentum notissimum. Germ. Pflaster.

Emulsio medicamentum est liquidum lacteum, i. e. lac representans. Vid. lib. 2.

Epithema est medicamentum liquidum parti alicui imponendum. Vid. lib. 2.

Errhina sunt medicamenta, quæ naribus immittuntur, adeoque & ptarmica comprehendunt. Specialiùs tamen plerunque sumitur errhinum, quatenus pituitam sine sternutatione prolicat. Vid. lib. 2.

Essentia. Essentiæ vocabulum significat accuratè loquendo balsamicam rei partem à crassiori separatam. Quare cum exactissima rei separatio beneficio extractionis peragatur, fit ut pars illa balsamica à crassiore corpore extracta Essentia κατ' ἔξωθεν dicatur, alias à modo fiendi Extractum.

N. I. Nonnunquam attribuitur quoque Essentiæ vocabulum succis expressis ac spissatis. Verum præstaret hoc proprio suo nomine, quò minus confusio oriatur, nominare.

N. II. Sunt & qui Eleosacchara Essentias vocant, sed abusive.

Extractum Essentia rei est vi liquoris alicujus, è corpore crassiore separata & ad consistentiam justam inspissata. Vid. lib. 2.

N. I. Extractum quoque generaliter nonnunquam sumitur, ut & succos sub se comprehendat non secus ac Essentia.

F.

Farina est pulvis molendo contritus.

Fecule sunt pulveres in certis vegetabilium expressionibus subsidentes. Vid. lib. 2.

Flores in præparatis quid sint. Vid. lib. 2.

Frontale. Epithema denotat, fronti applicandum.

G.

Galreda. Succus est inspissatus viscosus, lucidus, fitque plerunque ex coctis partibus animalium cartilaginosis, v. g. ex pedibus vituli, &c. Galrey.

Gelatina ferè idem est cum Galreda, nisi quod generalius usurpetur, & pro quocunque succo pellucido lenito glutinosoque sumatur, qui tamen in primis fieri consuevit ex succis fructuum. E. g. pomorum, &c. ut Gelatina Cytoniorum, C. C.

Gargarismus, liquorem denotat, quo os faucesque gargarisando colluuntur. Vide lib. 2.

Glandes idem sunt cum supposito-riis.

Gummi in classe præparatorum, ni-

hil aliud est, quam Extractum resinofum. Vid. lib. 2.

H.

Hulipe sunt placentulæ ex infusione medicinali farinæque triticea, addito insuper tantillo sachari, subtractæ.

I.

Infusum. Infusio est liquor qualitibus medicamentosis, sola maceratione imprægnatus. Parum itaque differt à decocto, quippe quod huic coquendo accedit, accedenteque interdum maceratione, idem ferè illi, sola maceratione. Usitatiùs tamen de potionibus dicitur ac inprimis de quibusdam purgantibus ex Vino, cerevisia vel simili liquore, dicta ratione paratis. Vid. lib. 2.

Juleb, nomen Persicum est, idèmq; sonat quod potio dulcis. Arabibus vox Julebi à syrupis non distinguitur. Nostratibus autem Julebi seu Julapia, (Græc. *Ζουλίπια*) potiones sunt in praxi usitatissimæ syrupis dilutiones, constantq; ex liquoribus clarioribus, sacharò vel syrupo convenienti ad gratum saporem, dulcoratis.

L.

Lapis. Lapidis nomen nonnullis imponitur medicamentis quæ ad duritiem lapideam vel terrestrem excocta sunt. Vid. lib. 2.

Lapis vegetabilis Medicamenti species est constans ex sale, Tinctura, oleoque ad duritiem ferè lapidis excoctis. Vid. lib. 2.

Laudanum dicitur de solo medicamento ex opio confecto, idque vocant Laudanum opiatum. de quo vid. lib. 4.

Limētus, i.e. Eclegma.

Limmentum medicamentum est topicum pingue, oleo crassius, unguento liquidius corporis illinitioni dicatum. Vid. 2. lib. Ung.

Liquor quamvis de quolibet humore dici possit, in specie tamen humorem denotat per deliquium paratum, quem oleum aliàs, nonnunquam Balsamum dicere solent.

N. Nonnunquam & pro destillato liquore usurpatur. E.g. liquor cranii, liquor C. C. liquor seu spiritus L. Guajaci.

Loboh, i.e. Eclegma.

Lotio sumitur pro balneo. Lavantur itidem nonnulla simplicia, ut Terræ, Metalla, & sim. de quibus speciatim.

Lozongæ sunt idem quod Morfuli.

M.

Magisterium, Magisterii nomen diversimodè usurpatur. I. Datur pulveribus solutione ac præcipitatione paratis, ut Mag. C. C. Corallorum. II. Tribuitur resinis seu extractis resinosis, ut sunt magisterium scammonii, Jalappæ, &c. Accuratè tamen loquendo magisterium vocari volunt; ubi nonnihil menstrui cum essentia extracta conjunctum mansit.

Malagma idem majoribus sonat quod cataplasma.

Martius panis, Marcipanis, Mazapanis,

Panis, Pasta regia, Panis dulciarius, sunt placentæ ex amygdalis dulcibus excort. & saccharo (quod sumitur duplum, triplum, nonnunquam ana) accedente aqua rosarum subactæ & pistæ.

N. *Addi possunt & alia, E. g. nuclei pini, pistacia, avellana, cortices cūri conditi, aromata & simil.*

Marmelada est Gelatina cotoniorum. Vid. lib. 2.

Massa ex officina pistoria ad pharmaceuticam translata est, denotatque subactam illam materiam tum pastæ regię, tum pillulis inde formandis destinatam.

Masticatorium est medicamentum apophlegmatizans, quod in ore dentium dentibusque masticatum pituitam liquat, eque cerebro ad palatum derivat. Vid. lib. 2.

Mel, Mellis nomen Pharmaco- pæis nonnunquam denotat succum simplicem ad mellis consistentiam inspissatum, melque sapore æmulan- tem. Sic convenit cum sapa sive Robob; ut Mel passulatum, Juniperi- num. Vid. lib. 2. Nonnunquam refert syrupum cum melle paratum. Vid. lib. 2. de Syrupis.

Monstruum, dicitur liquor, qui ad Tincturas extrahendas adhibetur, de quo vid. lib. 2. tit. de Extractis.

Mixtura generaliter de quibus- cunque mixtis dici potest, in praxi tamen medica usurpatur communiter pro Electuario, quod ex tempore

misceri solet. Sic dicitur F. Mixtura, i. e. Electuarium. Vid. lib. 2. de Ele- ctuariis.

Morsuli seu Morselli, Tabule: medi- camēta sunt quadrata ut plurimum, parata ex pulveribus & similibus sa- charo soluto susceptis, superque ta- bulam ligneam, lapideam cupream- ve effusis, ut consolidentur.

Moverus mulierculis nostratibus usitatissimum potionis genus est, quod parari faciunt, ubi præsumtio graviditatis, persuasum nimirum sibi habent, falsam imprægnationem eo exturbari, veram corroborari. Vid. lib. 2.

N.

Nasale idem quod Errhinum.

Nasale idem est quod pessus.

O.

Odoramenta sunt medicamenta o- doris gratia adhibenda. Odorem sive per se halent sive accedente incen- sione. Fiunt autem formularum va- riarum. Sine accensione quæ in usum veniunt, fiunt ferè forma pulve- rum, sacculorum, linimentorum, balsamorum, massarum odoratarum (quas poma ambrae vocant) aqua- rum, saponum, & simil. Accedente accensione vel liquefactione quæ o- dorem halant, parantur usitatiùs for- ma pulverum, trochiscorum, candelarum & bacillorum massarumve fu- malium.

Oleum proprie liquor est pinguis, balsamo tenuior.

B 2

N.I.

N. I. Nonnunquam tamen Balsamo crassior est, ut oleum anisi, nucista express.

N. II. Imponitur quoque olei nomen quamvis minus accurate, nonnullis spirituosus liquoribus, vel destillatione per actis: sic dicitur oleum Θ -li, Θ -is, & simil. Vid. spiritus, vel per deliquium dissolutis, ut oleum Φ -i. vid. liquor.

Opiatum, Confectio opiata: Hoc nominis Electuariis nonnullis (quamvis minus aptè) imponitur, non quod necessariò opium contineant, sed quod medicamentis veterum quæ opium continent, consistentiâ respondeant.

Oxyrrhodynon (ab $\alpha\gamma\omega\varsigma$ $\rho\omicron\delta\omicron$ & $\omicron\delta\upsilon\eta$, sic dictum) medicamentum in genere sonat ex aceto rosisque factum ad dolorem leniendum. Practici vero relicta hac significatione generali, soli capiti, fronti, collove id dicunt, atque ex olei rosar. part. iij. aceti parte j. concinnarunt, nostrates loco olei rosar. fumunt & alia. E. g. violaceû, papav. myrtin. de Nymph. P.

Pandaleum medicamentum est internum à rotulis morsulisve non nisi sola forma differens: fitque quando materia medicamentosa sacharo soluto suscepta in pyxidem effunditur, ut inibi indurescat.

Pastaregia. Vid. Martius panis.

Pastilli idem quod Trochisci.

Pesti: Pessaria (Barbaris nasalia) sunt medicamenta solida, uteri collo intrudenda,

Periamma, Periapton, Amuletum, Xenechton. Medicamentum est quod de collo suspensum morbum arcere creditur, ac præcipuè pestem.

Phlegma liquor est destillatus a quosus spirituoso liquori contradistinctus. Vid. aq. destillata.

Phanigmus mitior ac lenior est si napismus scil. qui solam cutem rubificat.

Pilula, i. e. parvæ pilæ, sunt medicamenta rotunda deglutitioni aptata.

Pineatum seu Pineolatum fit ex pineis sacharo & aqua rosarum, ad modum scil. quo Diamygdalatum seu Marcus panis ex amygdalis sacharo & ∇ rosarum fieri solet.

Pomum ambræ, odoramenti generis est, ex medicamentis odoriferis in massam redactis.

Potio in genere liquorem denotat potulentum, in praxi autem ferè de purgante potu intelligitur. Vid. l. 2.

Præparata, i. e. præparatione (specialiter sic dicta) elaborata: ut C. C. præparatum. Vid. lib. 2.

Pulvis. Pulveris nomen etsi generaliter minutissima quæque denotet, quocunq; modo facta: attamen communiter pulverisatis hoc nomen imponitur, sive simplicia illa sint, sive composita. Inter compositos autem pulveres, sunt qui species vocantur, sunt & qui Tragea. Præstaret tamen omnes pulveres compositos, ad differentiam simplicium, species nominare. Quint-

Q.
Quinta essentia propriè spiritum denotat, destillatum ex succis fermentatione exaltatis. De quo in spiritu-um classe. l. 2.

R.

Resina est substantia oleaginosa naturæ, sive in forma molliori illa fit, sive in duriori. Sunt autem Resinæ vel nativæ: de quibus l. 4. vel extractione Chymica paratæ. Ut Resina Diagyridii & simil. De quibus in Extractis l. 2. ac l. 4.

Rob. *Robob.* *Sapa*, est succus fructuum, ad mellis consistentiam ut plurimum per se, interdum quoque cum saccharo inspissatus. Priores simplices appellare licet, dabunturque l. 2. de succis. Posteriores, compositos; danturque l. 2. sub Syrupis.

Rotulae, sunt Tabulæ orbiculorum instar, constantes ex medicamentis susceptis saccharo in conveniente liquore soluto inque orbiculos supra tabulam effuso.

S.

Sacculus medicamentosus fomentorum genus est, constans ex convenientibus medicamentis siccis, sacculo infutis.

N. Est & *sacculus odoriferus* i. e. odoriferis completus, ut naribus admoveatur.

Sal accuratè loquendo est substantia in aqua solubilis, conerescibilis seu crySTALLIFABILIS. Communiter tamen dicuntur & salia (sed minus aptè,) lapides vel metalla nonnulla

acido liquore corrosa, atque iterum coagulata; Ut Sal corallorum, Sal hi & simil.

Sapa idem quod *Roob.* κατ' ἰξοχὴν autem dicitur de musto inspissato & ad tertias cocto.

Saponea i. e. linctus ex amygdalis.

Siesi i. e. Collyrium siccum. vid. l. 2.

Sinapismus est cataplasma, vel maffa, vim habens cuti ruborem, vel ardorem, vesicasve inducendi; adeoque continet sub se phænigium & vesicatoria.

Smegma odoratum, Sapo odoratus, fit ex sapone (Veneto inprimis) cui pulveres odorati convenientes immiscentur, ac impastando cum ▽ fragranti, v. g. rosarum subiguntur.

Sparadrapsus est Linteum Emplastro ad ignem fluenti immersum, extensum & refrigeratum. Dicitur & *tela emplastica*.

Species dicuntur in Officinis simplicia (ingredientia) pro compositis inde conficiendis coordinata. Sic dicuntur Species Theriacæ i. e. ex quibus theriaca compilatur, sic sunt & Species decoctorum usualium. Præ reliquis tamen hoc nomen sibi vendicant pulveres nonnulli, tum aromatici tum cathartici. Forfan. quia ordinati fuerunt olim, ut inde conficerentur electuaria, morsuli vel rotulæ. Sic sunt Species aromaticæ, rosat. Species Diaturbith cum Rhabarbaro, &c.

Spiritus est liquor destillatus natu-

ra magis spirituosæ, non secus ac è contra aquæ destillatæ magis ad naturam aquæ simplicis accedunt.

N. Spiritus nomen abusive sibi vendicantur quoque olea nonnulla subtiliora, ut Spiritus Terebinthina & simil.

Stymma est spissamentum seu crassamentum rerum, (florum rerumque aliarum) quod remanet dum in oleis macerata exprimentur.

Succus. Succus qui in officinis vocantur, expressiones sunt, seu expressæ essentia, aquæ naturæ, i. e. aquæ permiscibiles, ausgepresste Säfte.

N. Solis vegetabilibus competit, vide suo loco lib. 2.

Suffitus, suffumigium, *τοπιζαν* est Vapor suave olens ex re fragrante accensa vel carbonibus vivis injecta excitatus. Variarum autem res suffumigans potest fieri formularum: pulverum, candelarum, bacillorum, trochiscorum, &c.

Suppositorium est medicamentum solidum, teres ac pyramidale, instar digiti, intrusioni in anum destinatum.

Syrupus est liquor medicamentosis qualitatibus imprægnatus, additæque saccharo aut melle, ad mellis consistentiam excoctus.

T.

Tabula vid. morfuli.

Tartarus, terrestris sal est. Vid. l. 4.

Terra motina, est terra ex elixivia-

tione residua, omnibus facultatibus efficacibus destituta.

Tinctura vox diversimodè usurpatur, usitatissimè tamen potissimam rei partem denotat, sub colore certe infusionis beneficio, extractam, sive cum menstruo adhuc conjuncta illa sit (quæ vulgarissima est significatio) sive ab eodem separata; quo sensu Extractum communiter effertur.

N. Sumitur quoque nonnunquam Tinctura pro Essentia rei ulterius elaborata. Vide Tincturas §ij, quas tamen Tincturas magisteriales appellare commodius est.

Tragea, Tragea, bellaria, est pulvis introsumendus ex speciebus & simil. pulveribus simplicibus, cum saccharo confectisve ad saporem gratum commixtis, vide l. 2. sub pulver. & spec.

Trochiscus, Trochisci sunt species seu pulveres mucilagine, e. g. tragacanthæ, althææ & simil. ut eò melius ad tempus durare possint, suscepti, incorporati, inque orbiculos parvos formati. Trochisci sublinguales, i. e. qui sub lingua continentur ut dissolvantur & per guttur in pulmones defluant.

V.

Vinum medicatum, Vina medicata sunt infusiones in vino factæ, vid. l. 2.

Unguentum est medicamentum topicum pingue linimento durius, emplastro mollius, Germ. Salb.

CAP. IV.

De Speciebus productionum nativarum.

Descriptio rei medicinalis' pharmacologica, est enodatio constitutionis, usurpationis ac signationis (quantum scilicet hæc spectant ad benè medicandum.)

Constitutio est rei medicinalis productio, collectio & asservatio.

Productio est quæ res fit. Est igitur productio descriptio, deductio specierum & circumstantiarum ad productionem requisitarum, (in quantum se faciunt ad pharmacologicam rei productionem.)

Estq; rerum tum *Nativarum* tum *Præparatarum*.

Nativarum productio primæva est creatio, cui subinde successerunt tum generatio, quasi generatio, nutritio, q. nutritio; tum operationes seu motus utrisque illis subijuncti: quales in Vegetabilium productione, soli cultura, satio, insitio, amputatio; in animalium, conceptio, nutritio, educatio, &c.

N. Species productionis nativæ, uti & harum circumstantiæ imprimis ac primario ad physicam pertinent: attamen quia intentioni pharmacologicæ non parum inserviunt, breviter eas delibare libet. Itaq;

Creatio est ortus rerum naturalium ex nihilo, i. e. quo rerum principia informia primum ex nihilo condita, blando foru externo in lucem seu vitam emerferunt, inque membra sese extendere, adeoque curriculum destinatum absolvere, iussu, i. e. apta reddita sunt,

N. In creatione macrocosmi supervenit Terra-aqua, i. e. liquido sicco informi & vacuo blandus foru spiritus Elohim, superficiæ aquarum incubantis, cujus scilicet auxilio, accedente benedictione divina, lux seu vita fuit introducta. In Vegetabilium ac Animalium creatione, simili ratione principia materialia in macrocosmi generatorio ceu in tenebris ac abyssu (orco Hippocratis, nocte Orphei) sopita, coagulataque foru matricis, vel si majoris spiritus ejusdem Elohim, sic jubente Creatore, in lucem seu vitam (diem Orphei) prodierunt, excepto solo homine, qui peculiariter ex adamæ vapore sæcundata fuit conditus, seorsumque spiraculo vitæ afflatus.

Generatio est ortus rerum naturalium ex semine, i. e. quo principia rerum (quæ proximè in semine existunt) ex præexistente materia parantur, ac subinde foru matricis in actum, secundum speciem suam emergunt. Membra itaque Generationis sunt, tum seminis præparatio, tum ejusdem emersio. Et hic modus oriendi proprius est rebus nativis primariis, videlicet vegetabilibus & animalibus horumque membris genuinis,

N. Generatio est rerum innovatio; nimirum res postquam curriculum suum absolverint, vel in eodem interrupta fuerint, revertuntur paulatim in naturam primordiale chaoticam; unde postmodum

dum ab aliis deprompta tum in materiam feminalem, tum nutritivam adoptantur, adeoque aliarum rerum dominio subiecta peregrinantur. Et hæc est rerum vicissitudo, toties à majoribus decantata.

Macrocosmus in se consideratus quia perenni duratione durat, à renovatione generatoria excusatur, adeoque semine destitutus est, quo nova ejus fiat productio: nihilominus tamen laudabile quoddam exhibet perittoma, lacti in animalibus respondens, quod infundit in generatorium suum, globum scilicet hunc inferiorem, liberis suis nutrimentum suffecturus. *Vegetabilium* ac *Animalium* species, quia Individuorum novorum successione conservari destinatae sunt, semina nova requirunt seu si mavis feminales rationes. Hæc vel manifestò per speciem propagantur, unde exurgit generatio univoca: vel citra manifestam rationem feminalem producuntur, unde generatio æquivoca.

Nutritio est productio rei genitæ ex nutrimento, i.e. qua res genita suffectione elaborati nutrimenti curriculum destinatum peragit. Membra ejus sunt tum *Materiæ nutritivæ* elaboratio tum suffectio seu assimilatio. Competit itidem solis rebus primariis.

N. *Nutritio* est rerum progressio: *Nimirum* rei cuique naturali curriculum certum destinatum est, quod ab ortu ad *augescendo* & inde ad interitum de-

scendendo habet peragendum. *Peractio* hæc fit beneficio *materiæ nutritivæ*, unde subrogatur, quod actu vitali deperit, simul accedit, quò ad *augescendo* res augetur. *Materia* illa, quia respectu rei nutritivæ universalior, impurior, indigestior existit, elaboratur subinde vi illius nutritivæ, huiusque ministris, i.e. depuratur ab heterogeneis, evectur ad maturitatem, adque indolem rei nutritivæ induit. Rem exemplis declarabimus. *Vegetabilium* & *animalium* nutritio notissima est. *Ex*traque itaque non difficile erit & *Macrocosmi* nutritionem metiri. *Materia* qua *Macrocosmus* nutritur sum ipsamet *vegetabilia* & *animalia* in obitu seu principia sua redacta, seu, si mavis, sunt res particulares quacumque. *Videlicet* hæc, ut è *macrocosmo* nutriuntur, ita vicissim eidem nutrimentum exhibent, adeoque omnia per circulum quasi voluntur. *Modus* hic est: *Res* defuncta progredique nescientes resolvuntur, digeruntur, que quodammodo in globo inferiori seu *macrocosmi* ventriculo; hinc sequestratur quod maturius est, inque aërem seu *mesaraicam* attollitur, ulteriori subjiciendum digestionem. *Inde* ad *æ* seu *macrocosmi* *Esopar* rapitur, concoctionem secundam subiturum. *Ex* *æ* ad particulares devolvitur digestionem, scil. pars sursum tendit, pars deorsum, Sursum qua sese elevat portio, partim in nutrimentum stellarum successit, partim materia existit, unde spiritus seu influentia astrorum generantur, que inde per universitatem sparsa totum *macrocosmum* ejusque particulas afficiunt.

unt, fovent, excitant, vivificant, non secus ac spiritus vitales ac animales à corde & cerebro vibrant. Pars qua deorsum delabitur, inferiori globo communicatur, ubi partim nutrimentum rebus exhibet, partim in seminales rationes rerum particularium migrat, idque vi facultatum productivarum, i. generativarum, nutritivarum, fermentativarum, quibus globus hic inferior vi benedictionis divinae perfusus est. Et hac nutritio videtur macrocosmica, quae non minus ac animalium & vegetabilium excrementa sua exhibet. In terra remanent crassiora, ibidem ceu in prima digestionis officina sequestrata; in aëre ceu mesaraicis secernuntur liquidiora, unde pluvia, nix & sim. viscosiora, unde mucilago illa decidens (Sternschoss) & c. Luna separat excrementa tum crassiora, quae detrudit ad maculosum sui locum, ceu macrocosmi vesicam bilariam in Epate sitam; tum liquidiora exhibet, eaque ad globum inferiorem, & potissimum ad mare ceu renes & vesicam urinariam transmittit, ut inibi vi sua salina ac acvi generationem globi inferioris promoveant. Mira hac scio novaque videbuntur, quibus rerum analogia minus fuerit perspecta; Verum nullus dubito, quin diligenti scrutatione omnia futura sint perspicua, sin minus, quisque suo sensu abundet. Nec enim haec sunt, super quibus proderit litem tantopere movisse, utpote quae citra salutis iacturam sciri ignorari vo non nequeunt. Id quod ut de his, ita & de aliis ejusdem farinae quamplurimis monco, quae inter modernos tanto tamen

astu agitantur, ut vel legis divinae respectus postponatur, fame proximi detrahatur, sanitati propria noceatur, loëtorique legendi fastidium procreetur.

Quasi generatio est ortus rerum naturalium secundariarum, ex materia quasi semine, i. e. quo principia rerum in primariarum productione redundantia, in speciem aliam, secundariam scil. transmutantur.

Quasi Nutritio est, qua eadem illa materia successivè maturescit.

N. Rerum secundariarum productio paulo secus sese habet quam primariarum. Fiunt enim non per generationem, qua seminale principium in membra diversa seceruntur, neque per nutritionem, qua membra insinuatione ac assimilatione nutrimenti secundum dimensiones auferunt, sed per solam alterationem, appositionem, accretionem. Nimirum Excrementa quae in nutritione primariarum suppetunt, vel alterantur levi saltem alteratione, condensatione, mixtione, & sim. vel concursu ac conspiratione causarum aliarum transmutantur, transplantantur. Sic fiunt meteora aquea separatione vaporum aqueorum, qui condensati sub forma pluviae, nivis, graudinis decidunt: Sic fiunt meteora ignea, separatione scil. materiae inflammabilis, qualem refert in inferioribus nitrum, sulphur, aurum sclopetans, & sim. Sic fit & mucilago illa viscosa instar stellae cadentis decidens (Sternschoss.) His annumeranda & mineralia, è quibus tamen nonnulla in formam transplantantur, quae etiam cum primariis cer-

rare videntur. In regno vegetabili, hac oratione suppetunt, succi exudantes, lacryma, melligo florum, resina, gummi, quin & fungi. In animalibus, Urina, sudor, lacryma, stercorea, zibetium, moschus, salia,

arenula, calculi, & sim.

Et hi modi sunt principiales productionum nativarum ad quos reliqui ceu ministri referri facile possunt.

CAP. V.

De Principiis Essentialibus rerum nativarum.

Circumstantiæ ad nativarum productionem, requisitæ præcipuè sunt; Principia constitutiva. Efficiens. Materia. Tempus & Locus.

Principia constitutiva voco quæ ipsam rem constituunt.

N. Principiorum horum consideratio duplex est, tum quidditativa, i. e. quoad esse suum, tum causalis, i. e. quoad causari. Priori consideratione hoc capite veniunt, posteriori capp. sequentibus. Quidditas rei compilata est e substantiali & accidentali. Substantiale est ipsamet rei æria accidentali suo primum & per se substrata: Accidentale est facultas seu qualitas substantiæ dictæ proximè primum & per se inherens.

Principia constitutiva rerum naturalium sunt Spiritus & Corpus, quibus additur una ceu principium tertium.

N. Decantata sunt apud Hermeticos principia cognitionis, Lumen scil. Natura & Gratiæ, de quibus data hac de principis occasione parum differere libet. Natura creator Deus ut in se bonus existit, ita & bonitatis pro arbitrio tamen & beneplacito suo communicativus. Hinc creaturarum exordium ac bonitas, tum spiritalium ac invisibilium, tum

naturalium & visibilium. Utraque enim oriuntur ex bonitate divina, scilicet sunt à Deo condita, quibus ad eum vehemur. Eapropter quoniam bonitas perfectissima absolutissimaque in Deo concentrata est, adeo ut nihil boni dari possit, quod à bonitate illa alienum sit (quippe imperfectum id foret) creaturarum bonitatem creatoris analogam esse oportuit. Siquidem ergo res cunctæ analogæ sunt ad Dei bonitatem relatæ, & inter se eas analogas esse, necessum est. Hinc liquet rerum naturalium analogiam, adjuvamentum esse cognoscende naturæ non postremum, nimirum ex notiori ad ignotius per analogiam pervenire licet. En principium cognitionis, quod lumen Naturæ nonnullis cluit, cujus scilicet splendore creato, divina accedente institutione, (quam lumen Gratiæ vocant) in rerum penetralia penetrari potuit. Verum enimvero quia Natura, qua benedictione divina speculum creata erat purissimum, nitidissimum, pellucidissimum, maledictione evasit umbrosus, obscurus, maculosus, unde & cognitio illa obscurata & depravata fuit adeo, ut vix quicquam solidi sine hallucinatione cognoscere liceret, ingenia nunquam excitavit excitatque creator excel-

excellentiore, quorum opera cognitio illa observationibus eruatur, emendetur, ad eoque innotescat, simulac institutionem suam literis consignari fecit, quibus scilicet cognitio illa acquisita, dirigatur, examinetur, confirmetur. En Lumen Naturæ uti & Gratia Lumen, principia cognitionis multoties decantata: sed ad principia essentialia.

Spiritus est principium primum, instructum facultatibus peragendi curriculum sibi naturâ commissum.

Seu, Spiritus est substantia subtilissima vi creationis primum producta, ac postmodum vi benedictionis propagata, pollens facultatibus quibus curriculum secundum suam speciem peragit.

N. Spiritus hic nihil aliud est, quam principium cuiuscunq; rei formale, actionum omnium scaturigo. Philosophis nonnullis dicitur $\xi\pi\rho$, quod tamen diversum quid esse scias, ab oleo vel spirituosa illa ac inflammabili substantia materiali, cui utidem sulphuris nomen imponi solet.

Corpus est alterum principium, spiritus illius adaptatum subiectum, cum & in quo curriculum destinatum peragit, imbutum qualitatibus, quibus spiritus sui facultatibus correspondere & obediant.

N. Dicitur principium materiale, compactumq; est ex liquido & arido, que ut in existentia primordiali sunt simplicissima, unitissimaque, ita discernuntur in crassantur que subinde in progressionem suam, ac multiplicantur, in liquidum, aridum, uti & in

liquido aridum, (i. e. in salinam naturam.) Et hæc singula in existentia propria exhiberi artificio possunt. De quibus infra. Accidentia igitur corporis essentialia sunt, liquidi, liquiditas, humiditas, aridi, ariditas, siccitas, utriusque frigiditas; saline natura sapor, vis penetrabilis, fermentabilis, &c.

Ignis (actus) est principium tertium, prioribus superveniens, stipatum calore, cuius vi illa in actum traducuntur.

N. Principia duo priora uniuntur, non ut otiosa sint, sed uti Deus est actus perfectissimus, vitæque vitarum; ita & cunctas creaturas in actum collocavit, i. e. in vitam. Vitæ autem non strictiore significatione solum, qua motum vegetativis operationibus prodit, sed latiore, qua rei cuiuscunque actum seu $\iota\tau\alpha\lambda\eta\sigma\mu\alpha$ refert, etiamsi obscurior illa, minusque conspicua sit, qualis in stellis, metallis, & sim. Sunt itaque in rebus naturalibus vitæ ac $\nu\alpha\tau\iota\kappa\alpha$ in rebus primariis, Spiritus, Corpus & Vita, qua adeo arctè in statu vitali unita sunt, ut difficulter invicem distinguere queant. Res exemplo ignis ardentis quodammodo illustrari potest, quippe hic ceu res vulgatissima ad representandam vitam ob omnium oculos positus videtur. Ignis ardens tria exhibet 1. substantiam spirituosam flagrabilem, 2. corpoream aliquatenus effumabilem, spiritus scilicet illius subiectum ac denique, 3. igneam flammam: que tria non modo ipsum ignem flammâ comprehensum referunt, sed effluviis spirant, eisdem cum illo

illo natura. Simili ratione sese res habet in actu seu igne vitali. Adest nimirum inibi spiritus ignem vitalem suscipere aptus, quem si insitum cuiusque spiritum, appellare libuerit, per me licet; adest & corpora substantia, spiritus illius subjectum, cuius partem tenuissimam si humidum radicale vocare volupe sit, itidem non refragabor; adest tertio & ignis seu flamma vitalis, qua duo illa vivunt. En Essentiam rei naturalis in vita constituta, ex qua insuper effluvia procedunt, qua rebus exteris pro re nata eunt inservitum. Est

porro ignis idem illud, quod in creationis historia \aleph i. e. lucis voce venit, quippe hac igni essentialis est, unde & in lingua sancta \aleph i. e. lux, & \aleph i. e. ignis, sola puncti mutatione differunt. Seuneri hypomnem. phys. 2. c. 3. per vitam essentialem inuere videtur, dum vitam ex Aristotele duplicem facit, Essentialem seu substantialem, à qua ut fonte, vitales actiones prodeant; & accidentalem, qua sit operatio vitalis aut certe potentia vitales actiones exercendi: Hippocrati ignis voce venit.

CAP. VI.

De Causa Efficiente interna.

Efficiens productionis nativæ, tum interna est, tum externa.

Interna est ipsiusmet rei natura, i. e. inclinatio & facultas (activa) qua non modo apta nata & proclivis est ad emergendum, sed & in actum emergit, ulteriusque progrediendo curriculum destinatum secundum speciem suam conficit.

N. Natura habet sese instar reipublicæ, qua ad nutum principalis sui domini, auxilio officialium ac ministrorum, administratur. Nimirum prout administratio illa peragitur; ita resultat inde commodum, vel damnum non solum sibi met, sed & vicinis quoque populis. Simili modo Natura est comprehensio omnigenarum facultatum, sub dominio alicujus certa dominatricis, adhibitis facultatibus ministris, gubernata, ut inde non tantum rei propria perfectio redundet, sed & proximo

subveniat. Res naturales enim siquidem bene creata sunt, ad imitationem creatoris bonitatis communicativa esse debuerunt.

Interna est tum principalis tum ministra.

Principalis, quæ reliquis ceu fundamentum existit, E.g. facultas vitalis, stipata calore vivifico. Ministre sunt, quæ principali adjunguntur, e.g. facultas nutritiva, generativa, &c.

N. Utraque est totplex, quodplex species creaturarum. Universalis scilicet, qua universitati seu macrocosmo competit; Particularis, qua creaturis particularibus. At ais secundum Hippocratem, unum est in omnibus & omnia in uno; atque ita Natura universalis & particularis in omnibus & singulis erunt. Resp. Sum utique, sed diversimode; videlicet, Natura universalis præest particularibus naturis

turis in macrocosmica administratione, materia subest, iis que gubernatur, dirigetur, dispensatur. Vice versa de naturis particularibus autem eadem particularibus judica.

CAP. VII.

De Qualitatibus primis seu Elementalibus.

CAUSÆ efficiētes externæ sunt, quæ extrinsecus accedentes internis operem ferunt.

Suntque tum primaria tum secundaria.

Primaria est ipsamet natura seu operatrix sagacissima, cuilibet rei naturali de debitis mediis prospiciens, seu si mavis, est ipsemet Iehova Elohim per naturam, i. e. naturales leges omnia sapientissimè prudentissimèque dirigens & gubernans.

Secundaria sunt media ad productionem quoquo modo facientia.

Hæc etsi varia dari possint, quippe, quæcunque ad efficientiam rei faciunt, eis accensentur: adeoque & instrumenta rustica, & sim. attamen excellunt hic qualitates facultatesve naturales. 1. Elementales, 2. salinæ, 3. occultæ.

N. Res naturalis uti extrinsecus ortum adeptæ est, & per hunc naturam internam, qua apta nata est in lucem seu vitam emergere, æconomiam mundanam administratura: na quoque aliunde opus habet, quo natura illa interna in actum deducatur. Etsi autem omnia à Deo dependeant; tamen quia is ipse media sibi ordinavit ordinaria (qua collectim Na-

turam vocamus) iis hoc loco intentos esse oportet. Sunt itaque qualitates seu facultates naturales, pro triplici dato principio triplices, Spirituales (formales) corporeæ (materiales,) & modales (privativæ vel vitales.) Spirituales sunt quæ parti spirituali primò ac per se acceptæ ferendæ sūt, quales sunt proprietates cuilibet creature indita. Corporeæ sunt quæ materialiparti per se inherent uti. 1. liquiditas & ariditas, 2. dicitur Hippocratica, quam acumen dicere licet, nos salinam facultatem appellabimus. Modales sunt, quæ cum modo existendi sunt conjunctæ, ut frigiditas quæ competit principis constitutis in privatione & quiete; & caliditas, quæ propria est principis in actu seu motu constitutis, Verum enimvero placet adhibuisse ordinem datum, quæ facultates ad productionem facientes triplici classè includimus, Elementalium, salinarum & occultarum.

Singulæ hæc tum universales sunt, i. e. in macrocosmo collocatæ vel particulariores, i. e. in rebus particularibus determinatæ.

Elementales qualitates, quas primas communiter dicunt, sunt calor, frigiditas, humiditas, siccitas.

Calor facit ad productionem naturalem.

ralem, quatenus causam internam frigore condensatam, materiæque ad frigiditatem propendenti immixtam adeoque quieti deditam, suscitatur: *fovet: frigiditas*, caloris æstum moderatur: *humidum*, humori interno sese insinuat, adeoque humidum ariditate victum liberat, nutrit, &c. *ariditas*, liquiditatem terminat, humorique admixtum simul nutrit.

N. Calor macrocosmicus partim est insitus & radicalis, partim influens. Nimirum macrocosmus sese habet instar animalis, quod calido tum innato, tum influente calefcit. Innatum calidum toti universitati inditum est, quippe æquè latè patet calor ac ipse ignis vitalis cuius Achates est fidelissimus. Eapropter cum totus macrocosmus actuali suo igne perfusus sit, nec calorem eum esse destitutum, necesse est. Hinc Hippocrates in principio lib. de carnib. Calidi pars maxima, inquit, cum omnia perturbata essent, in supremum ambitum secessit, quod veteres videntur æthera appellasse: altera pars locum infimum sortita terra quidem appellatur, frigida, sicca, multasque motiones habens & in qua multum sanè calidi inest. Tertia vero pars medium aëris locum nata est, calidum quid existens. Quarta pars terra proximum locum obtinens, humidissima & crassissima, &c. Verum quid opus est pluribus calorem hunc terra demonstrare? Etenim, præterquam quod scimus, terram ante creatas stellas, (quibus alias calor acceptus referitur) vi caloris germinasse, calor sese

exerit sensibilibus non modo in scapulis ac cuniculis subterraneis, sed & in puteis profundis; quinimò fontana, quæ brumali tempore scaturit scilicet quo terra superficies frigore nitet, calorem vaporibus balantibus manifesto probat. Ad id quod nec verisimile videatur, calorem stellarum, absque vi magnetica, quæ calidum in terra, ceu magnetem trahentem, præsupponit, in terra profundiora penetrare.

Calor influens macrocosmicus diffunditur ex astris & præcipuè ex Sole: hinc & ex ♃, ♄, ♀ asteris misque igneis & aëreis, quinimò & ex stellis quibusdam fixis calidam naturam fortitis.

N. Sol ad macrocosmum sese habet, uti ad animal ipsum cor. Videlicet sedes est, ubi Natura residentiam fixit vitalem, ex qua velut ex scaturigine, spiritus suos vitales, & cum his calorem, macrocosmo, rebusque hinc particularibus elargitur, adeoque mediantibus illis calidum macrocosmi insitum, suscitatur, fovetur, nutrit, particularium iidem vitam caloremque sustentat. Fundit Sol calorem, inquit auctor Ecclesiasticus cap. 39. sicut clibanus. Et hinc est, quod Chamab à calore Hebræis Sol dictus sit. Sole porro calidiores statuuntur ♃ & ♄, ille intensius; hic benignius: reliqui e contra frigidiore habentur, non simpliciter sed ad solem collati. Caterum augmentari calorem contingit, ubi radii congregantur, reflectuntur, roborantur. Congregantur radii si dissipatio denegetur; reflectuntur, si re-

si reflecta in corpus solidum inciderint: multiplicantur & roborantur, si in fortitudinibus stella calorem radiantes extiterint.

Calor particularis est qui à re particulari procedit. Talis est in animalibus calor matricis, calor gallinæ ovis incubantis, &c.

Humiditas etsi itidem per totam universitatem sit diffusa, inque certos confluxus inferius hiece collecta, unde elevati vapores sat copiosi elevantur, inque pluviam, rorem, nivem, imbrem, & sim. condensantur, subindeque delabuntur, attamen in confesso est apud Astronomos, præterquam quod certæ constellationes dictorum meteororum generationem juvant, esse quoque stellas, hu-

miditati radiandæ consecratas, quales ☾, ♀, ♃, asterismique aquei, stellæque nonnullæ fixæ, hyades, arcturus, &c. & hinc augmentatur humiditas eadem ratione, qua de calore dictum: adde quod Luna prout accreverit & decreverit, humiditatem quoque largius vel copiosius radiat.

Humiditas particularis est quæ in rebus particularibus deprehenditur, eaque determinata: Hæc rei producendæ tanto conducibilior est, quanto res inter se similiores fuerint.

Frigiditatem influere censentur è planetis ☾ & ♀, utraque moderatè, hinc & ♃ sed intensissime: Ex astris signa præcipè terrea.

Siccitatem radiant è planetis ☉, ♁, ♃, ex astris, Signa terrea & ignea.

CAP. VIII.

De Salinis facultatibus.

Vis salina facit ad productionem nativam, quatenus humiditatem dictam acuit, efficaciorē ac penetrantiorē reddit, crassitiem incidit, fermentationē juvat, &c. adde quod & in nutrimentum facessat, &c.

N. *Per vim salinam non solum intellige salsedinem, sed quamcunque facultatem primis potentiorē, quas Hippocrates salibus accenset, plurimasque esse docet. In homine, inquit, lib. de prisc. medic. text. 30. inest & amarum, & salsum, & dulce, & acidum, & acorbum, & inspidum, aliaque sexcenta, quæ pro copia & viribus, varias habent facultates.*

Salina hæc facultas universalior refidet potissimum in globo inferiori, ceu generatorio macrocosmico, adeoque immixta est aquæ & terræ. Aquam salina scatere facultate, qui negat, adeat mare, calorive exponat aquas simplices, meteoricasve. ut exhalent. Et ex hoc fundamento populi maritimi, uti in Normandia non citra jucunditatem observavi, terram salina facultate per maris fluxū imprægnatam fodere, eaq; agros imprægnare solent. Terram facultatibus illis imprægnatam esse tradit Hippocrates, lib. 4. de humorib. t. 4. Ter-

ra, inquit, in se varias & innumeras facultates habet. Idem edocet elixivatio salis nitri, cui SS. Scriptura ad stipulatur innuens, quod sulphure & sale adurentibus universam terram comburat Deus, quo minus fructum ferre habilis fiat, Deut. 29.

Particularior est in singulis rebus particularibus. Et hinc res particulares aptæ sunt aliarum productionem promovere, maximè si mutua similitudo affinitasque inter utrasque intercedat. Oportet autem salinam hanc facultatem compede suo, quo

vi mixtionis ligata erat, prius vi dissolutionis, esse liberatam. E.g. putrefactione, incineratione, &c. Et hac ratione agricolis usitatissimum comperimus, agros stercorebus utpote sale imprægnatis, impinguare. Quinimò videre licet quibusdam in locis myricas, fruticeta vel & sylvas comburi, inque terram hanc cinere fecundatam semina conseri, uti id ipsum admodum usitatum vidi in Suecia & Finlandia, regionibus sc. nemorosis, &c.

CAP. IX.

De influentiis Stellarum.

NON parum conferunt & proprietates, i. e. facultates specialiores ad nativorum scil. productionem accelerandam, retardandam, facilitandam, transplantandam, adeoque ad vires rerum intendendas, imminuendas, transplantandas. In his excellunt Sympathiæ & Antipathiæ: illis res promoventur: his, retardantur.

Utæque sunt tum macrocosmica, seu universales, tum particulares.

Macrocosmica sunt quibus ipse macrocosmus res particulares respicit, i. e. productionem promovet, impedit vel quoquomodo mutat.

Particulares sunt, quibus res particulares rem sibi sympathicam juvant, antipathicam debilitant.

Proprietates macrocosmicæ toti macrocosmo & consequenter globo

inferiori sunt inditæ, qua ratione terram hanc aptiorem plantis his cernimus, aliam aliis: verum hoc loco considerabimus solum, quæ globo superiori, & in hoc stellis acceptæ feruntur. peculiarique nomine influentiæ dicuntur.

Influentiæ stellarum sunt effluvia peculiaribus facultatibus prædita, quibus res sibi familiares (si robustæ & in vigore stellæ fuerint) roborant, prosperant, promovent, e contra res sibi contrarias debilitant, depravant, impediunt.

N. Familiaritas stellarum cum sublunariis ex mente Platonis & Paracelsi inter stellas singulas & singula sublunarium genera constituenda quidem fore, videlicet stellas singulas, singulis sublunarium speciebus præesse voluit, & hisdem

peculiariter influentias suas insuere. Plat. in Tim. Paracels. l. 3. Philosoph. tr. 4. Verum cum singularium specierum stellas cognoscere impossibile sit, viam plerique sequuntur aliam, certasque classes majorum imitatione faciunt, ad quas cœu fontes generales sublunaria queque referunt. Classes hæc tum secundum planetas disponunt, tum secundum stellas fixas, maxime secundum asterismos Zodiaci. Re- Etiam tamen meo iudicio fecissent, si stellas singulas singulis facultatibus præfecissent, adeoque pro facultatum varietate, & varietates stellarum numerassent, universaliores, particulariores, &c. Et hæc via non rebus singulis, singula stelle, sed uni eademque rei, prout facultatibus ea dotata est, ita & varia stelle forent consecranda. E. g. Solem facultate cordis celebrarent, eaque tum universaliori calefaciente, tum specialiori, ut patebit infra.

Res stellis familiares sunt primariò, quæ stellis illis immediatè subsunt; secundariò quæ per stellas amicas, i. e. planetas amicos vel asterismos horumque affectiones stellas respiciunt. V. g. Lunæ primariò subest Lunaria herba. Secundariò; cuscuta res scil. Saturnina: fabaria, utpote res Venerea: althæa, utpote res Mercurialis. Simili ratione Lunæ subest secundariò res tauro, cancrove subjecta. Nimirum ♄, ♀ & ☿ sunt amici Lunæ. Taurus est ejusdem exaltatio, ☿, domus. Res stellis contrariantes sunt, quæ subsunt planetis inimicis vel asterismis dissentientibus,

Influentia stellarum sunt tum planetarum, tum stellarum fixarum, quas ordine lustrabimus.

De influentiis Planetarum.

SOL.

Sol est Planeta benevolus, moderatè calidus & siccus, amicus ♀ i & ☿, reliquis inimicus, cordis vice in macrocosmo fungens, ideoque generatorium est spirituum vitalium macrocosmi, i. e. radiorum calidorum, quibus tota universitas fovetur, scaturigoque peculiarium effluvi- rum, quibus peculiariter juvat res sibi familiares, impedit sibi contrariantes.

N. Effluviium Solis scriptura appellare videtur מֵגֵד הַבּוֹאֵה שֶׁמֶשׁ Meged ihebuoth schemesch, pinguedinem seu florem stillantem Solis, Deut. 33. v. 14.

Res Solares sunt.

1. *E Mineralibus:* Aurum, terra solaris, (sigillata) ☿ solare, ætites, carbunculus, chrysolithus, hyacinthus, rubinus, ambræ.

2. *E Vegetabilibus:* Aromata omnia, acetosa, acetosella, althæa, borrago, buglossa, calendula, chelidonia, citraria, corona regis, crocus, dictamnus, fraxinus, gentiana, granatus, hederæ, helenium, heliotropium, hypericum, lavendula, laurus, olea, majorana, malva, melissa, mentha, palma, pœonia, poma aurantia, poma citria, rosmarinus, ros solis, thymus, verbena,

D

vitis,

vitis, xylaloe, zedoaria. Item mastiche, thus, mel, myrrha.

3. *Ex animalibus*: Ea videlicet quæ generosa & hilaria sunt: vt aries, caper, equus, leo, taurus. *Aves*: aquila, cygnus, corvus, gallus, vultur. *Insecta*: cantharides, scarabæus pilaris.

Res Soli contrariantes sunt res Lunares, Saturninæ, Martiales, &c.

LUNA.

Luna est Planeta inter bonitatem & malitiam mediocris, moderatè frigidus ac humidus, amicus ♃, ♄, ♀ & ☽, reliquis duobus inimicus, cerebro correspondens adeoque sympathicus nervosis partibus ac spiritibus animalibus, vel si mavis: Luna est generosiorum humiditatis, qua tota universitas irroratur, scaturigoque peculiarium effluviolorum, quibus primariò & peculiariter afficit res sibi familiares, secundariò, res familiares ♃, ♄, ♀ & ☽, utpote cum quibus ☾ amicitiam colit.

N. *Majorum de Luna opinio, non sine ratione cupiam dubia esse posset, quippe Luna macrocosmi Epar potius representare videtur quam cerebrum, humiditatibus siquidem macrocosmicis præesse deprehenditur, non secus ac Epar microcosmicum, humiditati microcosmicæ, qua in sanguine viget. Mare macrocosmicum turgescit, fluit ac refluit ad Lunam cursum, sanguis ceu mare microcosmicum, eadem ratione turgescit, attestante turgescentiâ sanguinis menstrui mulieris, Similiter in creaturis particu-*

laribus humiditas crudior, cum luna cremenento augeri cernitur, è contra cum decremento, minus; quod idem Plinius aperte quoque testatur de sanguine humano. Morbi iidem in sanguine fundati, Luna cursum moventur, crisesque suas exhibent. His addi poterit, quod substantia Luna, quia terræ ac propterea terræstri nature propinquior, adeoque crassior, potius Epari substantiâ crassiori, quam cerebro substantiâ subtiliori respondeat. Lacertarum quoque Epar crescere perhibetur crescente Luna, decrescere eadem decrescente. Nec est quod augescentiâ & decrescentiâ cerebri ac medulle in oculis quis objiciat. Luna cremenentum & cremenentumque imitantes: ex humiditate enim sanguinis illa potius esse colligitur quam spirituum animalium, id quod de Epilepsia ad Lunam periodica, sentiendum.

Res Lunares.

I. *Mineralia*. Terra sigillâ alba, alumen, marcasita Cæa, & omnia alba ac viridia, corallia alba, crystallus, margarita, mater perlarum, succinum, camphora, sperma ceti.

II. *Vegetabilia*. Agnus castus, alkekengi, allium, arundo, becabunga, brassica, caulis capitatus, capsa, chamaem. fabaria, fungi, hyssopus, lactuca, lentiscus, lilium convallium, lilium, lunaria, mandragora, nasturtium, nymphæa, nux muschata, nux juglans, papaver, plantago aquat. poron. porrum, portulaca, rapa, sedum, tilia.

III. Animalia. Canis, capra, castor, cervus, felis, lutra, perca, sanguis menstruus. *Aves:* anas, anser, ardea, merguli, &c. *Pisces:* aurata, cancer, carpio, cochlea, ostrea, ranæ. *Insecta:* aranea, bufo.

Res Luna contrariantes sunt res Solares & Martiales.

SATURNUS.

Saturnus est Planeta malignus, diurnus, masculinus, summè frigidus, Martis amicus, reliquis inimicus, lieini microcosmico correspondens.

N. Mallem equidem Saturnum, Iovem ac Martem capiti adscribere, non veniri infimo. Etenim ut longius à terra globo distant, ita & natura sint oportet, longius à terra distantis. Et hinc quoque videtur verisimile, destinatos eos esse influentis subtilioribus, quam qua Epatis, Liænis ac vesicæ fellis facultatibus correspondant.

Res Saturnine.

I. Mineralia: S, H, O, O, marcasita, saphyrus, magnes & omnia terrea fusca ponderosa.

II. Vegetabilia: Aconitum, agnus castus, apium, arbor foetida, asphodelus, aster, atriplex, bursa pastoris, cannabis, capparitis, cicuta, cuminum, cupressus, culcitra, epithimum, ficus atra, filix, hyoscyamus, helleborus niger, lappa major, mandragora, morus, muscus, myrica, opium, herba patis, pinus, polypodium, sabina, salvia, scolopendria, sempervivum, sena, serpentaria, solanum, tamariscus.

III. Animalia: (Solitaria, nocturna, tristia.) Asinus, bufo, camelus, catus, formicæ, lepus, lupus, mulus, mus, musca, scorpio, serpens, simia, sus, talpa, ursus, vermesque multiplices. *Aves:* Bubo, corvus, grus, noctua, pavo, struthio, vespertilio, u-pupa.

JUPITER.

Jupiter est Planeta benevolus, moderatè calidus, similiterque humidus, amicus præter Martem, reliquis omnibus. Epati correspondens, hujusque facultates influentis suis fovens.

Res Ioviales sunt.

I. Mineralia: A, C, O, Corallium, hyacinthus, jaspis viridis, saphyrus, smaragdus, Tutia.

II. Vegetabilia: Amygdalæ, avellana, berberis, borrago, buglossa, calamentha, cerasa, cornus, corylus, cynoglossa, endivia, faba, fagus, ficus alba, fraga, fraxinus, fumaria, glycyrrhiza, hepatica nobilis, hordeum, ilex, lilium album, linum, lolium, macis, malus, mentha, morus, myrobalani, nuces, ocymum, oliva, origanum, passulæ, pinea, pistacia, rad. præniæ, popuius, portulaca, prunus, prunella, pyrus, quercus, rhabarbarum, ribes, rubia tinctorum, sedum, sorbus, spica, symphytum, triticum, verbascum, viola, vitis. Hinc manna, mastiche, styrax, sacharum, & omnia dulcia.

III. Animalia: Agnus, cervus, elephas, ovis, taurus. *Aves:* Aquila, ciconia,

conia, columba, gallina, hirundo, perdix, phasianus.

Res **¶** contrariantes sunt res **♂**les.

MARS.

Mars est Planeta summè calidus atque siccus, amicus Veneri, inimicus reliquis, representans ac fovens vesicam fellis microcosmicam.

Res Martiales sunt.

1. *Mineralia*: **♁** omnia rubea ignea, sulphurea: Adamas, amethystus, magnes, osteocolla, sal armoniacum.

2. *Vegetabilia*: Arum, allium, aristolochia, carduus, chamæleon, cepa, cornus, ebulus, esula, euphorbium, flammula, helleborus, lathyris, laureola, mespila, napellus, plantago, porrum, prunus, quercus, ranunculus, raphanus, resta hovis, sinapi, tormentilla, urtica. Huc castoreum, euphorbium, scammonia & venenosa omnia.

3. *Animalia* Bellicosa, impetuosa, potentia, biliosa, rapacia: Canis, hircus, hædus, lupus, mulus, pardus, vulpes. *Aves*. Accipiter, aquila, cornix, corvus, falco, milvius, noctua, vultur. *Pisces*. Lucius, pastinaca, canis marinus, perca.

VENUS.

Venus est Planeta benevolus nocturnus, foemininus, moderatè frigidus, paulo intensius humidus, amicus **☉**, **♂**, **♀**, **♁**, inimicus **♁**, influens in partes genitales & urinarias.

Res Venereæ sunt.

1. *Mineralia*: **♀**, **♁**, Ambra, lapis ætites, berillus, chrysolithus, corallia, corneola, lapis lazuli, lapis calaminaris, saphirus, smaragdus, Tutia.

2. *Vegetabilia*: Asphodelus, capillus veneris, coriandrum, cyclamen, eryngium, fabaria, faba, ficus, fragaria, hederæ terrestris, iris, lilia omni generis, melilotus, milium solis, malva punica, narcissus, nymphaea, petroselinum, pyra dulcia, rosa, santala, satyrium, serpillum, thymus, H. Trinitatis, tunica, verbena, viola, ladanum, benzoin, muscus, ambra, ut & omni generis thymiamata.

3. *Animalia* delitiosa, lasciva, mitia, blanda, jucunda, mansueta, & cæcatus, capra, cuniculus, hircus, stinicus, taurus, vitulus. *Aves*. Aquila, columba, corvus, cygnus, gallus, hirundo, motacilla, passer, pavo, perdix, pica, turtur.

MERCURIUS.

Mercurius est Planeta mutabilis, bonus cum bonis, malus cum malis, calidus cum calidis, frigidus cum frigidis, siccus cum siccis, humidus cum humidis, amicus **♁**, **♂**, **♀**, **♁**, inimicus **♂** & **♀**, pulmones, quos & influentiis suis sympathicè irradiat.

N. *Utrumque ventri medio dicarem, præterquam enim quod Venus Mercurus sit superior, atque adeo præ **♁** substantia subtilioris, uterque fidelissimus solis comes est, utpote ad quem cursum suum uterque dirigit, haud longè ab eodem recedendo,*

dendo. Verum enim verò, cuique ut in aliis
ita & in his suum linquo arbitrium, opi-
nionem meam saltem referens, nulli ob-
trudens.

Res Mercuriales sunt.

1. *Mineralia:* ☿, ♃, ♄, marcasita,
smaragdus.

2. *Vegetabilia:* Althæa, anisum, aquile-
gia, arthritica, bellis, chamemel-
lum, corylus, cubeba, enula camp-
ana, faba, fumaria, glycyrrhiza, ju-
glans, juniperus, majorana, marru-
bium, mercurialis, napus, numularia,
pentaphyllum, petroselinum, petasi-
tes, pimpinella, pæonia, pulmonaria,
sambucus, satureia, scabiola, serpen-
taria, serpillum, trifolium, tusilago,
veronica.

3. *Animalia ingeniosa, astuta, sa-
gacia, ablandiètia, loquacia:* ut, Can-
nis, cervus, lepus, mula, mustela, si-
mia, serpens, vulpes. *Aves.* Alauda,
carduelis, ficedula, hirundo, merula,
pica, psittacus, lusciniæ, turdus. *Inse-
cta.* Scarabæus, vespertilio. Huc apis,
formica, gryllus, locusta.

*De influentiis asterismo-
rum.*

Familiaritas quæ stellis fixis cum
rebus medicinalibus interce-
dit, secundum numerum asterismo-
rum in duodecim classes disponitur,
quarum singulæ quatuor gradibus ad
modum qualitatum primarum di-
stinguuntur.

I. ARIES.

Aries est signum masculinum i-
gneum, i. e. calidum & siccum, sym-
pathicum capiti.

Grad. I. Artemisia rubra, Betoni-
ca, cichorium, consolida regalis, ebu-
lus, mentha, persicorum malorum
nuclei, petasites, serpillum, tusilago,
veronica.

*N. Colligit Carrichteris in fine dierum
canicularium post plenilunium.*

Gradus II. Asparagus, ebulus, hy-
pericum, millefolium, plantago,
pæonia.

*N. Colligit Carricht. ☉ & ☾ existen-
tibus in ☉.*

Gradus III. Agaricum, cataputia,
chamælea, colocynthis, esula, farfa-
ra, gentiana, ligustrum, nucista, rici-
nus, sambucus, sarfa parilla.

*N. Colligit Carricht. inter Iacobum &
Laurentium.*

Gradus IV. Abrotanum, calamin-
tha, cappares, cinamomum, hellebo-
rus albus, majorana, marrubium, na-
sturtium sylvestre, rosmarinus, tur-
bith. spica.

*N. Colligit partim Aprilis, partim Se-
ptembri.*

II. TAURUS.

Taurus est signum fœmininum ter-
restre, frigidum ac siccum, sympa-
theticum collo, ac gutturi.

Gradus I. Betonica, ceterach, che-
mædrys, hederæ terrestris, lili-
alborum radix, mentha, narcisus, po-
lypodi-

Ipodium, rosa, rosmarinus, valeriana, viola.

N. Emollunt tumores faucium ac lienis.

Gradus II. Adiantum, alkekengi, aquilegia, hedera arborea, polygonatum, quercus, viscus quercinus, &c.

N. Vulneribus conferunt.

Gradus III. Anserina, buglossa, carduus Mariae, cynoglossa, eupatorium, lappa minor, origanum, petroselinum, quercus, quinquifolium, fanicula, serophularia, tormentilla, vinca pervinca.

NB. Vulnerariae sunt.

Gradus IV. Auricula muris, bardana major, betonica sylvest. chamæcifus maj. chelidonium majus, fraxinus, malva, pulmonaria, scabiosa, &c.

N. Antipathiam habent cum sublunariis quæ libra ac scorpionis subsunt, sympathiam cum his quæ cancro ac Sagittario.

III. GEMINI.

Gemini sunt signum masculinum, æreum, calidum & humidum, possidens humeros.

Gradus I. Anisum, althæa, buglossa, horrago, faniculum, hyssopus, petroselinum, prunella, ruta muraria.

Gradus II. Bardana maj. buglossa, filix, tilia alba, rapa, &c.

Gradus III. Alfine, arum, macis, umex rotunda, urtica mortua, &c.

Gradus IV. Acetosa, chamædrys, chamael. chelidonium, parthenium, rhab.

N. Antipathiam habent cum sublunariis capricorni, sympathiam cum Libra ac Aquarii.

IV. CANCER.

Cancer est signum foemininum, aqueum, frigidum ac humidum, sympathicum pectori, pulmonibus, costis, lieni, quorum quoque affectibus medetur.

Gradus I. Alfine, brassica, carduus, fabarum flores ac fructus, Gallium, rapa, rapunculus, salvia, serophularia.

Gradus II. Arbutus, coni abietis pini, consolida, solanum, terebinthina, viscus.

Gradus III. Becabunga, crassula, digitalis, gnaphalium, juncus, nasturtium, petroselini semen, portulaca, salix, saxifraga, vermicularis.

Gradus IV. Concha, corallia alba, crystallus, mater perlarum, nymphaea, oculi cancri, pæonia, sedum, sperniola, vitriolum, Huc Cancer, Lepus, Serpens, &c.

Antipathica sunt sublunariis Sagittarii, sympathica Tauri ac Libræ.

V. LEO.

Leo est signum masculinum, igneum, i. e. calidum & siccum, præfectum cordi ac stomacho.

Gradus I. Basilicum, crocus, cypressus, garyophilli, hyssopus, lavenderula, plantago aquatica, ros solis, soldanella, thymus.

Gradus II, Angelica sylvest, bifolium,

um, centaurea, galanga, gentiana, morfus diaboli.

Gradus III. Cotula foetida, pastinaca, mentha, nasturtium hortens. pulegium, ranunculus, urtica.

Gradus IV. Betula, buxus, genista, laurus.

N. Gradus 1. Collig. ☉ existente in ♈: ☾ in ♁.

Gr. 2. In principio Maij, ante ortum Solis, vel fine Augusti, vel ☉ existente in ♋, ☾ in ♀ ante ortum Solis.

Gr. 3. Quando ☉ in ♎, ☾ in ♀ ac ultima quadratura, vel ad refrigerationem ☉ in ♋, ☾ in ♀ versante, ante ortum Solis.

Gr. 4. ☉ in ♌, ☾ in ♁, vel ☉ ☾ in ♁.

VI. VIRGO.

Virgo est signum foem. terreum, frigidum ac siccum, sympathic. Epatici Intestinis ac Ventri.

Gradus I. Acetosa, acetofella, bardana, cichorea, plantago acuta, pyrus, salvia sylvestr.

Gradus II. Beta alba, cynosbatus, mespilus, sigillum Salomonis.

Gradus III. Aristolochia, consolida media, conyza, prunella, quercus.

Gradus IV. Carduus benedictus, centaurea min. frangula, ophioglossum, prunus sylvestris, cum omnibus suis partibus fructibus ac floribus, serpentaria, tormentilla, &c.

VII. LIBRA.

Libra est signum masculinum aë-

reum, calidum & humidum, Renibus ac Vesicae sympathicum.

Gradus I. Bellidis genera omnia, consolida media, parthenium, primula veris, sum, tragopogon.

Gradus II. Alcea, althæa, anserina, chamamel, martagon, malva, verberna, viscum, tilia.

Gradus III. Antirrhinum, artemisia, corylus, ruta muraria.

Gradus IV. Alyssum, antirrhinum, alsine, chelidonium maj, mentha nigra, scabiosa, scrophularia, senecium.

VIII. SCORPIUS.

Scorpio est signum foem. aqueum, frigidum & humidum, sympathicum partibus genitalibus.

Gradus I. Cruciatæ, oxyacantha, sorbus sylvestr.

N. Huc pertinent omnia simplicia primi gradus ☉, si post Iunium collecta sint mense Octobri imprimis.

Gradus II. Fraxinus, poma omnis generis, prunus, conchæ, ostrea.

Gradus III. Berberis, buxus, erva, parthenium, saponaria.

N. Huc pertinent omnes herbae, gradus ☉, collecta ☉ in ☉ existente.

Gradus IV. Atriplicis species omnes, beta rubra, mercurialis, narcissus, ribes.

IX. SAGITTARIUS.

Sagittarius est signum masculinum igneum, calidum & siccum, sympathicum coxis, lumbis, & sim.

Gr.

Gradus I. Consolida major, cepa, raphanus, scrophularia, sesamum, tilia flores, verbena lutea.

Gradus II. Allium, angelica sylvest. hyoscyamus, levisticum, salicis folia.

Gradus III. Asarum, beta rubra, chelidonium, crocus, curcuma, filix, hederæ terrestris, hirundinaria, juglans, rubia tinctorum, succisa.

Gradus IV. Antimonium, momordica, euphorbium, nasturtium, vitis alba.

X. CAPRICORNUS.

Capricornus est signum fœm. terrestre, frigidum & siccum, sympath. genibus ac nervis.

Gradus I. Calendula, cerasa nigra, enula, morus, rubus, vaccinia.

Gradus II. Mora nigra, scarlea, verbascum.

Gradus III. Acorus officin. arum, bursa pastoris, consolida maj, cucurbita, galanga, malva hortensis, sonchi omnis generis.

Gradus IV. Helleborus, hyoscyamus, mandragora, napellus, herba paris, sabina, solanum, staphis agria.

XI. AQUARIUS.

Aquarius est signum masc. aëreum, calidum & humidum, sympath. tibus ac cruribus.

Gradus I. Angelica daucus, ficus, fraxini flores, hederæ terrestr. juglans, melilotus, fanicula, sigillum Salom, vinca pervinca,

Gradus II. Consolida regalis, cuminum, epithymum, geranium, lappa, radix rhodia, ruta muraria, salvia sylv. urtica alba.

Gradus III. Agrimonia, auricula muris, horminum, mercurialis, saxifraga, serpentaria.

Gradus IV. Asari fol. cardiaca, cicutæ, mespila.

XII. PISCES.

Pisces sunt signum fœm. aqueum frigidum & humidum, sympathicum pedibus.

Gradus I. Fagus, aristolochia l. capilis capit. cucurbita, enula, momordica, myrobalan. napus, nymphæa, portulaca, rapa.

Gradus II. Artococus, antirrhinum, cyanus, stachas citrin.

Gradus III. Nigella, papav. sativ. papav. erraticum, sonchus.

Gradus IV. Cicutæ, hyoscyamus, napellus, papav. cornutum, solanum alb. uva invers. Serpens.

N. Non ignorare te volo, amice Lector, me mihi met. hisce jam recensitis me satisfecisse, multominus tibi. Recensitis apud auctores reperi, fundamenta peti- tiora, ut ingenue fatear, nondum affectus. Namque signa quæ perhibent, sumpta à sapore, colore, odore, motu sequaci, signa, &c. æque dubia sunt: nec enim constat cur signa talia, familiaritatem talem indubitato arguant. At tamen, cum nullum dubium sit, quin inter res certæ cælestes, & sublunares certas, amicitia

inimicitiae intercedat, series à majoribus collectas recensere placuit, si qua tibi daretur in fundamenta penetrare. Dona nimirum Dei diversimode impertuntur.

CAP. X.

De proprietatibus particularibus.

Sunt & proprietates *particulares*, i.e. ipsa strangulat. *Contra* sese mutuo in rebus particularibus fundatæ, offendunt, brassica & vitis, adeo ut si quibus productio alterius si scil. conspiraverint, juvatur, sin dissenserint, impeditur, retardatur. E.g. crescit felicium polypodium super quercum; sic crescit lino adnascens, felicium exurgit: sanicula quercuum viciniam gaudet; vitis oleæ; orobanche inter legumina crescere avet, quæ tamen est.

CAP. XI.

De Materia nativorum.

Materia ex qua res nativæ fiunt, sunt semen ac nutrimentum, aut his analogum quasi semen & nutrimentum.

N. Materia in nativarum constitutione denotat 1. partem materiale[m] seu corpoream, quatenus spiritualis, i.e. formali opponitur. Et est pars corporea ex liquido & arido coagmentata, spiritualis illius partis Subjectum. In macrocosmo est corporea substantia totius universitatis spiritui universali substrata, crassior in terra, tenuior in aqua, magis adhuc tenuis in aëre, tenuissima in stellis. In vegetabilibus & animalibus est corporea itidem substantia spiritibus seu animabus eorum subjecta: crassiorque existit in membris his, e.g. in ligno, ossibus, & sim. tenuior in albis, v.g. in medullis cerebro, & sim. prout natura naturanti primitus fuit visum, In

rebus secundariis similiter sese res habet, ubi tamen consistentiam homogeam ferè nata est. 2. Refert subjectum præexistens, è quo res nativa tanquam ex materia proxime præexistente fit, quo sensu Aristoteles materiam videtur descripsisse subjectum, è quo res fit primum, per se & non per accidens. Et hac ratione opponitur forma, i.e. actui, seu vite, qua res producta vivit & actuatur. Est autem non mera pars materialis, sensu priori, sed subjectum ex principio materiali ac formali, seu quod idem est, ex corporeo ac spirituali compositum, tamen si spiritualis illa pars sopita quasi ac in tenebris fere deliteat, imo materialis partis vices non raro retinere videatur, præcipue in nutrimento.

Semen est materia humido-spirituosa, (i.e. aqua ac spiritus, seu si ma-

vis, aqua & ignis) in creaturam certam proximè ac natura sua emergere determinata.

N. Severino Dano est vitale principium, in se continens spiritus mechanicos & tinturas universæ anatomie propriæ speciei, quibus suum sibi fabricant corpus, colores, sapores, qualitates, magnitudines, figuras & reliquas signaturas consentaneas officii & prædestinationibus prædictorum spirituum & rei producendæ. Exemplis respatebit: Macrocosmi materia præexistens, qua seminis vices repræsentat (strictè enim semen dici nequit) à Mose dicitur Terra informis & inanis, à Poëtis chaos. Huic respondet chaotica macrocosmi dispositio, è qua cœu materia prima rerum renovatio dependet. Vegetabilium ac animalium semen ut plurimum in sua specie fundatur, nonnunquam tamen in materia universaliori: unde Generatio, univoca, æquivoca, cæcæstrica, thiastrica. Vide supra.

Nutrimētum est materia humido-spirituosa, quæ vi & facilitate rei nutriendæ præparatur, subindeque alterata, mutata, determinata, membris incorporatur. Universalior enim est initio & à natura rei nutriendæ diversa, unde paulatim alteratur inque naturam rei nutriendæ transplantatur.

N. Macrocosmi nutrimentum idem illud chaos est, seu res particulares in chaotica dispositionem redactæ. Vide supra. Nutrimentum vegetabilium ac animalium per se fere innotescit. Vegetabilia

nutriuntur terra succo, naturâ macrocosmicâ, i. e. effluviis elementorum impregnato. Hinc formatur benedictio divina, Deuteronom. 33.v.13. & 14.

מְבוֹכֵרֵי יְהוָה אֲרֵצוֹ מִמֶּנּוּ
שְׁמַיִם מִטֶּל דְּמִתְהוֹם רִבְעֵן תֵּהֵת
וּמִמֶּנּוּ הַבּוֹאֵת שְׁמַיִם וּמִמֶּנּוּ
אֵשׁ יִרְהוּם: &c.

i. e. in benedictione Iehova terra tua in Effluvio (ubertate communicata, Nigged) cœlorum, in rore in abyſſo jacente infra. Et in effluvio vegetabili Solis, & in effluvio vegetabili Lune, & in effluvio montium, & in effluvio collium, æternum.

Animalibus tum ipſemet macrocosmus cibus exiſtit, tum vegetabilia, tum animalia invicem. Vide ſupra cap. 4.

Quaſi ſemen & nutrimentum materiam exhibent rebus ſecundariis, ſuntque excrementum in nutritione rerum primariarum, à parte utiliori (rubino Paracelſi) ſeparatum. Hoc nimirum præterquam quod faceſcit in materiam ſeminalem, unde creaturæ exurgunt, quæ non rarò cum primariis dignitate certant, in nutrimentum quoque earundem vergit.

N. Res ſecundaria ſunt & nutriuntur ex Excrementis aqueis, terreis & viſcoſis, ſalinis, &c. Hac enim cum in ſubſtantiam rei primaria abire nequeunt, ſecernuntur à parte utiliori nutritiva, inque peculiaria genera nonnunquam abeunt, pro diverſitate matricum concurſuque cauſarum requiſitarum, differentia, Vari-

ria namque sunt Excrementa, non solum ratione trinorum mundi regnorum, sed & ratione officinarum in quibus ea redundant. Nimirum, quia materia nutritiva diversarum officinarum elaborationes, diversosque maturationis gradus percurrere destinata est, quorum singuli sibi respondentia exhibent excrementa, utique diversitatem excrementorum oriri necessarium est. Imo cum omnia in mensura, na-

mero ac pondere sint disposita, superabundat nonnunquam etiam nutritiva illa materia, ut & hac ratione peritoma suppetat excrementitum. V.g. lac in animalibus, melligines resinae in arboribus, &c. Hinc sunt in macrocosmo meteora & mineralia; in vegetabilibus succi, resina, gummi, &c. in animalibus, stercurum, urina, lapides, arcuula, & sim.

CAP. XII.

De Tempore productionum nativarum.

Tempus ad productionem rerum nativarum faciens est, quo vigent, quorum beneficio productio perficitur, & maximè qualitates facultatesve sub causa efficiente descriptæ.

N. Tempus est mensuratio curriculum quorumcunque per certa puncta. Nimirum creavit quidem Deus omnia in perfectione, verum in gradu infimo, non summo, quippe hunc assidua cultura acquirere subinde debebant, ab infimo scilicet gradu sensim ad $\alpha\alpha\mu\eta$ ascendendo. Insuper, quia Deus naturam finitam ac temporalem, non sempiternam ac ævum perennem voluit, terminum quoque ac finem præfinire oportuit, adeoque descensum ab $\alpha\alpha\mu\eta$ ad interitum. Intervallum igitur inter rei cuiusque ortum ac interitum, constituit cuiusque curriculum, distinctionis punctis non raris notabile. Distinctionis huius fundamentum est mutatio, quam res quæque in curriculo suo subire est destinata, qua scilicet, res modo sic, modo

aliter, nunc huius nunc alius nature ac proprietatis deprehenditur, adeoque medicationi nunc aptior, nunc ineptior.

Tempus mensuratur potissimum ad curriculum cæli, cursumque seu motum stellarum & inprimis Solis & Lune, seu luminarium $\alpha\alpha\mu\eta$ diætorum, tum quoque ad motum planetarum reliquorum.

N. Esi res qualibet, eo quod curriculum peragit, mutationes diversas subit, adeoque punctis i. e. articulis notabilibus ac memorabilibus in semet distinguitur, v.g. ætate juvenili, virili, senili, periodica rei revolutione, &c. at tamen numeratur tempus maxime ad cursum Solis & Lune, utpote, quorum curricula sunt magis conspicua, universaliora, distinctiora, unde & esse in tempora jubentur, Gen. 1.

Cursus Solis exhibet, 1. annum, 2. anni quadraturas, ver, æstatem, autumnum & hyemem, 3. menses Solares, 4. Dies & noctes, 5. partes dierum, Videlicet, tempus matutinum,

antemeridianum, meridianum, pomeridianum, vespertinum, nocturnum 6. horas.

Luna cursus exhibet 1. annum lunarem, i. e. menses lunares, 2. lunæ quadraturas: novilunium, tempus crescentiæ, in quo excellit prima quadratura, plenilunium & deniq; tempus descrescentiæ, ubi occurrit ultima quadratura. E dictis temporum articulis eligendi sunt, qui secum vehunt qualitates ad productionem pativorum facientes, sive manifestiores eas velis seu universaliore, sive occultiores & specialiores.

Sic tempus sationi eligitur, 1. quod ad humiditatem inclinât modicam, nimirum humiditate semen in terram projectum resolvitur suscitaturque. 2. Tempus Lunæ crescentis. In hoc tamen sunt qui monent, si satio flores intendat copiosos, fieri eam debere quadratura secunda ac præcipue tribus diebus ante plenilunium, lunaque existente in virgine; sin folia expetantur, sationem instituere jubent post novilunium, Eadem ratio est & insitionis.

Similem curam in animalium educatione rusticos habere deprehendimus: vitulos crescente ☾ natos educationi aptiores judicant: ineptiores, qui sine ☾, i. e. in novilunio, vel ☾ decrescente in lucem prognati fuerint.

Quinimo nec ère erit, ad sationem

id temporis eligere, quo saltem luminare alterum, (videlicet quod Planetam semini seminando familiarem, amicitia prosequitur) fuerit in fortitudinibus ejusdem illius familiaris planetæ, vel planeta ipsemet familiaris fortitudines suas obtinuerit. Vide infra c. 25.

N. Agripp. phil. l. 1. c. 12. *Indro duorum singulares dotes plurimis insunt, tam mirabiles, quam in speciebus, etiam à figura cœlestium situque stellarum. Omne enim individuum, quando incipit esse sub determinato horoscopo, constellatione cœli, contrahit cum esse, mirabilem quandam virtutem operandi & patiendi rem mirabilem, etiam præter eam, quam habet à sua specie, cum per influxum cœlestium, tum per obedientiam materiæ generabilium, ad animam mundi, &c. Hec Agrippa. cui subscribunt quam plurimi alii, inter quos Michael Toxites in præfat. herbarii Carichteriani, & ex hac Poppus in præfat. sui herbarii, Quamquam plurimi sunt, inquit, qui parvi momenti æstiment, loca, tempora, influentiasque observare, eò quod tempus hoc præ illo nihil prerogative obtineat; attamen probat contrarium ipsa experientia. Hinc futilitates ejusce potius censenda sunt ignavorum quam veritatis indagatorum. Quippe vincunt nos non modo agricola, qui arando, serendo, &c. de tempore certo solliciti sunt, sed & hortulani, qui in putandis arboribus, surculis decerpendis, inserendis, tempora sua certa observant,*

De Loco productionum nativarum, & imprimis
de Terra & Aqua.

Locus producendorum nativorum tum locus natalis est, tum locus progressionis, i. e. ubi educantur, sustentantur, vivunt, &c.

N. Mineralia in terra gremio locum natalem tum progressionis sortita sunt. Vegetabilia terra ut plurimum nascuntur vivuntque, pauciora aqua, varia vegetabilibus aliis infixis crescunt: Animalium matricibus partim sunt uteri materni, partim ova, partim his analoga loca terrena, & simil. Loca educationis sunt terra, aqua, aer.

Locus ad productionem nativarum idoneus est, qui scatet qualitatibus, facultatibus, proprietatibus materiaque ad productionem aptis. Excellit autem inter cetera globus inferior, i. e. Terra & Aqua. utpote non modo mineralium & vegetabilium, sed & animalium commune receptaculum.

N. Solum ad rerum productiones facit, non tantum quatenus hospitium praebet aptum ac conveniens, sed & praecipue quatenus calore suo semen inibi ceu in matrice locatum suscitavit: humiditate sua solvit, ut salina fermentat, proprietate peculiari amat vel odit, adeoque obtinet rationem Efficientis, materiae, atque subiecti loci. Eapropter prout solum naturatum est facultatibus ac succis ad rei productionem juvandam vel retardandam facienti-

bis, ita & ad productionem solum conveniens erit eligendum, videlicet calidum, humidum, frigidum, siccum, succis idoneis dotatum, proprietatibus peculiaribus impregnatum. Nec enim ubi vis proveniunt aquo felix est.

Hic segetes, illic veniunt felicius uvae, Arborei fetus alibi, atq; injussa virescunt Gramina, &c.

Consideratur in solo praecipue. 1. ubi, 2. quomodo, 3. quale. Nimirum haec tria non modo rerum variant productionem, sed & non raro rerum productarum qualitates.

I. Ubi, i. e. sub qua longitudine, latitudineve sit solum locatum. Hic occurrit soli distinctio. 1. In Zonas illas famosas quinque, binas frigidas, binas temperatas, & unam torridam. 2. In Climata, ratione latitudinis mensurata. 3. In regiones, quarum caelestis constitutio si ad solem conferantur, ex Geographicis facile addisci poterit. Tales sunt Germania, Gallia, Italia, Hispania, India orientalis, occidentalis, &c. Nimirum singulae regiones partim juxta sui caeli solique qualitates plantas peculiare producunt, partim iis, quas cum aliis communes habent, feliciorem infelicioremque productionem, aliamve complexionem conciliant. Vinum Hispanicum aliud est à Gallico, Gallicanum à

Germanico. Similiter & Res unius regionis, v. g. Germaniæ non uniuersimodi sunt. Sic radix ari in locis nostris frigidioribus adeo fervens ac mordax nascitur. ut os & fauces exurat, at quæ in Lydia prope Cyronem urbem, (teste Baptista Porta,) provenit, exteriori forma nostræ planè respondens, dulcis & grata esse dicitur, ut raparum instar homines in cibo sine nocumento eo uti possint. Angelicæ radix in Finlandia acutiorem sapit saporem, quam hic nostras. Folia Senæ alia mittit Alexandria Ægypti, alia Italia. Vitriolum Ungaricum præfertur reliquis. Sic variant & pro diversitate regionum *animalia*, adeo ut non modo peculiariter sibi nonnullæ regiones vendicent, sed quæ communia sunt feliciter producant educantve, imo quoque non nihil ab aliis differre faciant. Adde, quod *plantæ* vel *animalia* ex una regione ceu patria in aliam ceu peregrinam transplantata, cum hac loci mutatione, simul naturam mutant. Vid. Joh. Bapt. Port. in phytogn. l. 2. c. 1. 2. 3. 4.

N. Sunt qui regioni cuique data sua esse medicamenta volunt, morbis inibi grassantibus sufficientia, ideoque usum exoticorum citra necessitatem ducunt. Verum enimvero, etsi prius non inficiter: attamen quia vernaculorum plurimorum naturam ac vires nondum satis comperitas habemus, præstat exotica exhibere, quippe experientiâ comprobata, quam

vernacula experientiâ difficili experiri. da. Hiscæ sublatis, vernacula, utpote iudem influentiis cum incolis affulsa, vernaculisque succis educata, exoticis præferre non dubitamus.

II. *Quomodo*, i. e. quo situ solum sit locatum: sive superficiem altitudinem spectes, qua solum refert montem, collem, planitiem, campum, vallem, & sim. sive cardines mundi, qua ratione solum situm dicitur versus ortum, occasum, meridiem aut septentrionem: sive radios solares, unde solum sit apricum, umbrosum, nemorosum. Videlicet horum diversitate haut parva soli atque inibi nascentium diversa productio ac natura suboritur. Hanc tamen diversitatem præcipuè qualitatibus primis dimetitur, dando montibus, locis apricis, meridionalibus, caliditatem & siccitatem; vallibus, campis, locis septentrionalibus, umbrosis, nemorosis, frigiditatem, &c. Et hinc montibus locisque siccis prognata, sunt validiora plerunque viribus quam reliqua, minora autem quoad staturam.

N. Hippoc. l. 2. de Diæt. *Que ad meridiem sita (regio) eâ, qua ad septentrionem spectat calidior & siccior quod ad solem magis accedat. In his autem regionibus homines & que terrâ producuntur, sicciora, calidiora & validiora esse necessè est, quam qua in contrariis. Item: per se si loca spectes, ad hunc habent se modum, Alia loca & squalentia, quæque ad meridiem*

diem spectant, campestribus aequaliter siccis sunt sicciora, quod pauciores humiditates contineant.

III. *Quale*, i.e. utrum solum macilentum, pingueve, siccum vel humidum, arenosum & sabulosum, vel uliginosum ac limosum sit, vel & dulce, salsum, proprietatibus seminalibusve rationibus peculiariter dotatum.

De Aqua.

Aqua non minus ac terra ad productionem rerum nativarum concurrit: præbet enim rebus inibi nascentibus tum domicilium, tum & alimentum, idque non modo quatenus terræ permixta aridam constituit, sed & quatenus seorsim collecta terræ supernatat.

Considerari itaque iisdem poterit

differentiis, quibus terra.

I. *Quoad Ubi*, idem est iudicium quod de terra. Nimirum secundum cœli regionumque differentiam non modo res ipsas, sed & rerum vires differre comperimus, huiusceque regionis aquis, has plantas, hæc animalia, alterius alias plantas, alia animalia esse propria.

II. *Quoad Quomodo* non magni ferre est momenti, nisi profunditatem situmque in locis montanis, planis, profundisve spectes: vel & magnitudinem seu amplitudinem aquarum consideres.

III. *Quoad Quale*. Aqua est dulcis, salsa, seu marina proprietatibusve peculiaribus insignita. Huc: aqua lacustris, palustris, limosa, & sim.

CAP. XIV.

De Preparationibus medicamentorum.

PRæparatorum productio, dicitur præparatio, quæ est actio officinalis, qua medicamenta parantur.

Hujus species sunt.

A.

Acuere seu *acuare*, i.e. rem fortiorrem reddere, vel stimulum eidem addere. Sic acuuntur pilulæ grano 1. ac 2. Diagrydii, Trochisc. Alhandal, Gumm. de Gamandra.

Amalgamare, i.e. metalla per Φ ij vivi admixtionem calcinare. Calcinantur autem hoc modo sola metalla, excepto Φ , Vid. l. 3.

C.

Calcinare, i.e. in calcem redigere friabileve reddere. Fitque

1. Per ignem $\left\{ \begin{array}{l} \text{Incinerando} \\ \text{Reverberando} \end{array} \right\}$ Huc pertinet extinctio rei ignitæ in ∇ .

2. Per $\left\{ \begin{array}{l} \text{Amalgamando} \\ \text{Præcipitando} \\ \text{Fumigando} \\ \text{Vaporando} \\ \text{Cementando} \end{array} \right\}$ Huc calcinatio per illationem liquoris corrosivi.

Huc susoria calcinatio.

N.

N. *Exempla singulorum horum modorum in metallis lib. 3. videre licet.*

Candifare. Candifari soli competit sacharo, quod in ∇ solutum, purificatum atque quadantenus inspissatum, in crystallos concrefcere sinunt, idque candifare vocant. Imponunt autem solutioni nonnunquam res medicamentales solidas, ut crystallis illis sacharatis obducantur, easque confectiombus adnumerant. Vid. lib.

2. c. 47.

Cementare idem est quod stratificare, i. e. corpus metallicum (huic enim soli competit) cemento stratificatim imposito, aliquandiu igni exponere. Vid. lib. 3. in \odot . c. 9.

Circularare, i. e. liquorem in digestionem collocare, ut volatilior ac spirituosior pars elevata, recidere de novoque elevari ac recidere possit, adeoque quasi circulum transeat, maturiorque evadat, cujus rei gratia certa instrumenta in usu sunt, circularia dicta.

N. *Vices circulationis supplere potest iterata destillatio.*

Clarificare potissimum de decoctis ac succis dicitur, quæ cum crassis sca-teant excrementis, clarificatione, i. e. purgatione egent. Clarificationis hujus præcipui modi sunt 1. per albumen ovi, 2. per digestionem, tum 3. per filtrationem.

Per albumen hoc modo peragitur. Albumen ovi virgula agitur donec penitus in spumam abeat; Spuma

hæc infunditur clarificandis, coquanturque simul una ac altera ebullitione, ut crassa albumini adhaerescant. Hinc separantur despumando, colandoque. & sim.

Per *digestionem* quæ fit clarificatio, nihil peculiare habet à digestionem qua crassiora fecesve ad fundum paulatim secedunt, unde per decantationem à liquore separari possunt.

Coagulare. Coagulari dicitur quod evaporando inspissatur.

Cohobare, i. e. liquorem destillatum materiæ in destillatorio residuum iterum affundere, ac denuo destillare.

Colare. i. e. per colum trajicere. Columbus autem præcipue panneus intelligitur, nonnunquam quoque linteus.

Condire cinnamonem. Condiri dicitur quæ sacharo syrupisato, mellive (ut horum beneficio diutius conserventur) calidè immerguntur, usque sic immerfa reponuntur. Vid. lib. 2. c. 46.

Conficere. Officinis est saccharo obducere ac incrustare. Vid. lib. 2. c. 47.

Conquassare. Conquassari dicuntur (viridia maximè) quæ pistillo grossuntur & sine pulverisatione pressantur.

Conservare. i. e. conservam facere.

Coquere. i. e. elixare.

Coquere in diplomate, i. e. in MB.

Cribrare. i. e. per cribrum transmittere.

CrySTALLIFARE. i. e. in crySTALLINAS formas reducere.

N.

N. I. Proprium est salium, quibus & faccharumque addere licet. Videlicet hac in liquore aqueo soluta, si in frigidum locum reposita fuerint, concrevunt in crystallas. Ubi nota, si minimum liquoris adsit, antequam reponantur, aliquantulum exhalandum esse.

N. II. si a. Crystallifare est Crystallificationes repetere, donec amplius colligantur. Nimirum postquam prima vice Crystalli exempti fuerint, quareliquis in liquore scilicet restantibus Crystallis liquor disproportionatus est, exhalet nonnihil, hinc reponatur, &c.

D.

Decantare, i. e. liquorem materiae alicui supereminentem per inclinationem effundere. Germ. abgessen.

Decupelare idem est quod decantare.

Decrepitare de sale communi & similibus dicitur, quæ cum ad ignem sine fusione calcinantur, strepitum seu crepitum edunt. Vid. de \ominus .

Deliquium. Per deliquium solvere, i. e. rem solvendam in locum humidum collocare ut per se in liquorem vertatur.

N. I. Deliquium peragitur feliciter 1. in cella seu loco humido, 2. mense Junio, Julio, Augusto, quo tempore cella sunt frigidiores.

N. II. Nonnunquam promovetur deliquium instillando humorem convenientem, vel sal solvendum vesica suilla & simili inclusum, aqua calenti immergendo.

Dephlegmare, i. e. phlegma separa-

re seu abstrahere, quod fit, si phlegma seorsim affectetur, destillando, si minus, evaporando: competitque spiritibus mineralibus fixioribus, ut Spir. \oplus , \ominus , & sim.

Despumare, i. e. spumam demere. Germ. abschäumen.

Destillare, i. e. liquorem vi caloris attenuatum in recipiens appositum prolectare. Modi destillationis usitatissimi sunt 1. ratione vasorum: per Alembicum, per Retortam, ac per Veficam, 2. ratione graduum caloris; per Balneum roris seu vaporis (∇) per balneum Maris (∇) per cinerem, per arenam, per ignem nudum.

Detonare, verpuffen. Detonari dicitur, quod cum flagratione & strepitu calcinatur. Ut Crocus Metallorum.

Digerere, i. e. blando calore fovere.

Dissolvere, i. e. accedente aliquo humore solvere. Germ. auflösen. Sic solvantur salia.

N. Differt nonnullis dissolutio à liquatione, quod hæc non nisi vi caloris fiat & plerunque sine accedente humore, illa affusum humorem semper requirat.

Dispensare. Dispensari dicitur compositum, dum simplicia, quæ compositum ingrediuntur, seliguntur, & pro composito inde parando adaptantur.

Dulcorare, edulcorare. Dulcorari dicitur 1. calcinata sale gravida, dum ∇ (ut plurimum calidâ) abluuntur, qua ablutione sal inibi contentum.

aquæ immiscetur, 2. Dicuntur dulcorari Potiones, addito saccharo, vel syrupo convenienti.

E.

Electuarisare, i. e. Electuarium facere.

Evaporare, i. e. liquorem calori exponere, ut exhalet humiditas.

Exaltare, i. e. Rei potentiam alterando augere. Vid. fermentare.

Exacimare, i. e. acinos eximere.

Excoricare, i. e. cortices detrahere.

Exhalare, idem quod evaporare.

Exprimere, i. e. premendo vel pressura elicere, sive id sola manu fiat, ut decocta exprimi solent, sive certo instrumento quod prælum dicunt.

Extrahere, i. e. beneficio debiti liquoris (quem menstruum vocant) proportionaliter affusi, præcipuam rei elicere partem. Vid. l. 2. c. 57.

N. *Extrahere* s. a. i. e. *Extractionem* novis affusis menstruis reiterare, idque toties quoties menstruum adhuc impragnari sentitur.

F.

Fermentare vergöhren. Fermentari res propriè dicitur, quando evidenter in se resolvitur, rarefcit, maturatur.

N. *Ratio Fermentationis* hæc est: *Contraria fermentabilia confusa*, i. e. nondum sub unum dominium ac potestatem, mixturemque exactam redacta, si aliquatenus vi caloris externi resoluta fuerint, vi potentioris facultatis alterantur, atque

inde in certam aliquam temperiem, naturamque spirituosioremevehuntur & exaltantur.

Filtrare, i. e. per chartam bibulam transmittere, nonnunquam tamen pro colare sumitur.

Fixare, i. e. quod volatile est fixum reddere. Fit vel per se scilicet iteratis distillationibus, & sublimationibus, vel addita alia aliqua re, cujus vi fixatio perficitur.

Fumare, i. e. per fumum Mercurii vel Saturni calcinare, colorumque est metallorum.

N. *Nimirum Mercurius vasi calcinatorio orificii angustis inditus apponitur igni nudo, ut fumus exhalet. Orificio imponitur Metallum calcinandum laminatum, ut fumo Mercurii transiente friabile reddatur.*

Fundere idem in Chymia est quod liquare seu ad ignem liquefacere: proprièque de salibus ac Metallis dicitur.

G.

Granulare, i. e. in grana reducere.

I.

Imbibere, i. e. rem humiditate per vices potare, seu liquore rem humectare.

Impastare, i. e. miscere ut fiat instar pastæ seu massæ.

Impragnare, idem ferè est quod imbibere.

Inaurare, i. e. foliis auri obducere. Inaurari autem et si & de aliis medicamentorum formis dici possit, E. g. de

de Martio pane. & sim. Tamen potissimum de pilulis dicitur, quæ in Scacula (rotunda) clausa adjecto folio auri, circumagitantur, donec auro illo obducantur Germ. *vergülden*.

Incerare, idem est quod imbibere.

Incidere. Inciduntur herbæ forcipe: duriora, ut ligna, radices duriores, cortices, cultro.

Incinerare, i. e. comburere ac in cinerem redigere.

Infundere, i. e. materiam liquori immergere.

Insolare, i. e. macerare vel infundere, vel in ☉le. vel calore tepido.

Interpassare. Interpassari dicitur de sacculis seu fomentis siccis, idemque est quod intersuere, ne materia inclusa conglomeretur, cujus rei gratia quoque gossypio pulveres suscipi solent.

L.

Lavigare, i. e. super porphyretico lapide in tenuissimum pulverem (Alcohol) redigere.

Lavare, i. e. liquore (aquâ) abluere, ut res purgetur ab immunditie. Lotione autem opus habent tam ex mineralibus, quam ex vegetabilibus & animalibus nonnulla. Ut patebit. l. 2.

N. *Instituitur nonnunquam lotio, ut res imbuatur qualitate aliqua.*

Limare, i. e. lima in scobem redigere, quam limaturam dicunt.

Liquare, i. e. vi caloris fluidum facere, Germ. *stießend machen/schmelzen*. Competit Metallis, salibus, pingue-

dinibus, & sim. interdum tamen idem est quod per deliquium dissolvere.

N. *Quomodo differat a dissolutione. Vide supra.*

M.

Macerare idem est quod digerere.

Malaxare. Malaxari dicuntur Emplastra dum in massam subiguntur, sive id manu fiat, sive pilâ vel simili instrumento.

P.

Præcipitare. Præcipitari dicitur, quod in liquore solutum, incrassatumque ad fundum secedit.

N. *Nonnullis denotat totum altum, calcinationis per liquores corrosivos, sive calx per se subsideat, sive exhalatione humiditatis, sive instillatione alicujus retrepercutientis. Vid. Begunnum.*

Præparare pharmacopæis est rem minutissimè lævigare ac aqua aliqua cordiali imbuere. Vid. l. 2.

N. *Dicitur etiam de radicibus nonnullis, &c. que in aceto macerata exsicantur. E.g. Rad. Ari.*

Pulverisare, pulverare, i. e. in pulverem redigere, sive terendo, sive lavigando id fiat.

Purificare, i. e. à sordibus seu inquinamentis (crassioribus) separare: fitque lavando, clarificando, filtrando, digerendo.

Putrefacere idem est, quod digerere.

R.

Radere, *schaben*/fit instrumento aliquo acuto, E.g. cultello, vitro, lima,

& sim. quo res rasoni subiecta in rasuram redigitur.

Rectificare, i. e. denuo blando calore destillare, ut pars magis spirituosa ac volatilis eliciatur, relicto phlegmate seu parte aquosa in fundo. Sic rectificantur aquæ stillatitiæ, spiritus.

Refinare, idem est quod depurare, competitque potissimum saccharo. Vid. l. 4. class. 4.

Reverberare, i. e. rem aliquam vi flammæ cremare, quæ infra ac supra illam ambiat.

Rotulare, i. e. Rotulas conficere. Vid. l. 2. c. 69.

S.

Salificare, i. e. Sal conficere.

Secare idem est quod incidere.

Separare, i. e. res heterogeneas mixtas & confusas segregare. Usitatissimum autem est separare oleum ab aqua, quod fit 1. per *Tritorium* angusti orifici in fundo, quod orificium aqueo liquori utpote graviori primumque defluenti aperitur, postmodumque obturatur, oleumque restans sigillatim colligitur. 2. Per *gossypium* seu lanam. Nimirum repletur vitrum angusti orifici, aqua & oleo confusis, ad summum usque, finiturque, ut oleum supernatet. Hinc apponitur vitrum humilium, gossypiumque seu lana utrique imponitur, ut uno termino oleum tangat, altero in vas appositum dependeat. Sic delabitur oleum per gossypium, in appositum vasculum humilium 3. Per *chartam*

bibulam. Nimirum transit aqua restatque oleum.

Sigillare hermeticè, i. e. vitrum sensione claudere.

Stratificare, S. S. S. (i. e. Stratum super stratum) facere idem est ac Metallum laminatum & pulveres stratificando, alternatim struere. Nimirum primo sternendum est stratum pulveris, hinc imponenda lamina metallica, iterum pulvis & sic deinceps, donec pulvis stratum claudat.

N. I. Nonnunquam loco laminae pulvis metallicus sumitur.

N. II. Beguino stratificationis vox totius calcinationis actum comprehendit, quæ lamina stratificata in igne friabilis reddatur, quod & cementare dicunt.

Sublimare, i. e. rem volatilem siccam in sublime elevare, ut seorsim haberi possit. Res illa elevata vel sublimati nomine effertur, vel *florum* nomen adsciscit.

T.

Tabulare, i. e. Tabulas vel morsulas conficere. Vid. l. 2. c. 69.

Terere, *Comerere*, i. e. pila contundere.

Torrere, i. e. in patella vel sartagine ferrea igni exposita medicamenta continuo agitare, ut humiditas absorbetur. Sic fit Rhabarbarum tostum.

Trochiscare, i. e. Trochiscos facere.

V.

Vitrificare, i. e. in vitrum redigere. Vid. Vitrum §ij. l. 3.

Volatilizare, i. e. Volatile reddere.

CAP. X

De Principiis Chymicis.

Circumstantiæ præparationis itidem, ut in nativis productionibus sunt Principia chymica, causa Efficiens, Materia, Tempus, Locus.

Principia chymica voco, in quæ res naturalis arte chymica resolvuntur, tanquam in simplicissima. (artificialia.) Suntque Oleum, Spiritus, Sal, Phlegma & Caput mortuum, &c. quorum descriptiones aliunde petere licet.

N. Nihil tritius est apud chymicos quam sua asserere principia, Θ , Φ , Ψ , quibus alii addunt Σ ac phlegma; Illa chironia appellant, i. e. facultatibus efficacioribus ac insignioribus prædita; hæc reololacea, i. e. qualitibus insignibus destituta. Verum enim vero ubi in rem exactius inquiritur, quid statuendum sit, nihil solidi fere invenitur. Quod enim nonnulli id quod oleosum est sulphuris titulo nominant, quod vaporosum, mercurii, quod concretione salis, id sagacioribus minimè satisfacit. Nam sciunt, dari & sulphureum quod nequaquam oleosum, ut ∇ vite, & sim. Similiter dari norunt & vaporosum, quod tamen à Ψ rio distinctum, ut phlegma in stillatitius: quinimò quamplurima dantur, quæ parte oleosa prorsus destituuntur, num ergo & Φ e? Nec minorum difficultatum sunt, quæ declarandi gratia adducuntur exempla, desumpta à ligno combustili, à vegetabilium anatomia. Videlicet in primò exemplo Φ re- præsentari volunt butyro; Ψ m sero; Sal,

Caseo. In secundo, Φ vocant, id quod flagrat, mercurium quod fumat, Sal quod in cinere remanet. In anatomia vegetabilium manifestari ajunt, oleum i. e. Φ , aquam, i. e. Ψ m, & cinerem sale gravidum. Verum, quis nescit? sero plus salis inesse, quam ipsimet caseo; fuliginem, (quæ fumus congelatus) & oleum, & sal, & aquam spirituosam in se continere: E vegetabilibus esse, quæ ne guttam olei exhibeant. Relinquuntur itaque intricatæ adhuc difficultates, è quibus ut nos extricemus, hanc nostram opinionem cordatis submittimus censendam. Materia præexistens rerum nativarum, sive semen velis sive nutrimentum, est humidum, quoddam spirituosum. Humidum intellige non humorem meracum, sed coagulabilem, adeoque partium terrestrium participem. Confer Gen. 1. En habes Spiritum, ignis ac sulphuris nomine, ob naturam qua ignem emulatur, nonnullis dictum, aliis formale principium: habes Aquam, habes Terram. Hæc tria in primordio rei informiter confusa quidem existunt, verum deinceps vi spiritus paulatim elaborantur, exaltantur, incrassantur, adeoque ex parte viscosam induunt consistentiam, salinâ naturâ gravidam, ex parte quoque Ψ m naturam secernuntur liquidam & aridam, qualitibus materialibus solum præditam. Salina illa natura, unâ cum portiuncula potiori viscosæ illius materia exaltatur sub-

inde ulterius, spiritualisaturque, i. e. spiri-
ritualem maiorioremque paulatim in-
ducit naturam, viribus nature rei corre-
spondentibus, effiencem, idque substantiã
prout natura ordinat diversã; spirituosã
scil. oleosãve, & sim. En phlegma, terrã
mortuam, tartarum, sal & ex his spiri-
tum vel oleum, aut aliquid his analo-
gum Si itaque liquidum spirituositate de-
stitutum appellare libuerit mercurium,

contra spiritum vel oleum sulphur, mo-
do de re constat, de nominibus nemini bel-
lum indicam. Et hec mea est de princi-
piis Hermeticis opinio, ad cuius assertio-
nem etsi adducere queam, quomodo sal in
spiritualem naturam evehatur, Spiritum
contra in salinam naturam figatur, (e.g.
in ferverescencia & acescencia liquorum
spirituosorum) atamen compendii studi-
us supersedeo.

CAP. XVI.

De causa Efficiente seu preparante interna.

CAUSA Efficiens preparationum iti-
dem interna & externa dari potest,
præcipuè tamen in his externa con-
sideranda venit.

Interna est materiæ vel aptitudo, vel
& facultas simul operativa.

Aptitudo est dispositio, qua mate-
ria habilis est ad sustinendam elabo-
rationem suscipiendamve formu-
lam medicamenti, quæ intenditur.

Facultas est internum aliquod a-
gens, quo nonnullæ præparationes
opus habent, ut perficiantur.

N. In præparationibus officinalibus a-

lia sunt mera artificiales, ut pulverisatio,
confectio, &c. alia cum naturalibus con-
iuncta, ut fermentatio, crystallisatio, &
sim. Illa non nisi aptitudinem requirunt,
hæc insuper internum agens. Aptitudo illa
nisi materiam præparationi subjektam co-
mitetur, incassum præparationi res sub-
iicitur. Modi autem præparationum ve-
variis sunt, ut varia quoque dictæ aptitu-
dines: Singuli nimirum modi singulas præ-
supponunt aptitudines: crystallisatio scil.
sal crystallisabile, fermentatio materiam
fermentabilem, destillatio materiam hu-
more exhalabili pregnantem, &c.

CAP. XVII.

*De Qualitatibus Elementalibus & præcipue
de calore.*

EFFICIENS præparationum externa
primariè est Pharmacopæus arte præ-
parandi instructus, de quo nihil in-
præsentiarum, nisi quod industrium,
diligentem & patientem eum esse o-
porteat.

Secundariæ sunt tum requisitæ que-
litates, tum instrumenta.

Qualitates hic uti in productione
nativa considerantur, *Elementales*, sa-
line & proprietates peculiare. Verum
cum ultimæ hæc origine eadem sint,
que

quæ supra, de descriptione illarum hic excusamus.

Inter qualitates elementales communissimus est calor, hinc humiditas, tandem siccitas & frigiditas.

Calor facit ad calcinationem, confectionem, destillationem, digestionem, evaporationem, fermentationem, reverberationem, sublimationem: humiditas ad dissolutionem, extractionem: frigiditas ad candifa-

tionem, crystallisationem: siccitas ad exiccationem, trochiscationem, &c.

E qualitatibus dictis quia solus calor præ reliquis artis directorio subicitur, cum solum hic descripsisse sufficit.

Distinguitur calor vel ratione *causarum*, quibus efficitur, vel ratione *modi adhibendi*, vel ratione *intensionis remissionisve*.

Ratione *causarum* calor est

1. Solis,
2. Fimi putrescentis,
3. Ignis qui
Lampadis,
Carbonum,
Flammeus, &c.

Ratione *modorum* quibus ignis adhibetur, calor vel est:

I. *Balnei Roris seu vaporis*, i. e. qui fit beneficio vaporum, ab aqua calefcente elevatorum, ac Vasculum cum materia ambientium. *VB.*

II. *Balnei Maris seu Mariae*, i. e. qui fit mediante aqua calefcente, cui Vasculum cum medicamento præparando impositum est. Hic mitis communiter censetur ac gradus primi.

III. *Cineris*, qui fit calefcentia cinerum, fortiorque intelligitur, quam præcedens, estque gradus secundi.

IV. *Arenæ*, Fit mediante arena, notatque communiter adhuc fortiorem ac gradum tertium.

V. *Ignis nudus*, Fit sine interveniente medio, accensis prunis vel lignis flagrantibus, Huc pertinent.

VI. *Circularis*. Fit igne carbonum vas ambientium.

VII. *Reverberatorius*, quando flamma materiam undique ambit & lambit.

VIII. *Suppressionis*, quando infra ac supra ignis adhibetur.

Ratione *intensionis vel remissionis* Calor est vel

Gradus I. Mitis ac blandus.

II. Acrior ac intensior.

III. Fortior ac vehementior.

IV. Fortissimus.

N.B. Gradus 1. mensuratur communiter MB. 2. Calore cinerum. 3. Arena. 4. Igne nudo, non quod necessarium simpliciter sit gradus singulos, non nisi dictis modis administrare, quippe uno eodemque modo plures gradus peragi possunt. E.g. MB.

MB gradus 1. & 2. Cineribus & arena: gradus 1. 2. & 3. igne nudo, gradus omnes: sed (ut dictum supra) per calorem MB intelligendus est, calor in gradu 1. i. e. mitis ac blandus; per calorem cinerum gradus 2. i. e. acrior ac intensior, &c.

N. II. Singuli gradus magnam obtinent latitudinem, quam communiter principio, medio ac fine cuiuslibet gradus circumscribunt. Verum enimvero, cui volupe fuerit plurimus calor, differentias in singulis gradibus distinguere, certo instrumento id assequi poterit, facto ad imitationem instrumenti, quo aeris calor intensior ac remissior notari à nonnullis solet;

perpetuum mobile vulgo vocant.

N. III. Moderamen ignis sic afflatus aeris, quem moderatur attractio per ostia & præcipue exspiratio per spiracula. Hinc, quanto copiosior afflatus & exspiratio permutitur, tanto fortior evadit ignis ac calor, &c. His itaque delibatis, adhibendus est gradus caloris præparatum conveniens. Intensiore enim calore, si medicamentum comburendo corrumpitur, ita remissiore minus commode tractatur. Præstat tamen in defectu caloris peccare, quam in excessu, illud quippe diutius, in igne resarci potest, hoc ne utiquam

CAP. XVIII.

De facultatibus fortioribus sive salinis.

NON parum utilitatis præparationibus conferunt facultates fortiores, quas salinas vocare libet, videlicet vis acida, amara, dulcis, stiptica, corrosiva & ejusmodi sexcenta, quippe harum ope utimur in facilitandis fermentationibus, in peragendis corrosionibus, præcipitationibus. Quinimo earundem opera perficiuntur extractions, digestiones & hujus generis operationes alia.

N. Dicimus salinas 1. quia salis naturam referunt. 2. quia peculiari nomine adhuc destituta sunt. Et enim quod à saporibus nomina ferè mutuunt, mutuatitia illa sunt non genuina, idque sit partim similitudine operationis, qua dictæ facultates materia præparanda sese insinuant, eamque afficiunt, non secus ac sapes lin-

guam, spiritusque gustatiles: partim si idem, quia sapes ferè comites habent.

Facultatum harum ratione celebrantur, salia, tartarum vini, feces vini & cerevisia, saccharum, fermentum panis, &c.

Huc pertinent & menstrua dicta, liquores scilicet, ob facultatem hanc aptius rebus infusis sese insinuare, eas penetrare potioreque illarum partem elicere & imbibere, de quibus lib. 2.

Hujus itidem farinae sunt aquæ calcistica & corrosiva, dictæ aquæ fortes, regia, & sim. utpote, quæ pollent vi & facultate metalla corrodingi, inque limpidum liquorem solvendi, idque non alia quam salina illa facultate.

Ejusdem quoque generis sunt pulveres cementarii uti & Mercurius

via, quorum facultate eadem metal-
la redduntur friabilia.

Huc pertinent quoque *aceta*, alii-
que liquores *minerales acidi*, quorum

auxilio magisteria fiunt. Verum, quia
de his lib. 2. suis locis plenius agitur,
sufficit hæc saltem hic tetigisse.

CAP. XIX.

De Instrumentis Pharmacopœticis.

Instrumenta medicamentorum
præparationi inserviëntia varia sunt,
differuntque non modo ratione *offi-
cii*, sed & *materia formæque* inde de-
pendentis diversitate.

Officii ratione alia medicamento-
rum præparationi, alia asservationi
inserviunt.

Materia respectu, fiunt alia ex
lapidibus, alia ex *terris*, *vitris*, *metallis*,
lignis, *corio*, *luteo*, *panno*, &c.

Hinc Canon:

Instrumenta (maximè quibus im-
mediatè res attingitur) quatenus va-
riant diversitate *materiae*, eatenus fa-
ciunt quoque diversimodè ad medi-
camenta aptiora ineptioraque con-
stituenda. Ergo

I. *Vitrea* reliquis ferè omnibus soli-
ditate atque adeo convenientiâ præ-
feruntur. Corrosioni quippe æquè re-
sistunt ac penetrationi. Veruntamen,
quia noñunquam minùs fortia sunt,
quam ut præparationi sufficere que-
ant, & reliquis uti cogimur.

II. *Terræa* succedunt vitreis magis
minùs. Variant enim quàm maximè
soliditate, raritate, durabilitate, &
sim. unde aptiora vel ineptiora quo-
que æstimantur. Eligendâ itaque hæc

pro re nata. Nostratibus probantur
inprimis *sistilia* ex certa quadam ter-
ra *Hallia*, quam *Walburgicam* vo-
cant, cui tamen, ni sit præstantior,
minimè cedit terræ genus in vicinia
Marpurgi fossa, ex qua *urcei* usus ibi-
dem creberrimi, formari solent.

III. *Metallina*, solida quidem sunt,
ut penetrationem non admittant, at-
tamen quia medicamentis spirituo-
sis, acidis, acribusvè qualitates suas
impertire apta nata sunt, in horum
præparationibus, nisi peculiariter in-
tentioni inserviant, evitantur.

IV. *Stannina* tamen in hoc reliquis
præstat, unde quoq; ves-
co obducere solent, quo minus qua-
litate sua vitriolata, quæ inibi destil-
lantur, spirituosâ, inquinent. Sic ini-
donea quoque sunt instrumenta me-
tallina, præparationibus *Mercurii*, &
similibus.

Forma instrumentorum varia exi-
stet, prout illorum officium requirit,
materiaque permittit. Nos usitatio-
ra synopsi damus. Suntque

Agitaculum, ein *Agitacul* / i. e. ein
hölzern Rührpistill.

Ahenum, *Kessel*.

Alembicus, *Alembic*.

G

Am.

- Ampulla, Krug.
 Arcula, Eädlein.
 Capsula, gedrehte Büchse / darinn
 man die Gläser verwahret.
 Catillus, Kof.
 Catinus, Capell.
 Circulatorium, circulier Glas.
Hujus species sunt Pelicanus, & sim.
 Cochleare, Eßfel.
 Colatorium, colus, ein Sehruch.
 Concha, Glaschale.
 Cornuta, Retorta, Matrarium, Re-
 tort.
 Cribrum, Sieb.
 Crucibulum, Schmelzkegel / Gold-
 schmiedstigel.
 Cucurbita, Kolbe.
 Diploma, i.e. NB.
 Excipulum, Vortag / Decipient.
 Fidile, Hasen.
 Forceps, Zange.
 Infundibulum. Einzuß.
 Lagena, Flasche / Krug.
 Lebes, Tiegel.
 Lima, Feile.
 Malleus, Hammer.
- Manica, Hippocratis, spitziger Weu-
 tel.
 Matrarium, idem quod Retorta.
 Mortarium, Mörfel.
 Olla, ollula, Hasen / Häselein.
 Phiola, Phiol.
 Pila, pistillum, Stößer.
 Porphyrites, Reibstein.
 Prælum, Press.
 Pyramis, Eingieß / Giespuckel.
 Pyxis, Büchse.
 Receptaculum, Decipient / Vortag.
 Retorta, Retort.
 Rudicula, Röhrsteck.
 Rutabulum, Rührhacke.
 Sacculus, Sack /beutel.
 Scatula, Schachtel.
 Separatorium, Scheiderechter.
 Seraceum, Haarensieb.
 Spatula, Spatel.
 Tabula, Brett / Tabulierbrett.
 Tegula, Müffel.
 Torcular, i.e. prælum, Press.
 Tritorium, Drechter.
 Vitrum, Glas.
 Urceus, urceolus, Krug / Krüglein.

CAP. XX.

De Fornacibus.

AD pharmacopoëtica instrumenta
 pertinent quoque Fornaces.
 Fornaces seu furni sunt instrumen-
 ta operationibus quæ Δ e peragun-
 tur, destinata, ut inibi calor coerceri
 gubernarique commodè possit. Sunt
 que furni pro diversitate officiorum,
 formarumque, nominibus quoque
 diversis insigniti. Nimirum est proba-
 torius, reverberatorius, destillatorius, ane-
 mius seu ventosus. &c. Præ reliquis ta-
 men maximè famosa sunt Fornax a-
 cedia ut appellat, sive piger Henricus
 (sauler Heintz) Item Athanor Henrici
 Conradi, quarum constructiones,
 aliàs satis innotuerunt. His non sine
 causa

causa accenferi poterunt, fornacum duo genera, quarum alteram Londini apud ingeniosissimum illum *Cornel. Drebbellium* (jam *co. aij. l. 10.*) videre contigit, adeo ingeniosè coagmentatam, ut pro diversitate ac intensione caloris, sponte aperiretur recludereturque artificio, me hercle sagacissimo, cujus favore calor unius ejusdemque tenoris continuò conservari exactissimè poterat. Hujus fornacis constructio, hoc fundamento nitetur, Vitrum adhibitum fuit, adimpletum aliquota parte cujusdam certæ materiæ, quæ apta fuit gradibus caloris intensioris attenuari ac ampliari, remissioribus e contra condensari ac contrahi. Hæc itaque materia dum intensiore caloris gradu attenuaretur, ampliabatur aliquantulum, elevabatque simul in altum bacillum, & hoc mediante in altum tollebat simul operculum, quod ostiolo fornacis interno superadditum fuit, ut ca-

lorem à prunis substratis ascendentem moderaretur.

Alterà fornax quam diximus destillatoria est, spiritibus mineralibus dicata. Nimirum hi sine Retorta, foliis illius fornacis beneficio eliciuntur. R. minerale, quod spiritum halare aptum est, iniicitur per vices super prunas per ostiolum fornacis, statim ab injectione ocludendum. Hinc fumus seu vapor vi ignis nudi elevatur, qui in rostris longis firmiter fornacis summitati, (ut rostrum capitulo inseritur) infixis, diutina mora ac frigiditate itineris condensatur in liquorem, inque appositum receptaculum delabitur. Aptæ sanè fornax spiritui Φ is præparando nec non & spiritui Θ -i. Reliquis autem, cum sine admixtione alieni mineralis vix perfici queant, non adeo commoda, compositi enim potius quam simplices spiritus inde resultant.

CAP. XXI.

De Materia Preparatorum.

Materia præparandis medicamentis ipsamet *res naturales* quæcunque existunt, sive nativæ adhuc sint, sive artificis manu jam antea elaboratæ; imò ipsamet *medicamenta*, strictè sic dicta, aliorum medicamentorum materia suppetunt, adeoque materierum series coincidit cum rebus medicinalibus supra recensitis,

N. Materia medicamentorum equalitate patet ac ipsa Natura, resque naturales quascunque comprehendit ab universali illa materia ad res particulares descendendo, adeo ut, ipsa natura universalis, seu si mavis, universale illud Naturæ subiectum inspissatum scil. adhuc tamen in sua universalitate constitutum, industriam medici manum non averteatur. Verum nos particularibus contenti, Uni-

versalis illius competitorum, ad auctores quos videtur precipuus Hermes Trismegistus in sua Tabula smaragdina, & Lullus velut interpretus Lullus in Testamentis quibus ex Neotericis precipue Dionysius Zaccharius Gallus, Sendivogius, Comenius Trevisanus & similes subijungi possunt.

CAP. XXII.

De Tempore & Loco.

Tempus in præparationibus conveniens eligere, non minus ac in naturalium productione, momenti est non parvi.

Convenientia hæc temporis spectanda itidem, tum in qualitatibus manifestioribus, tum in occultioribus insistentiis.

Qualitatibus manifestioribus ergo id temporis eligendum quo vigent, quæ ad præparationem quoquo modo faciunt. Sic eligendum tempus moderatè calido-humidum ad resolutionem, attenuationem, fermentationem, digestionem: frigidum ad condensationem, coagulationem: humidum ad liquationem, humectationem, destillationem: siccum ad excicationem.

N. Hinc monet Crollius liquationi tempus eligere, quo per antiperistasin locus liquationis subterraneus humidior fuerit, idque determinat Junium, Julium, Augustum. Sic inservit tempus pluviosum præparationi spiritus ξ per camp. tempus serenum seu frigidum & siccum convenit trochiscationi agarici, quippe trochiscos reddit candidos, quos tempus con-

trarium pallidos exhibet. Cerevisia fermentationem tempus moderatè calidum promovet, frigidum impedit, &c.

Occultiorum influentiarum ratio præparatio peragenda, vel saltem incipienda est 1. & imprimis, cum luminare (☉ aut ☾) familiare videlicet seu amicum planetæ rei scilicet præparandæ sympathico (vide c. 8.) fuerit in fortitudinibus vel dicti planetæ sympathici vel propriis.

N. Luna precipue hic spectanda.

2. Cum Planeta rei præparanda familiaris fuerit in fortitudinibus.

E.g. Quicumque in Saturno feliciter laborare satagit, eo tempore laborem inchoet, quo ☽ (Saturno amico) fuerit in fortitudinibus Saturni vel quo Saturnus ipse in propriis fortitudinibus constituatur. Et hinc tabulam suam transmutationum metallicarum compilavit Paracelsus lib.

4. Archidox, magic.

De Loco.

Locus præparationis, quem Laboratorium dicimus, itidem conveniens eligendus est, calidus, humidus, siccus, perspirabilis, non perspirabilis, &c, prout res exegerit. CAP.

*De Collectione nativorum ac primum de tempore secundum
aetatem & turgescentiam rerum.*

Collectio rerum nativarum est, quæ à sua productione sumuntur, i. e. qua mineralia è suis mineris fodinisque eruuntur, Vegetabilia eradicantur, decerpuntur, &c. Animalia perimuntur.

N. Non parum discriminis collectio nativis inferi, prout scilicet, illa decenter vel indecenter peracta fuerit.

Res colligendæ sunt solæ nativæ: In præparatis enim à cura hac excusamur, nisi forte volupe sit laboriosarum ac diuturnarum operationum finem observare, eamque simili ratione, quam de nativis habemus, metiri.

Circumstantiæ collectionis præcipuæ sunt colligendi *Tempus* ac *Modus*.

Tempus convenientius nativa colligendi colligitur tum à rei colligendæ aptitudine, tum à constitutione macrocosmica aptitudinem inferente.

N. Finem duplicem collectio respicit, videlicet asservationem & usurpationem. Prioris gratia res colligenda est eo temporis fluxu, quo vigent qualitates facientes ad durabilitatem, ut sunt siccitas & caliditas, vel & moderata frigiditas, & simil. Posterioris ratione, colligi vult dum qualitates vigent, medicationi aptiores.

Rei colligendæ aptitudo ab optimo suo statu dependet, sive is trutinetur

aetate, sive periodica turgescentia. E. g. animalium nonnullorum. Ultraque autem hæc siquidem tempus statum nactus est, secundum 12. menses fere mensurabile, mensis is collectionis statuitur genuinus, in quem ætas illa, turgescentiave vigorosa incidit.

Ætas collectioni convenientissima censetur ætas *consistentia* seu maturitatis, cui succedit ætas *concrescens*, præcipuè si consistentiæ appropinquat. Verum enimverò non raro spectanda quoque est rei substantia, & inde dependens aptitudo elaborandi.

Sic è *mineralibus*, optima quidem sunt metalla, quæ maturuerunt, verum tractabiliora, i. e. præparationi aptiora habentur, quæ minus matura.

E Vegetabilibus colligendi sunt flores cum expliciti pulchritudine sua luxuriant, nec tamen marcescunt, de quibus peculiariter lib. 4.

N. Excipe paucas, quæ in gemmis colligi volunt, ut sunt Rose, & sim.

2. *Herba seu folia* cum odore, colore, sapore, cacumineque superbiunt, & florescentiæ appropinquant.

N. Herba ut plurimum cum floribus asservantur, colligenda itaque hæc erunt, quando floribus triumphant: ut Calamintha, centaureum, chamadrys, chamæpitys, daucus, fumaria, majorana, organum,

polium, pulegium, serpillam, thymus, &c.

3. *Semina*, cum matura bene sint, siccarique ceperint, nec tamen exciderint.

4. *Fructus*, ad medicinam cum bene maturuerunt, ad asservationem antequam omnino maturescant, ut neque omnino acerbi sint neque ad justam maturitatem perveniant. Baptist. Port. in Mag.

5. *Radicum* variat collectio. Quædam quovis anni tempore excepta hyeme effodi possunt, ut radix acetosæ, althææ, angelicæ, apii, asari, buglossæ, cyclaminis, dracunculi, cichor. &c. quas tamen præstat vere colligere.

Aliæ colliguntur antequam in stiones abierint scilicet circiter finem Martii, ut rad. acori agrimon. alth. anon. aristoloch. ari. asparag. betonic. bistort. bryon. carlin. caryophyllat. centaur. chelidon. utr. Cyper. dictamn. alb. ellebor. nigr. enul. eryng. esul. farfar. filipend. filic. fœnic. gentian. gramin. hyoscyam. imperator. Ireos lili. mandrag. mei, nymph. orchid. pentaphyll. petasit. petrosel. maced. pimpinell. præon. polypod. raphan. sylv. rubi, rusc. saxifrag. sigill. Salomonis, scrophular. symphyt. valerian. vincetoxic.

N. Sunt qui præstare volunt, radices cunctas autumnò colligere, ubi folia deciderint, viresque in radices recesserint: alii veris initio, priusquam in caulem et folia eruperint: alii ubi planta in vigore et maturitate fuerit, quippe ut integra planta et radicem cum maturitate vigori censent, cui consentire videtur Dioscorides ubi radices colligere docet incipientium foliorum desuasio. Verum præstat intueri radicum naturam, & ex hac colligendum tempus metiri. Sunt nimirum quæ maturitate lignosam adfiscunt substantiam, hæc præstat antequam maturuerint eradice: sunt e contra quæ citra mutationem etiam adolescunt, eas etiam effodere licet, postquam planta bene fuerit matura, foliaque inceperint desuere.

Animalium vigor ratione ætatis, est cum ad virilitatem seu consistentiam pervenerint: sunt tamen rariora quæ puerili ætate in usum veniunt, de quibus singulis lib. 5.

Animalia quæ periodicam turgescentiam patiuntur eo ipso turgescentie tempore vigere censentur. E.g. Cervus vigoris ratione convenientius perimitur circiter Egidii festum, utpote quo turgescit. Idem circiter tempus, videlicet, quod includitur duobus festis Mariæ sacris, colligi solent ova, per hyemem totam asserviri apta.

De colligendi tempore secundum constitutionem
caeli universaliores.

Macrocosmica constitutio rerum
nativarum colligendarum spe-
clatur, partim qualitatibus unversali-
oribus seu manifestioribus, partim
influentiis stellarum specialioribus seu oc-
cultioribus.

N. Qualitates generaliores spectant
potissimum rei durabilitatem: influentia
specialiores potissimum vires concernunt.
Adde & hoc, quod prius illud tempus u-
niversalius seu communius sit, plurima-
que sublunaria, ne dicam cuncta, concer-
nat. Posterius, particularius seu specialius,
respicitque solas res familiares.

Tempus colligendi nativa, quali-
tatum universalium ratione, cense-
tur aptius, moderate frigidum & sic-
cum, serenumque, hinc tempus balsami-
cum, luna decrescens, matutinum, au-
tumnale, uti & quod Planetarum si-
tu, frigidum ac siccum arguitur.

N. Paracels. tr. i. Philof. pag. (mihi)
309. De diversitate temporum, mutatio-
nibusque virium (inde) crescentium, vel
decrescantium philosophari, primum scire
refert, tempora anni esse diversa & pro
diversitate temporum vires quoque rerum
omnium augeri minuique, &c. Et paulo
post: Hac itaque cum sine contradictione
vera sint, sequitur non semper bonum esse,
argillam ac lutum fodere, lignum cadere,
multo minus herbas colligere, fructus de-
cerptere, radices eradicare, balsamos ac

gummata doradere, cuncta hac peragifas
est, tempore balsamico, certis mensibus,
certo aspectu lune ac aliorum signorum,
certaque diei hora. Ut autem constet, que-
nam vera illa balsamica tempora sint,
quibus vires integra conservari possint, ut
mumia à putrefactione, primo inter tem-
pora anni prestat autumnus & precipue
September & October; luna decre-
scens & imprimis trini ultimi dies de-
crescentiæ; tempus matutinum, quando
lucescit. Etenim quemadmodum homo in-
ter diu laborat, laborandoque lassatur, debi-
litaturque, noctu autem post labores absolu-
tos quieti somnoque inhiat: ita quoque omnia,
radices scilicet & herbae, &c. Quippe cuncta
humani nascentia operantur cum sole, quie-
scunt cum luna. Porro sicut homo post suf-
ficientem somnum, sanus, fortis, vigorosus-
que exurgit: ita & fructus unversi post no-
ctem mediam (non ante nec inter diu.)
Exemplum præbent fructus arborum: Po-
ma si tempore decerpantur balsamico, du-
rabiliora ac minus corruptibilia sunt secus
ac alias: imo, singuli fructus decerpti post
mediam noctem, vel saltem ante solis or-
tum maxime durabiles existunt. Similiter
sepe res habet, si id (collectio) fiat in signis
terrenis 8, P, m, ac luna decrescante
ut dictum. Nam hisce temporibus non lu-
xuriat superflua humiditas nascentium,
qua corruptionis origo, viriumque prostra-
tio. Et hac experiuntur quoque rustici sine
errore. Ue

Ut autem vera hæc esse experiaris, fac periculum: Nimirum decide ligni frustulum de arbore terræ adhuc infixa, tempore balsamico ut dictum. Cæde itidem de eadem arbore ligni frustum, ejusdem cum priori magnitudinis, tempore scil. contrario (videlicet in signo aliquo aëreo, humido (♄, ♀, aut ♃,) vel Luna crescente novellave, interdum; post meridiem, aut sub crepusculum vespertinum, utroque ponderato videbis frustum illud balsamico tempore decisum, multo levius esse minusque humiditatis obtinere, quam alterum.

Eadem ratio est omnis generis lignorum. Etenim lignum quodvis tempore dicto in signis balsamicis cæsum, si adhibea-

tur adificiis, vel rei alicui materiam præbeat, nec afficitur facile teredine, nec putrescit, vermiculaturve facile, sed durable quam duntaxat est.

Idem sentiendum de luto, argilla, terræque effodienda: quippe lutum, terraque tempore balsamico fossa, optima est, que in igne perduret, imo cuncta instrumenta, crucibula stibiliave, ex hac terra confecta longeva in igne sunt duracionis. Idem de aliis quamplurimis sentiendum, quamvis mentio specialis nulla facta fuerit. Hæc Paracelsus, quæ digna judicavi ut latius idiomate translata huc infererentur, non obstante quod rythmi vulgares contrariantur.

Lunæ cremento tua carpere poma memento,
Hæc cum decreverit, quod carperis omne putrescit.

CAP. XXV.

De Colligendi tempore secundum influentias
particulares.

Tempus colligendi nativa influentiarum siderearum ratione censetur aptius, quo Planeta rei colligendæ familiaris in suis fuerit fortitudinibus, idque tanto convenientius judicatur, quanto plures fortitudines Planeta idem obtinuerit.

N. I. Plurimi non sine causa præferunt luminare planeta familiaris amicum & præcipue Lunam, utpote quæ non modo terris finitima, sed & receptaculum sit omnium cælestium influxuum. Ipsa scil. cœu uxor omnium stellarum fœcun-

dissima, solis caterorumque planetarum & stellarum radios & influxus dicitur suscipere, eosque quasi fœtum inferi mundo edere. Et hinc præ cæteris illam observari volumus.

N. II. Alii procedunt paulo secus, eliguntque tempus, quo signum Zodiaci, familiare scil. membro humano, cui res colligenda adhiberi debet, fuerit forte, i. e. præsentia alterius luminaris fortificatum, (puta si virtus rei colligendæ intendi debeat.) Et hi colligunt Peoniam cum Luna Solisve præsentia foris fuerit.

Habetur Planeta.

Fortis & fortunatus.

Debilis & infortunatus.

Essentialiter.	1	In domo sua	5	In domus oppositione vel in domo pla-	5
	2	In Exaltatione sua	4	In Exaltationis opposit. (net a mali.	4
	3	In Triplicitate sua	3	In peregrinatione, i.e. cū nullā digni-	3
	4	In Terminis suis	2	In terminis malorū. (tatē possederit.	2
	5	In Facie sua	1		
	6	In Hora sua	1		
	7	In Novena sua	1		
	N. His addunt nonnulli. In die sua				
Accidentaliter.	8	In domicilio cæli 10. & 1. - - -	5	In domo 12. - - - - -	5
		7. 4. 11. - - -	4	- - - 8. - - - - -	4
		2. 5. - - -	3	- - - 6. - - - - -	3
		9. - - -	2		
		3. - - -	1		
	9	In gaudio. - - - - -	1		
	10	In cursu seu motu veloci - - -	2	In cursu tardo vel vacuo. - - -	2
		directo - - -	4	- - - retrogrado. - - -	4
		ascendente - - -	3	- - - descendente. - - -	3
	11	In signo ejusdem sexus - - -	2	In signo diversi sexus. - - -	2
		i. e. cum planeta masculinus fuerit in signo masculino			
	12	In gradu ejusdem sexus - - -	3	In gradu diversi sexus. - - -	3
	13	In gradu lucido vel augmentate for-		In gradu tenebroso vel pureali. - - -	
	14	In aspectu & cum bonis. (tunam.	5	In aspectu & cū malis, vel cū retrog.	5
		& cū ☉. i.e. in corde ☉lis,	5	- - - combustionis cum sole.	5
* ☉ Δ. - - -		3	- - - ♀. - - -	3	
□ cum bonis - - -		3	- - - □ cum malis. - - -	3	
15	In obsessione bonorum - - -	2	In obsessione malorum. - - -	2	
16	In apogeo - - - - -	1	In hypogeo. - - - - -	1	
17	In ortu sibi debito, i. e. cum Planeta gaudēs esse orientalis solem sequitur	2	In ortu minus debito. - - -	2	
18	In hamisphario correspondente - - -	2	In hamisphario disconveniēte.	2	
19	In cap. draconis vel in hujus vicinia	3	In cauda draconis. - - -	3	
20	- - - - -		In Eclipsi. - - - - -	3	
21	- - - - -		In via combusta. - - - - -	3	
22	In mansione bona (competit soli ☉ a.		In mansione mala. - - - - -	3	

diciturque habere debilitates.

N. Non opus est omnia semper pensitare, sed saltem principaliter. H 1, 2, Ta-

1. 2. Tabula Domuum atque Exaltationum Planetarum.

Planetarum	Boni			Mali		
	☉	☾	♃	♄	♅	♆
1. Domus	♁	♂	♁	♄	♅	♆
2. Exaltatio	♁	♂	♁	♄	♅	♆

E. g. Domus ☉ in ♁. Domus ♆ sunt ♁ & ♃.
Exaltatio ☾ est ♁. Exaltatio ♁ est ♄.

N. 1. Sunt ex antiquis qui solum certos gradus faciunt Exaltationis. E. g. Exaltationem Solis gr. 19. ♁. Lunę gr. 3. ♁. Iovis gr. 15. ♂. Veneris gr. 27. ♁. Mercurii gr. 15. ♁. Martis gr. 28. ♁. Saturni gr. 21. ♁. Verum recentiores cum Ptolomęo integris signis Exaltationes determinant concedendo nihilominus, quod fortior Exaltatio fiat in gradi-

buis supradictis.

N. 2. Humilitas seu castus Planetarum est in signo opposito exaltationi. Dicitur in signo opposito domus.

N. 3. Planeta qui domos habent duas alteram sibi nocturnam, alteram diurnam faciunt. Sic domus diurna ♁ est ♁. ♁. ♁. ♁. ♁. ♁. ♁. ♁. ♁. nocturna domus cuique est reliqua.

3. Tabula Triplicitatum.

nocte, die, communiter.

Ignea	♁	♁	♁	♃	♄	♅	♆
Aërea	♁	♁	♁	♃	♄	♅	♆
Aquea	♁	♁	♁	♃	♄	♅	♆
Terrea	♁	♁	♁	♃	♄	♅	♆

Hinc triplicitati dominatur.

Sic ☉ peragrans ♁, dicitur esse in triplicitate sua.
Sic ♆ existens in ♁, statuitur in sua triplic. &c.

A. Tabula Terminorum secundum Ptolomeum.

V	♄ 6	♀ 6	♁ 8	♂ 5	♃ 5
♄	♀ 8	♁ 6	♄ 8	♃ 5	♂ 3
♃	♁ 6	♀ 5	♂ 7	♃ 6	♂ 6
♂	♁ 7	♀ 6	♁ 6	♄ 7	♃ 4
♁	♄ 6	♀ 5	♃ 7	♁ 6	♂ 6
♁	♁ 7	♀ 10	♄ 4	♂ 7	♃ 2
♁	♃ 6	♁ 8	♄ 7	♀ 7	♂ 2
♁	♂ 7	♀ 4	♁ 8	♄ 5	♃ 6
♁	♄ 12	♀ 5	♁ 4	♃ 5	♂ 4
♁	♁ 7	♄ 7	♀ 8	♃ 4	♂ 4
♁	♁ 7	♀ 6	♄ 7	♂ 5	♃ 5
♁	♀ 12	♄ 4	♁ 3	♂ 9	♃ 2

Secundum Alkabnium.

V	♄ 6	♀ 6	♁ 8	♂ 5	♃ 5
♄	♀ 8	♂ 3	♁ 6	♄ 8	♃ 5
♃	♁ 6	♃ 6	♄ 6	♀ 5	♂ 7
♂	♁ 6	♃ 4	♀ 6	♁ 6	♄ 7
♁	♄ 6	♂ 6	♀ 5	♃ 7	♁ 6
♁	♁ 7	♃ 2	♀ 10	♄ 4	♂ 7
♁	♃ 6	♂ 2	♀ 8	♄ 7	♀ 7
♁	♂ 7	♃ 6	♀ 4	♁ 8	♄ 5
♁	♄ 12	♂ 4	♀ 5	♁ 4	♃ 5
♁	♁ 7	♂ 4	♄ 7	♀ 8	♃ 4
♁	♁ 7	♃ 5	♀ 6	♄ 7	♂ 5
♁	♀ 12	♃ 2	♄ 4	♁ 3	♂ 9

Sic termini Jovis sunt sex gradus sex scilicet ad 12. Mercurii 8. sequentes
Arietis priores, Veneris sequentes scilicet à 13. ad 20. &c.

H 2

N.1.

N. I. Sol & Luna terminos quidem non ob-
tinent, sed similes fortitudines dicuntur habere
in duabus Zodiaci mediocritatibus. ☉ à principio
☽ ad finem usque ♃, (dicitur mediocritas ma-
xima.) ☾ à principio ☿ ad finem ☿ usque,
N. 2. Vltimi gradus cuiusq; signi sunt mai-

5. Tabula facierum.

♈	♂ 10	☉ 10	♀ 10
♉	♂ 10	☾ 10	♃ 10
♊	♂ 10	♂ 10	☉ 10
♋	♀ 10	♂ 10	☾ 10
♌	♃ 10	♂ 10	♂ 10
♍	☉ 10	♀ 10	♂ 10
♎	☾ 10	♃ 10	♂ 10
♏	♂ 10	☉ 10	♀ 10
♐	♂ 10	☾ 10	♃ 10
♑	♂ 10	♂ 10	☉ 10
♒	♀ 10	♂ 10	☾ 10
♓	♃ 10	♂ 10	♂ 10

Sic ♃ sibi vindicat Leonis gradus
10. priores. ♄ 10. sequentes scilicet us-
que ad 20. ♀ sequentes ad 3. & sic
consequenter per omnia signa.

Hinc si ♃ sit in 10. gradibus prio-
ribus ♄ dicitur in facie sua esse.

6. Tabula Horarum Planetariarum.

Hora diurna	H. nocturna	Diei	♃	♄	♂	☉	♀	♂	☾
1 8	3 10	♃	♄	♂	☉	♀	♂	☾	
2 9	4 11	♄	♂	☉	♀	♂	☾	♃	
3 10	5 12	♂	☉	♀	♂	☾	♃	♄	
4 11	6	☉	♀	♂	☾	♃	♄	♂	
5 12	7	♀	♂	☾	♃	♄	♂	☉	
6 1 1	8	♂	☾	♃	♄	♂	☉	♀	
7 1 2	9	☾	♃	♄	♂	☉	♀	♂	

Numerantur horæ planetarum diurnæ
ab ortu solis ad occasum 12. totidemque
nocturnæ ab occasu ad ortum, adeoque ho-
ra diurna 1. & 9. diei Saturni consecratur
Saturno 2. & 9. Iovi. Nimirum in superio-
ri columna numerantur dies, in priori de-

scendente horæ diurnæ, in altera descen-
dente, horæ nocturnæ, quibus è regione cor-
respondent planetæ illis horis his diei, in
suprema columna, exhibiti, dominantes e-
g. die ☉ hor. 4. diurna dominatur ☾, &c.

7. De Novenis.

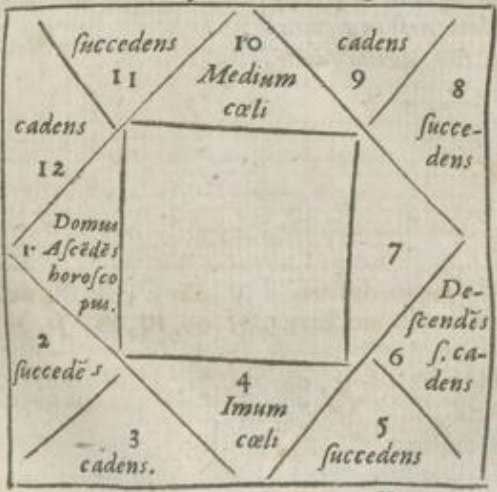
Sapientes Indi diviserunt quodlibet signum in partes 9. quas vocaverunt novenas, quasi nonas partes; continet igitur quodlibet novena seu nona pars gradus $3\frac{2}{3}$.

Tabula Novenarum.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Υ	♂	♀	♁	☾	☉	♁	♀	♂	♃
♁	♀	♁	☾	☉	♁	♀	♂	♃	♃
♂	♁	☾	☉	♁	♀	♂	♃	♃	♃
♁	☾	♀	♁	♂	♃	♃	♃	♃	♂
♁	♁	♀	♂	♃	♃	♃	♂	♀	♁
♂	♀	♂	♃	♃	♃	♂	♀	♁	☾
♁	♂	♃	♃	♃	♂	♀	♁	☾	☉
♁	♃	♃	♃	♂	♀	♁	☾	☉	♁
♁	♃	♃	♃	♂	♀	♁	☾	☉	♁
♁	♃	♃	♃	♂	♀	♁	☾	☉	♁
♁	♃	♃	♃	♂	♀	♁	☾	☉	♁
♁	♃	♃	♃	♂	♀	♁	☾	☉	♁
♁	♃	♃	♃	♂	♀	♁	☾	☉	♁

Sic ♁ existens in ♁ novena prima (i.e. in gradu 1. 2. 3. & quarti gradus minut. 30.) dicitur in sua novena esse.

8. Domus seu Domicilia caelestia.

Domum

Domuum harum erectionem aliunde & præcipue ex Ephemeridibus addiscere oportet.

9. Gaudere dicuntur Planetæ vel ratione suæ domus, vel ratione domiciliorum cælestium seu horoscopi. Suæ domus ratione gaudet Planeta quando est in domo suâ maximè familiari (ratione scil. temporis diurni nocturnive.) Sic gaudium Hi (planetæ sc. diurni) est in ♄, (domo Hi diurna) ♃ in ♁, ♀ in ♀ (planetæ nocturni) in ♃ (domo ejus nocturna) ♁ in ♀. Reliqui ☉ & ☽, quia domum unicam habent, & in ea gaudent. Quoad domos cælestes gaudet ♃ in domo 12. ♄ 11. ♀ 6. ☉ 9. ♁ 5. ♀ 1. ☽ 3.

N. Sunt & alii modi gaudiorum, e.g. 1. ratione triplicitatum. Sic ☉ gaudet in triplic. Δ ea: sic ☽ & ♀ quia complexionis est ignea: ☽ in ▽: ♃ & ♀ in Δ: ♃ in ▽. 2. quando Planeta est in dignitate amici vel amica, tunc dicitur gaudere, &c.

10. Cursus Planetarum est 1. velox tardusve. 2. directus vel retrogradus. 3. ascendens vel descendens. Planeta motu velox dicitur, cum directo movetur, quippe tunc motus ejus velocior est motu medio: Tardus e contra cum retrogradè incedit. Directus dicitur cum secundum successionem signorum fertur, in directi sui Epicycli circumvolutione; Retrogradus cum contra signorum successionem retrovolutione sui Epicycli. Ascendens cum ab Ecliptica versus septentrionem declinat; unde & eodem modo septentrionalis dicitur: Descendens cum ad meridiem unde Meridionalis dicitur. Cujus doctrina ex Ephemeridibus sumenda.

N. Sol quia caret Epicyclo, ab hac consideratione alienus est. Similiter ☽ in ☽ propter velocissimum motum, retrogressio non animadvertitur.

117,

11. Natura Signi.

Signa } Masculin. diurna. ♃, ♁, ♀, ♁, ♃, ♄,
sunt } Feminin. nocturna. ♃, ☽, ♀, ♀, ♃, ♄.

Signa } Mobilia ♃, ☽, ♀, ♃.
} Fixa ♃, ♀, ♀, ♄.
} Commun. ♁, ♀, ♃, ♄.

12. Natura graduum,

1. Tabula graduum masculinorum & femininorum,

Υ	8. m.	1. f.	6. m.	7. f.	8. m.	
Ϟ	5. f.	6. m.	6. f.	4. m.	3. f.	6. m.
Π	5. f.	11. m.	6. f.	4. m.	4. f.	
Ϛ	2. m.	6. f.	2. f.	11. m.	7. f.	
Ϟ	5. m.	2. f.	7. m.	8. f.	7. m.	
Ϟ	8. f.	4. m.	8. f.	10. m.		
Ϟ	5. m.	10. m.	5. m.	7. f.	3. m.	
Ϟ	4. m.	10. f.	3. m.	8. f.	5. m.	
Ϟ	4. m.	3. f.	7. m.	12. f.	6. m.	
Ϟ	11. m.	3. f.	11. m.			
Ϟ	5. m.	10. f.	6. m.	4. f.	2. m.	3. f.
Ϟ	10. m.	10. f.	3. m.	5. f.	2. m.	

E.g. gradus priores 8. Υ. sunt masculini, sequens 1. (Ϟ. f.) est femininus, &c.

N. 1. Gradus masculini dicuntur quod Planetam masculinam in eis existentem fortiores reddant: feminini vice versa.

N. 2. Alii aliter procedunt primumque signorum gradum masculinum faciunt, secundum, femininum, 3. iterum masculinum & sic deinceps. Verum ratio prior qua Alkabitio adscribitur, communior est.

13. Tabula graduum tenebrosorum, lucidorum & vacuorum.

Υ	ten. 3.	luc. 5.	ten. 8.	luc. 4.	Vac. 4.	luc. 5.	Vac. 1.
Ϟ	ten. 3.	luc. 4.	Vac. 5.	luc. 3.	Vac. 5.	luc. 8.	ten. 2.
Π	luc. 4.	ten. 5.	luc. 5.	Vac. 4.	luc. 6.	ten. 5.	Vac. 3.
Ϛ	luc. 12.	ten. 2.	Vac. 4.	fum. 2.	luc. 8.	Vac. 2.	
Ϟ	ten. 10.	fum. 10.	Vac. 5.	luc. 5.			
Ϟ	ten. 5.	luc. 3.	Vac. 7.	luc. 6.	fum. 6.	Vac. 5.	ten. 3.
Ϟ	luc. 5.	ten. 5.	luc. 8.	ten. 3.	luc. 6.	Vac. 3.	
Ϟ	ten. 3.	luc. 5.	Vac. 6.	luc. 6.	fum. 7.	Vac. 5.	ten. 3.
Ϟ	luc. 9.	ten. 3.	luc. 7.	fum. 4.	luc. 7.		
Ϟ	ten. 7.	luc. 3.	fum. 5.	luc. 4.	ten. 3.	Vac. 3.	ten. 5.
Ϟ	fum. 4.	luc. 5.	ten. 4.	luc. 8.	Vac. 4.	luc. 5.	
Ϟ	ten. 6.	luc. 6.	ten. 6.	luc. 4.	Vac. 3.	luc. 3.	ten. 2.

E.g. gradus priores 12. Ϟ. sunt tenebrosi, 10. sequentes fumosi, &c.

N. L. h.

N. Lucidi gradus influunt pulchritudinem ac serenitatem temporis, adeoque fortunati sunt, tenebrofi, ac fumofi contra Vacui dicuntur, quod opera, que sub eis

1. Tabula graduum putealium. Azemenon Augmentantium fortunam.

V	6	11	19	23	29	19													
♄	5	13	18	24	25	26	3	15	27	30	6	7	8	9	10				
♃	2	12	17	26	30		11	1											
♂	12	17	23	26	30		1	3	14	15	7	9	15						
♆	6	13	15	22	23	28	2	5	7	10	19	27							
♅	8	13	16	21	25		3	13	20	30									
♄	1	7	20	23	30		3	5	21	24									
♃	9	10	17	22	27		7	12	18	20	19	29							
♂	7	12	15	24	27	30	13	20			1	7	18	19					
♆	2	7	17	24	28		13	14	20	24	26	27	28	29					
♅	12	17	24	29			7	16	17	20	18	26							
♄	4	9	24	27	28		13	20											

Sic puteales gradus arctis sunt 619. 1179 &c. idem de Azemenis & Augment.

Puteales dicuntur, quod Planeta in eis est quasi in puteo, i. e. debilis influentia, quoad calorem & quoad alia opera utilia; atque communiter quando Planetę superiores in iisdem existunt, frigus ac humiditas seu pluvia generatur.

Azemenia, sunt gradus debilitationis corporum. &c.

14. Aspectus Planetarum,

Conjunctio est cum duę stellę in eundem coincidunt gradum.

Esse in corde solis, i. e. esse unitum cum sole intra minuta 16.

Esse in combustione solis, i. e. versari in intervallo quod est ultra minuta illa 16. ad gradum usque 12. (alii ad 6.) Et hoc idem sub radiis solis esse dicunt.

15. Obsessio.

Obsessus Planeta dicitur cum utrinque planetis binis clauditur, id est, cum inter duos planetas existit, ita tamen ut neuter sit in orbe seu ambitu radiorum alterius. Ambi-

Ambitus autem radiorum non omnibus æqualis est. ☉ spargit radios utrinque ad grad. 15. i. e. antrorsum 15. & retrorsum 15. ☾ utrimque radios mittit ad grad. 12. ☿ ad 9. ♃ ad 9. ♄ ad 8. ♀ ad 6. ♁ ad 5.

16. Apogeeum & hypogeeum.

Apogeeum est punctum in Epicyclis vel Eccentricis, in quo planeta collocatus, longissimè à centro terræ distat. Hypogeeum e contra, quo proximè ad terram accedit.

17. Ortus planetarum ad Solem trutinatur, dicunturque Planetæ oriante solem cum ortum solis præcedunt, post solem cum post solis occasum apparere incipiunt: Hinc sunt

Planetæ { Orientales, i. e. orientali ortu fortes ☿, ♃, ♄.
Occidentales, i. e. occidentali ortu fortes ♀, ♁ & ☾.

N. ☿, ♃, ♄ sunt orientales à ☉ sua cum ☉ usque ad ♁. Occidentales ab ♁ ad ☿. ♀, ♁, ☾ sunt orientales cum mane ☉ antecedunt, occidentales cum vespere apparere incipiunt ☾ est occidentalis à ☉ ad ♁, i. e. aucta lumine, orientalis ab ♁ ad ☿, i. e. diminuta lumine.

18. Hemisphærium duplex est, di-

urnum quod est supra Horizontem; nocturnum quod est infra.

19. Caput & cauda Draconis, sunt intersectiones Eclipticæ ac orbis ☾, quarum loca ex Ephemeridibus citanda sunt. Caput Draconis, bonum est cum bonis, malum cum malis, estque masculinum. Cauda mala cum bonis est, bonaque cum malis, estque fœminina.

20. Via combusta est inter ☿ gr. 13. ad ♃ gr. 9.

21. Eclipsin patiuntur ☉ & ☾.

22. Mansiones tribuuntur soli ☾, exque numero 18. adeoque mansio qualibet determinatur vigesima octava parte totius circuli, scilicet 0. 12. m. 51. sec. 25. mensuratione scilicet incepta à 1. gr. ♃, & secundum seriem signorum continuata. Hinc prima ☾ mansio est ab ♃, gr. 0. ad gr. 12. m. 51. sec. 25. mansio secunda, ad gr. 24. m. 42. sec. 52. &c. Ex his gradibus reputantur ut plurimum malæ esse influentiæ mans. 16. 18. & 26.

N. Alii mensurationem instituunt (non in sphaera nona, sed) in sphaera 8. id est, a fœminis signata.

CAP. XXVI.

De Modo colligendi.

Modum colligendi peculiarem in colligendis natis nonnullis observari comperimus, eumque diversum tum ratione collectionis sursum deorsumve, tum quoque ratione situs colligentis.

Ratione collectionis deprehenduntur in nonnullis diversæ vires, pro diversa collectione sursum deorsumve facta. Sic helleborus si colligitur, inquit Mars. Ficinus (lib. de sanit. studio for.)

sive folium deorsum trahas sive sursum, hoc subito tactu fieri creditur, ut vel deorsum vel sursum humores ducat. Sic & sambuci radix si sursum evellatur, per superiora purgat; si e contra deorsum per fossam subtus factam trahatur, movet alvum; ejusdem sambuci juli quoque si sursum, cacumen versus decerpantur, movent vomitum; e contra, si deorsum eisdem decerperis, alvum laxant.

De situ colligentis ait Agrippa Phil. lib. 1. cap. 48. Collecturos herbas hni vel ♂ jubent ad orientem spe-

ctare, vel meridiem. Primum quia gaudent (♂ & ♀) esse orientales Sole; alterum quia principalia eorum domicilia scilicet ☉, ☽, ♃, signa sunt meridionalia. Similiter ♀ & ♁ Collecturi vero rem ♀ream. ☽em vel ☾ rem, spectare jubentur versus occidentem, quia gaudent esse occidentales: vel contra septentrionem, quia domicilia eorum principalia, quae sunt ♃, ♀, ☽, ♃, signa sunt septentrionalia. Sic in opere solari spectandum est contra orientem vel meridiem, quin potius semper ad ipsum solare corpus atque lumen.

CAP. XXVII.

De Asservatione, ac primum de tempore seu duratione asservationis.

Asservatio est, qua res medicamentales usui repositae asservantur.

N. Scopus asservationis est res medicamentales usui reservare: Circumstantiae autem eo dirigi debent, ut, quantum fieri potest, res integra, usuique idonea quovis tempore in promptu sint.

Res asservandae sunt tum nativae tum preparatae.

Circumstantiae Asservationis praecipuae sunt tempus, locus & modus adoperandi.

Tempus Asservationis, dico quantum diu res asservari potest. Unde Canonis:

Tempus asservationis ne sit ultra terminum durationis; Etenim quia vires cum tempore evanescent, non nisi cadaver inutile tandem relinquuntur. Accidit haec evanescentia, in aliis citius, in aliis tardius, prout res solidioris vel minus solidae sunt substantiae. Nimirum sunt, quarum vis facile dissipatur, harum asservatio brevioris erit temporis: sunt e contra, quarum natura solidior, adeoque corruptioni magis resistit; earum itaque duratio erit quoque diuturnior v. g. lignorum & sim. Hinc, constituitur,

I. TEMPUS SEU DURATIO NATIVORUM,

Mine-

Mineralia pleraque (exceptis sulphureis atque aqueis quibusdam) quia solidioris ac durabilioris sunt naturæ, durationis quoque diuturnioris censenda sunt.

E vegetabilibus. I. Flores quamdiu odorem, colorem & saporem retinent, asservari possunt: Vix autem, (exceptis paucis) semestrem durant, mutandi igitur annuatim. Schænanthos autem flores decennium durare ajunt.

N. In genere de floribus notandum, eò commodius in usum medicum illos captari quò fuerint recentiores; puta, nisi humiditas obstat, qua ex nascentia est reliqua.

Herba diutius quidem asservari possunt, præstat tamen singulis annis mutationem instituerè.

Semina quò calidiora, acriora magisque aromatica sunt, eò quoque durabiliora, ideoque pro re nata biennium ac triennium integra servari possunt, minutiora tamen ac frigida, minora singulis annis mutare fas est, servandaque sunt diligenter, ne rancescant.

Fructus quotannis mutandi sunt. Exotici tamen durioris cortice ac crusta vestiti, per duos tresve annos durant. v.g. Myrobalani.

Radices parvæ, tenues, raræ, anno quolibet mutantur, ut Asari, Asparagi & simil. Magnæ crassæ præditæ substantia biennium, vel triennium integra manent, ut Aristolochia,

bryonia, gentiana, rheum ponticum. Triennio servari potest uterque helleborus.

Cortices in annum perdurant & ultra.

Gummi & resinæ durabilioris sunt naturæ,

Animalia horumque partes vires suas vegetas obtinere creduntur, quandiu incorrupta servantur, id quod rancido fœtore, sapore, situ atque coloris mutatione dignosci potest. Durabiliores autem sunt partes quæ sicciores ac solidiores: corruptibiliores, quæ molliores, & hæ singulis annis mutari solent.

II. TEMPUS SEU DURATIO PRÆPARATORUM.

Aceta infusa quotannis mutare convenit, vel affuso novo aceto infusisque novis materialibus renovare.

Aquæ stillarum phlegmaticæ singulis annis vel mutandæ vel renovandæ sunt. Renovationem dico, quâ aqua recentibus plantis superfunditur, de novoque destillatur. Aquæ spirituosæ diutius servari queunt.

Balsama aromatica annos duos tresve durabilia sunt.

Cerora Vix ad annum durant.

Clyster, quia ut reliqua decocta facile corrumpitur, nullus exstat paratus, sed ex tempore præparatur.

Collyria sicca, cum trochiscis conveniunt.

Contra fructuum, biennium durant.

Confecta, quia saccharo circumvalata sunt, diutiùs durant quam nativa.

Conserve unius sunt anni.

Decocta, quia intra dies paucos corruptioni obnoxia sunt, nulla profu exstant, sed recenter parantur. Et huius rei gratia species certorum decoctorum officinis in promptu sunt v. g. decocta pectoralia, Vide lib. 2. c. 49.

Electuaria lenitiva intra annum ferè imbecilliora fiunt; solutivorum virtus ad sesquiennium perdurat.

N. Renodus durationem hanc regulam includit: quo Electuaria quævis gratiora sunt, eo citius hebescit illorum energia ac facultas.

Elixir, quia spirituosum est, si benè muniatur, quo minus exhalet, aliquot annos servari potest.

Emplastra vix ad sesquiannum durant, quin nimis sicca evadant.

Extracta duriora in plures annos perdurant, nec facile præter exsiccationem quid detrimenti contrahunt.

Facula Vegetabilium singulis annis renovari queunt, integræ tamen manent biennium & ultra.

Flores variant pro diversitate materix unde sublimantur.

Lulepi ex præscriptionibus recenter parantur, lulebus enim rosatus ac violatus in consistentia Syrupi asservantur.

Loboch sive Eclegmasa quæ amygdalas, pineas, & semina frigida rancedi-

ni opportuna recipiunt, vix ultra annum durant, reliqua ad biennium pertingere queunt.

Magisteria præcipitatione parata, quia ex rebus fiunt durioribus ideoque nec facile corruptibilia sunt, asservari in annos tres pluresve poterunt.

Morselli etsi itidem aliquandiu integri manere apti sint, præstat tamen recentes adhibere, præcipue si fortè simplicia rancori obnoxia continuerint.

Olea expressa temperata, ut amygdalorum, sesaminum, ex pineis & similibus præsertim sumenda vix ultra mensem sine rancore servantur: frigida, unius sunt anni: calida per duos vel tres durant. Ex fructibus odoratis quæ exprimuntur, (ut è Nucista,) semestri servari possunt.

Destillata, diutiùs durant. *Insolata* quotannis fere vel biennii decursu mutari solent.

Pilule tum ob duriores compagem tunc ob aloen, quam pleræque recipiunt, ad annos duos tresve pertingunt, præsertim quæ opium continent.

Preparata in specie sic dicta, quia per se durioris ac minus volatilis sunt essentia, duos tresve annos integra manent.

Pulveres præstat adhibere recentes.

Rob singulis annis mutantur.

Rotula ex tempore fere fiunt.

Salia in annos aliquot durabilia sunt præsertim crystallifata.

Species aromaticæ singulis annis, vel sesquiennali periodo renovandæ sunt.

Spiritus si bene custoditi fuerint, quò minùs exhalarint, diu durare possunt.

Succi liquidi mutantur quotannis: Duriusculi ac inspissati diutius durant, scil. in annos duos tres & ultra.

Syrupi simplices annuali periodo mutari volunt: Compositi ac aromatici biennali.

Tinctura in pulveribus durabiles sunt annis aliquot; tincturæ liquidæ durabiles sunt pro diversitate menstruorum.

Trochisci & Collyria sicca annum durant unum. Excipe qui opium continent, seminaque rancori obnoxia, nimirum illi ad sexennium usq; pertingere possunt; hi brevis sunt durationis, nec annum integri manent.

Unguenta ad annum vel sesquiennium ut plurimum servantur.

CAP. XXVIII.

De Loco Asservationis.

Locus asservationis vel generatim consideratur vel *speciatim*.

Generatim consideratur locus, tum ratione *domicilii*, tum *asservatoriorum*, ubi scil. nativa siccantur & asservantur.

Locus in genere eligendus est purus asservandoq; medicamento conveniens, sublimis, siccus, pervius, septentrionem meridiemq; spectans. Vitandus e contra locus impurus, pulverulentus, subterraneus, uliginosus, insolatus, infumatus, &c. Custodiendæque sunt res ne à radiis solis urantur, neque squalore tecti vel murorum madescant. Quinimò, non abs re foret, in peculiari camera seu hypocausto, super scamnis ac asseribus, herbas rara stratificatione, blandi caloris beneficio siccare postmodum

que vasis mundis impositas asservari.

Speciatim consideratum locum exhibent *vasa asservatoria*, scil. ampulla, arcula, capsula, fictile, lagena, olla, phiola, pyxis, sacculi, scatula, thecæ, vitra, vitra saccharina, urcei. Hæc talia adhibere oportet, qualia rerum asservatio exigit, ut integræ scil. maneat, neque à vase saporem, aut qualitatem alienam contrahant.

Et Mineralibus; Terra scatulis vel arculis ligæis asservari poterunt.

Salina ligneis custodiuntur vel vitreis non metallinis, reponunturque loco sicco.

Aquea vitris vel urceis vitreatis.

Et Vegetabilibus: Flores siccantur in umbra reponunturque (maximè qui jucundum odorem halant) arculis tiliaceis.

Herbe siccantur in umbra, nisi quæ scapo sunt. crassiore aut foliis humidioribus ac adeo proclives ad putrefactionem; nimirum hæ calore intensiore solis scil. vel similis exiccari possunt: Ubi probè siccata fuerint, includuntur sacculis ligneis, vel quod melius est arculis ligneis, ut à pulvere tutæ sint.

Semina asservantur loco sicco, vasculis ligneis vel vitreatis, chartisq; ut eo diutius & sine impuritate perdurent involvuntur.

Fruktus, scatulis, pyxidibus vel sportis continentur.

Radices asservandæ sunt in aëre sicco, ut exsiccentur: Minores, rariore, & quarum vires solis vel ignis calore facile dissipari possunt, in umbra & vento exsiccandæ sunt, ut apii, fænicul. &c. Crassiores igne, sole vel vento siccantur, ut Bryon. Gentian. mandrag. rheipontic.

Cortices arculis ligneis, locoque sicco asservantur.

Gummi ac resina sicca, sicco loco atque ligneis vasis includuntur: liquidiores, urceis.

Ex Animalibus. Animalia horumque partes sicciore in pyxidibus ligneis reponuntur, ut ossa.

Adipes & medullas, vasis, urceis, vel figulinis vel vitreatis recondere convenit, locoque frigido ac sicco asservantur.

Preparata.

Aceta ac aquæ stillatitiæ vitreis va-

sis lagenisvè locoq; temperato com-
modè servantur.

Balsama illa odorata pyxidibus stanneis (melius vitreis) benè occlusa servantur: liquidiora, stillatitia simili modo servanda sunt, quo olea stillatitia & spiritus.

Cerata asservantur ut emplastra.

Conditæ & sim. figulina potius quam stannea vasa expetunt.

Confectioes saccharo obductæ, ligneis arculis reconduntur locoque moderatè calido ac sicco locantur.

Conserve, Eclegmata, Elektuaria. Vasis figulinis vitreatis potius quam stanneis asservantur.

Emplastra ac cerata vesica aut charta quæ liquatam ceram imberit, obvolvuntur, atque sic arculis vel pyxidibus siccis inclusæ reponuntur.

Extracta vasis figulinis vel vitreis amplioris orificii, ut spatula depromi possint servantur, vel si sicciore fuerint, ut pilulæ reponuntur.

Fecula, Flores, &c. Vitris vel prorenata servantur.

Morselli, ut confectioes custodiuntur.

Olea infusa atque expressa in vasis vitreis vel figulinis vitreatis reponuntur. *Destillata* in vitris angusti orificij.

Pilule involvuntur vesica vel charta cerata, recondunturque in thecis siccis, ligneis, vel stanneis loco sicciore.

Præpa-

Preparata vitris custodiuntur locoque sicciore.

Regula ut confectiones arculis ligneis servantur, locoque sicco.

Salia vitra postulant, locumque sicciorem.

Species aromaticæ coriaceis sacculis probè confutis, vel in vitreis aut ligneis vasis optimè servantur.

Spiritus vitra benè obturata exigunt, adeoque angusti orificii locumque temperatum vel frigidiorum.

Succi liquidi in vitris angusti orificii asservantur, superfuso aliquantu-

lo olei amygdalini, olivarum, ut à situ conserventur; inspissati succi cum Extractis conveniunt.

Syrupi non detinentur rectius quàm in figulinis vasis vitreatis, præsertim ii qui per se acidi sunt, quos omnino in vasis figulinis vitreatis parari ac detineri oportet, quippe noxam mineralem ex metallinis vasis facile eliciunt.

Trochisci in pyxidibus ligneis commode reponuntur.

Unguenta ac Linimenta vasis figulinis, partim quoque pyxidibus stanneis conclusa tenentur.

CAP. XXIX.

De Modo adaptandi ad asservationem.

Modus adaptandi variat, prout res integra in partes dissecta, repurgata vel secus asservari postulat, vel pro ut diverso situ est collocanda aliudve expetit, cujus auxilio à corruptione conservetur. *Succis superfunditur oleum, camphora semini lini imponitur, &c.*

Flores asservantur ut plurimum à caulibus ac foliis suis herbaceis segregati.

Herbe seu folia si grandiora fuerint, caulibus crassioribus, seorsim à caulibus decerpta reponuntur: sin contra caulibus sint tenuioribus, una cum hisdem asservantur nec raro una cum floribus.

Radices, alix servantur in arce, ut aristolochia, gentiana, hermodacty-

lus, satyrium, &c. alix in talcolas dissecta, ut bryonia, enula, iris, &c. Similiter adimitur nonnullis lignosa matrix, ut feniculo, petroselino, &c.

Fructus, E.g. Poma collocanda sunt ut pediculi deorsum, flores sursum spectent. Quinimo frumento v. g. hordei semini poma imposita diutius durant.

Carnosa animalium partes, lavantur primò prohibito, cū vino vel decocto convenienti, hinc exsiccantur in furno, siccatæque solis congruis, e.g. absinthii ne putrescant involuta asservantur. Sic pulmones parantur extracta primum aspera arteria. Sic parantur & Epata, Lienes, &c.

Res pingues & oleosa lavantur in aqua

aqua aliquoties donec puræ evaserint. Hinc lento igne liquantur, colantur, effundunturve super frigidam, ut sordes ad fundum secedant, vel in spumam colligantur, post reponuntur in locum frigidum quo servantur. Sic lavantur *axungia, sava, medulla, &c.*

N. Alii adipes solâ lotionem purgatis aservant, lotionemque nolunt ex aqua frigida scilicet, hac ratione adipem non modo solidioris substantia, sed & coloris candidioris manere autumant: Alii aquam salisam lotionem adhibent, dein dulcorant & ne rancescant aliquid salis pro asservatione

ne admiscant; Alii Vino pinguedines abluunt, quò magis abstergantur.

Membranose partes, ut intestina secundum longitudinem secantur abluuntur (vino vel decocto convenienti) in frustra dissecta exsiccantur (in clibano) ac servantur, involuta foliis convenientibus.

Sanguis repurgatur à sero, hinc exsiccatur in furno.

Fella detrahuntur à jecore, præligatisque filo viis introitus & exitus, siccantur in camino suspensa.

Coagula exiccata fumo aut sole aservantur.

CAP. XXX.

De Usurpatione.

VSurpatis est medicamenti administratio.

Circumstantiæ quas in usurpatione consideramus sunt: *Vires*, *Usum* seu modus utendi, *Formula* ac denique *Dosis* seu quantitas.

Virium ratione Medicamentum est.

Astringens *συσφικτικόν*, i. e. Oscula vasorum occludens, Talia sunt frigida, substantiæ crassæ, acerbæ, austera, &c. Opponitur aperientibus.

Adurens, *pyroticum* quod adurit, Suntque 1. *Vesicantia*. 2. *Escharotica*. 3. *Cauistica*.

Alexiterium, *Alexipharmacum*, i. e. Venenis resistens, cor ac Spiritus Vitales roborans, ne venenum facile admittant,

Anodynum, i. e. dolorem leniens, sive narcoticum id sit sive paregoricum: Sapius tamen de paregoricis dicitur.

Aperiens *ἀνασφικτικόν*, i. e. vasa referans. Talia sunt calida, (sed non ultra gr. 2.) substantiæ tenuis. Opp. *συσφικτικόν* adstringentibus.

Apoplegmatizans, quod excrementa e cerebro in palatum & os detrahit, sive id masticetur, sive gargarifetur, sive palato illinatur, Talia sunt calida, acria, vel tota substantia agentia.

Arthriticum arthriticum quod nervoso generi ac articulis familiare est.

Atenuans *λεπτωτικόν*, i. e. crassos, viscidos, frigidos, humores incidens dissolvens. Talia sunt cal. gr. 3. substantan-

stantiæ tenuis, ut mordicantia, salsa, amara, nitrosa: Opp. incrassantibus.

Attrahens ἰσχυρὸς, i. e. humores ac spiritus è corpore in superficiem alliciens. T. S. Calid 2. 3. 4.

(N. gr. 4. *Vesicas vel ruborem inducunt*) tenuis substantiæ. His accense, quæ attrahunt tota substantiâ. Sic venenum attrahit venenum.

Bechicum quod leniendæ tussi comparatum, Specialiter tamen quod putum promovet.

Calfaciens quod calorem excitare potis est.

Cardiacum, quod cordi familiare.

Carminativum, i. e. flatus discutiens, T. S. imprimis femina calida majora dicta.

Καταρρακτικὸν quod fractis ossibus solidandis convenit.

Cathereticum, quod superfluum carnem cui adhibetur absumit.

Catharticum, i. e. purgans sive ἄνω sive κάτω id fiat, potissimum tamen de dejectoriis dicitur.

Cauterium causticum, cauterizans Escharoticum, quod non solum in cutem, sed in carnem subjectam adurendo agit.

Cephalicum, i. e. capiti familiare.

Cholagogum, quod bilem flavam purgat.

Cicatrizans ἰσχυρὸς, cicatricem inducens, T. S. quæ non solum id quod influit sed humorem, qui in ipsa carne continetur consumunt, ut hac ra-

tione in cutem caro mutetur. Sunt vehementer siccantia crassæ S. adstrictoria.

Κολλητικὸν, i. e. glutinatorium.

Condensans πυκνωτικὸς, i. e. poros cutis contrahens. T. S. aquæ ac frigida debilius contrahentia seu subadstringentia, subaustera, subacerba (non adstr.) Opp. Rarefacientibus.

Confortans, confortativum: quod proprietate quadam partem aliquam respicit roborat & confortat.

Constringens, idem quod obstruens.

Corroborans, idem quod confortans.

Corrodens, corrosivum, κατάρρακτικόν, quod excrescentem carnem tollit. T. S. Calida 4. gr. tenuis substantiæ, septicum, acri mordacia.

Dejectorium, id est per alvum purgans.

Densans idem quod condensans.

Detergens. Vide extergens.

Diaphoreticum est, 1. idem quod sudorificum. [T. S. Eadem cum diureticis] 2. idem quod discutiens.

Discutiens, resolvens est, quod flatus discutit, hinc & humores.

Diureticum quod ἄνω serosum & aquosum sanguinis ad renes & vesicam deducit, ut inde ejiciatur. T. S. cal. tenuium partium, incidentia.

Ἐκβολικόν, i. e. foetum ac secundinas ejicientia.

Eccoproticum, i. e. alvum laxans fecesque tantummodo deturbans.

Emeticum, i. e. Vomitorium.

Ἐρροσύνουσι, menses cians.
Emollien, μαλακτικόν: quod humores
 concretos ac congelatos fundit. T.
 S. Cal. 2. nonnihil sicca & Empla-
 stica.

Emplasticum, i. e. glutinosum quod
 parti cuiquam illitum tenaciter ad-
 hærescit ac poros implet. T. S. Sicca
 ac terrea citra acrimoniam.

Empbraistica, sunt Emplastica que
 poros suo lentore obstruunt & op-
 plent. T. S. humida, tenacia; ut olea.
 Opp. Ecphrastico.

Ἐπαιμὸν est κολλητικόν, quod cruentis
 vulneribus adhibetur sanguinem si-
 stendi gratia.

Epticum, quod Epati familiariter
 convenit.

Eploticum vel *Synoloticum*, quod
 ulceri cicatricem inducit. Vide cicat-
 rizans.

Erodens, idem quod corrodens.

Errhinum: quod pituitam (non è
 ventriculo cerebri sed) circa menin-
 ges hærentem ad nares prolicat, adeo-
 que citra sternutationem. Talia S.
 Calida ac nitrosa.

Expectorans. Vide bechicum.

Extergens ἐσφρακτικόν, i. e. lentos &
 glutinosos humores cuti adhære-
 scentes eluendo infarctu liberans. T.
 S. Siccantia tenuis substantiæ, nitro-
 sa, amara.

Glutinosum, i. e. Emplasticum.

Glutinans, *glutinaorium*, κολλητικόν:
 quod agglutinat & conjungit iolu-
 tas partes, T. S. quæ plus siccant quam

Sarcotica. nihil detergunt, sed potius
 adstringunt.

Humectans, quod humidum red-
 dit.

Hydragogum, quod serum seu aquam
 purgat.

Hypnoticum, quod somnum conciliat,
 somniferum.

Hystericum, quod utero familiariter
 est.

Incidens, idem est quod attenuans.

Incrassans παχυστικόν, i. e. tenuiores
 & liquidiores succos reddens cras-
 siores. Talia S. frigida aut temperata
 citra acrimoniam crassæ & terrea
 substantiæ. Opp. attenuantibus.

Indurans: σκληροστικόν, quod quæ
 congelat & distendit. T. S. frigida
 gr. 2. 3.

Lac generans, quod sanguinem pro-
 bum generat, attenuat & ad mam-
 millas deducit.

Lac imminuens, quod lactis genera-
 tionem impedit.

Laxans χαλαστικόν, i. e. materiam quæ
 in flatu declinat tensionemque cau-
 sat attenuans & discutiens. T. S. mi-
 dicè calfacientia, largiùs humectan-
 tia substantiæ tenuioris.

Lithonripticum, quod calculum at-
 terit & ejicit.

Maturans, ματριστικόν, ἐκπυστικόν, id est,
 puris generationem juvans. T. S.
 Temperate calida, humida & Empla-
 stica.

Melanagogum, i. e. atram bilem e-
 ducens.

Menses movens ἰμμενωγῶν, quod obstructions in utero aperit, sanguinemque eò deducit.

Narcoticum, Stupefaciens, quod stuporem infert, atque dolorem stupefaciendo lenit.

Nephriticum, quod renibus familiare est.

Nervinum, Νευρῶν ἀρθητικὸν quod nervoso generi convenit.

Obstruens, i. e. oscula vasorum occludens, T. S. frigida & astringentia, substantiæ crassæ; austera, acerba.

Ophthalmicum, quod oculis convenit.

Oticum, quod auribus familiare est.

Odontalgicum, quod dentium dolores sopit.

Paregoricum est anodynum, quod blando suo calore corporis calorem fovet fovendoque meatus referat, laxat, emollit, discutit. T. S. temperata tenuis substantia.

Philivum φιλίππον, quod amorem conciliare creditur.

Plegmagogum, i. e. pituitosum humorem purgans.

Polychrestum, quod multis viribus pollet.

Psilothrum ψιλοθρον, i. e. depilatorium.

Prarmicum: i. e. Sternutatorium.

Purgans: quod humores e corpore vel per os vel per anum educit.

Pus generans: Vide maturans.

Purificans, Σωπτικόν: quod acrimo-

moniâ, &c. calori nativo insensissimum, eumque vel fugat vel ejus symmetriam destruit. Talia sunt mordicantia, acria: ut ♂.

Pulmonicum: quod pulmonibus familiare est.

Rarefaciens ἀραιωτικόν: i. e. cutis meatus referans. T. S. calida moderatè, sicca, substantiæ tenuis.

Refrigerans: quod frigus inducit.

Repellens, ἀπορρηκτικόν: i. e. quod humores in membra irruentes, vel nondum plane impactos repercutit. T. S. vel frigida humida, quæ meatus contrahunt, vel frigida sicca terrestria: ut austera, adstringentia.

Reserans, i. e. infarctum liberans.

Resolvens: i. e. discutiens, scil. per insensibilem transpirationem, vel & interdum idem quod attenuans.

Sarcoticum, i. e. carnem generans. T. S. quæ extra morsum sordes vulnorum detergunt, ne consolidationem impediunt.

Semen generans, quod materiam seminariam spiritu replet & flatu distendit.

Semen imminuens, quod feminis generationem & turgescientiam impedit.

Septicum: i. e. putrefaciens.

Siccans: quod siccitatem inducit.

Somniferum: i. e. hypnoticum.

Splenicum, sive spleneticum, quod lieni familiariter convenit.

Sternutatorium, prarmicum: quod Sternutationem movet, ac excre-

menta capitis, tum ea quæ in cerebro, tum quoque quæ circa meninges hærent, expellit.

Stomachicum, quod ventriculo familiare est.

Stomaticum, quod ori convenit.

Stupefaciens idem quod Narcoticum.

Vesicans: Vesicatorium quod vesicas & pustulas excitat, extremam cu-

ticulam tantum attollendo, (est inter *irritantia* mitissimum) T.S. Cantharides, sinapi, fermentum, flammula, ranunculus, &c.

Vomitorium: quod per os humores educit.

Ureticum, idem quod diureticum.

Vulnerarium *Gregyvalis*: quod intus assumptum, vulnerum consolidacionem juvat.

C A P. XXXI.

De Modo utendi.

Modus medicamenta adhibendi duplex est *internus* & *externus*.

Internus est quo medicamenta per os faucesque intra corpus assumuntur, perficiturque *potando, lingendo, masticando, deglutendo*.

Externus est, quo medicamenta corporis *cavitatibus* exterioribus solum immittuntur, vel *superficiet* extrinsecus applicantur. Cavitates illæ sunt Os, Oculi, Nares, Aures, Uterus, Penis, Anus. Applicatio *superficiet* fit, *inungendo, emplassando, cataplasmando, irrigando, lavando vel impositione alicujus rei tepide fovendo, &c.*

N. Modum in medicamentis administrandis adhibere oportet, qui convenit ratione loci affecti, tum ratione materiæ adhibende.

Locus affectus exigit modum *internum*, vel *externum* prout collocatus est introrsum extrorsumve. adeoque aditum medicamentis exhibet. Hinc si locus affectus plane sit in-

ternus, *internum* adhibendi modum exigit, sin vero & extrorsum sese extruserit, *externa* quoque medicamenta admittit. Similiter locus affectus *externus*, *externis* curatur, nonnunquam & *internis*.

CAPITI, internè applicantur omnis generis medicamenta *interna*; *potulenta scil. Lingibilia, comestibilia ac deglutibilia*: *Externe* 1. *per os*: apoplegmatismi, masticatoriæ, suffitus: 2. *Per aures*: Aquæ, Succî, Olea, suffitus ex aquis stillatitiis, decoctis, &c. vel expulveribus carboni impositis: 3. *Per nares*: Errhina, Ptarmica, &c. 4. *Superficietenus*: Inunctiones, Irrigationes, lotiones, impositiones cucupharum, fomentationesque aliæ, suffitus.

N. Quinimo quæ pedibus applicantur capiti maxime afficiunt, ut lotiones, cataplasmata, inunctiones plantarum pedum.

OCULIS internè eadem quæ capiti conveniunt, *externæ* immittuntur, Collyria, Aquæ, &c. *superficietenus*

Inun-

Inunctiones, Emplastra, Cataplasmata.

NARIUM affectibus tam interna quam externa medicamenta applicari possunt, quæ Erhini nomine communiter veniunt.

DENTIBUS; oris collutiones, pilulæ vel turundæ indita, linimenta, suffitus, pulveres, trochisci (quibus gingivæ fricantur) *Superficies tenuis*, maxillarum inunctiones, Emplastra, Cataplasmata, fomentationes.

FAUCIBUS: Gargarismi, Fumus, Linctus, Syrupi, Trochisci sublinguales, *Extrinfecus*, Inunctiones, Cataplasmata (v. g. in angina ex nido hircundinum, adde Linimenta ex melle.

THORAX SIVE PULMONES omnia interna admittunt, præcipue tamen Linctus, Trochiscos, Rotulas ac Morfello sublinguales, Electuaria, Aquas, Syrupos, Vapores itidem ac fumum cum aëre attrahendum; *Extrinfecus*: Inunctiones, Emplastra, Cataplasmata, Sacculos, Epithemata.

CORDI: omnis generis interna medicamenta adhiberi possunt, sive per pulmones ad Cor transferantur, sive per ventriculum, præsentissima vero operationis sunt odora, quibus spiritus vitales insigniter recreari comperimus, *Extrinfecus* adhi-

beri solent potissimum Epithemata, Inunctiones, &c.

Epiti convenientia itidem sunt omnia interna. *Superficies tenuis* applicari possunt, Inunctiones, Emplastra ac Cerota, Cataplasmata, Epithemata, Sacculi.

Lieni similia adhiberi possunt, tam interna quam externa.

Renibus præter jam dicta medicamenta & lotiones insessusque conveniunt, clysteresque per anum injecti. Idem iudicium de Vesica.

Utero dicantur similiter omnia interna. *Extrinfecus* convenit odor tum naribus tum pudendis adhibitus, ut & Injectiones in uterum, pessii, suffitus. *Superficies tenuis*: Inunctiones, Emplastra, Cataplasmata (quæ cautè adhibenda.) Fomenta sicca seu sacculi.

Ventriculo adhibentur omnia interdicta: *Superficies tenuis*; Inunctiones, Emplastra, Cataplasmata, Fomentationes ex pane tosto (qui vino irrigatur, calideque imponitur) sacculi.

Intestina præter jam dicta interna ac externa medicamenta admittunt quoque, quæ per anum immittuntur, ut sunt Suppositoria, Clysteres, liquoresve alii per syphonem immittendi.

CAP. XXXII.

De Formulâ medicamentorum practici.

FORMULÆ medicamentorum practici quæ intrinfecus adhibentur

sunt tum *liquores*; Apozemata, Emulsiones, Infusiones, Julapia, Po-

tiones, tum paulo crassiores; Syrupi Eclegmata, Electuaria, Boli, tum solidiores; Trochisci, Pulveres, Rotulæ, Morsuli, Pilulæ, &c.

(Extrinsecus) quæ adhibentur sunt vel *Liquida*; Aquæ, Olea, Epithemata, Clysteres: vel *Crassiores*; Linimenta, Unguenta: vel *Duriores*; Cerota, Emplastra, Cataplasmata, Sacculi.

N. *Quibus formulis medicamentis adhibenda sint, edocent. (1.) Modus utendi (2.) materia adaptabilitas: quibus (3.) addi potest Patientis natura, quæ formulis aliis inhiat, alias averfatur.*

Modis utendi singulis suæ correspondent formulæ. Internè, inserviunt usui (1.) *Porabili*: Apozemata, Aquæ, Emulsiones, Infusiones aliæque potiones. (2.) *Lingibili*: Eclegmata sive Linctus, Syrupi, Trochisci sublinguales (3.) *Comestibili seu Masticabili*: Boli, Conditæ, Conservæ, Confectiones, Martius panis, Marmoladæ, Mixturæ, id est Electuaria, Rotulæ, Tragææ &c. (4.) *Deglutibili*: Pilulæ, Pulveres.

Externè inserviunt quæ immittuntur cavitatibus.

I. *Ori*: Dentifricia, Gargarismi, Linimenta, Masticatoria, Suffitus.

II. *Oculis*: Aquæ, Collyria, Unguenta, fomenta, cataplasmata.

III. *Naribus*: Errhina, Odoramenta, Suffitus, Nasalia.

IV. *Auribus*: Aquæ, Succia, Decocta, Olea, Unguenta, Suffitus.

V. *Utero*: Clysteres, Pelli, &c.

VI. *Ano*: Clysteres, aliique liquores per syringam, Suppositoria, &c.

VII. *Peni*: Clysteres, ceraceæ candelæ, &c.

II. *Corporis superficies applicantur.*

1. *Inungendo*: Olea, Linimenta, Unguenta.

2. *Emplassando*: Emplastra, Cerota, Dropaces.

3. *Cataplassando*: Cataplasmata, Sinapismi, Phænigmi.

4. *Irrigando*: seu humectando: Epithemata, Embrochæ.

5. *Lavando*: Aquæ, Lixivia, Balnea, &c.

6. *Simpliciter repidè imponendo & fovendo*: Sacculi (Cucuphæ) animalium partes carnosæ, calentes impostæ.

7. *Suffiando*: Suffumigia.

CAP. XXXIII.

De Dosi medicamentorum.

Dosin Medicamentorum internorum menuntur generaliter Vires ac Formulæ adhibendæ.

Virium ratione exhibentur, Aliterantia.

Temperatè, à ℞ij. ad ℞ij.

Gradu.

- Gradu. 1. à ʒj. ad ʒij.
 2. à ʒʒ. ad ʒʒʒ.
 3. à gr. v. ad ʒij.
 4. à gr. iij. ad ʒi.

Purgantia.

1. ab ʒij. vel iij. ad vi.
 vel viii. ut Syr. rosar. solut.
 Violar. solut.
 2. ab ʒiij. ad v. ut mel.
 rosar. solut. mel. viol. sol.
 3. ab ʒij. ad iij. vel iv. ut
 succ. rosar. & violar. (ireos
 nostr. manna) Syr. è flor.
 persficorum.

2. Grad. Mans. 1. ab ʒʒ. vel ʒv. ad ʒiʒ.
 vel ʒij. ut Tamarind. cas-
 sia. (in pulpis.)
 2. ab ʒʒ. ad ʒiʒ. ut se-
 men carthami (in infus.)
 3. a. ʒij. ad ʒv. ut Epith.

3. Grad. Mans. 1. a. ʒj. ad ʒʒ. ut miro-
 balani (ad ʒ. v.) poly-
 podium.
 2. a. ʒij. ad ʒij. ut Rha-
 barb. agaric. Mechoacan-
 na, Sena.
 3. a. ʒʒ. ad ʒ. j. ut Aloe,
 Hermodactylus, Turbit.
 Gratiola, Jalappa.

4. Grad. Mans. 1. a. gr. X. ad ʒʒ. vel ʒij.
 ut Mezereum granum gni-
 dium, Asarum, Colocyn-
 this.
 2. a. gr. v. ad xv. ut Ela-
 terium, cortex hellebor,
 nigri.
 3. a. gr. iij. ad x. ut Eu-

[phorb. Esula. ʒ. Scammo-
 monium.]

*N. Specialiorem singulorum purgan-
 tium dosin quere propriis locis.*

Formularum ratione adhibentur
 medicamenta doli, quæ respondet
 opportunitati adhibitionis, observa-
 tis tamen, si opus sit, facultatibus ac
 dosi inde dependente. V. g. quæ gra-
 ta sunt & facilis assumptionis, ma-
 jori dosi exhiberi queunt, perque vi-
 ces reiteratas assumi. Ingrata, dosi mi-
 nori, & vix ultra vicem unam persua-
 dentur.

Utriusque ratione est communis
 dosis, qua pro vice una adultis præ-
 scribuntur,

Apozemata } ʒiij. ad v.
 Aquæ stillatiæ }
 Boli. ʒj.

Clysteres adultis lib. i. præter pro-
 pter, adhibentur: infantibus ʒij. iij.
 &c.

Condita pro libito sumuntur quan-
 titate Juglandis.

Conservæ eadem quantitate usui
 veniunt.

Electuaria alterantia & confortan-
 tia à ʒj. ad ʒiij. vel ʒiʒ.

Lenientia a ʒj. ad ʒiij. Purgantia
 ad ʒi. præter propter.

Elixiria guttulis propinantur à
 ʒʒ. ad ʒj. vel ʒiʒ.

Emulsionones pro potu crebro sæ-
 pius ordinantur.

Extracta duriuscula alterantia à ʒj.
 ad ʒiʒ. Purgantia à ʒj. ad ʒj.

Liquo-

Liquores salium & simil. resolutorum à gr. v. ad ʒj.

Magisteria corroborantia à ʒß. ad ʒiß. purgantia vide sigillatim.

Morfelli ad ʒi. vel ʒij. &c.

Olea stillatitia à gr. ij. ad gr. XV.

Pilulæ Laxativæ. à ʒf. ad ʒij. Purgantes ad ʒiiij.

Præparata. à ʒj. ad ʒj.

Pulveres & species aromat. purgantive à ʒiß. ad ʒiiij.

Salia vegetabilium à ʒj. ad ʒj.

Sapæ & Syrupi, ab ʒj. ad ʒiiij.

Spiritus minerales à gr. ij. ad ʒß. vel si debiliores fuerint ad ʒj. &c. V. gerabiles ad cochleare pro re nata.

Trochisci ad ʒiiij.

N. Doses has præter propter dedi. adult. to competentes: notari tamen velim pro diversitate ingredientium constitutione. que assumentis cunctas esse moderandas. Et si specialius haberi possint, his potius attendendum.

C A P. XXXIV.

De Signatione in genere, ac primum de qualitatibus sensibilibus & figuræ.

Signatio est, quæ docet modum medicamenta cognoscendi, & dignoscendi.

Signa cognitionis plurima existunt: Nos præcipua damus, tribusque illa classibus includimus; Inherentium, antecedentium, consequentium, & hæc singula in consideratione simplici, vel comparata similitudine.

In classe inherentium excellunt.

1. Qualitates sensiles, 2. Figura, 3. Ætas & Sexus, &c.

Qualitates sensiles sunt. 1. Sapor. 2. Odor. 3. Color. 4. Qualitates tactiles. 5. Sonus.

1. Sapor.

Acer, cui subicitur aromaticus, mordax, seu septicus seu arsenicalis.

Acerbus --- adstrictorius, ponti-

cus, fructuum immaturorum, aluminosus.

Acidus --- acidulus, ammoniacalis.

Amarus --- absynthiacus, aloeticus, felleus, gemmeus, Salinus.

Austerus --- stypticus, adstringens, vitriolatus.

Dulcis --- pinguis, saccharinus, melleus.

Salsus --- ferrosus, nitrosus.

Unctuosus.

N Sunt qui inspidum addunt saporem, in quo humiditas insipida sentiatur; alia Vincum quoque & lacteum subjungunt. Verum utriusque prior proprie dulcis sapor non est, ut posterior non simplices, sed compositos sapiunt saporos. Vincum, austerum, dulcem & suavem; lacteum, dulcem pinguem & suavem.

2. Odor.

2. Odor.

Odorum distinctio minus perspicua est, à saporibus tamen, cum quibus magna ipsi affinitas est, nomina fere mutuuntur.

Gratus, *lucidus*, fragrans, bene olens. *Molestus*, *ducius* foetens, male olens.

Gravis,
Amarus,
Acerbus,
Acidus, &c.

3. Color.

Albus, cui subjicitur candidus.

Flavus --- luteus, cereus, croceus, aureus, melleus, citrinus, fulvus, vitellinus.

Rubens --- puniceus, flammeus, sanguineus.

Purpureus --- Violaceus, gilvus, brunus.

Viridis --- prassinus, herbaceus, æruginosus, porraceus.

Ceruleus --- glaucus, cæsius, gryseus, lividus, cineraceus, pallidus, pullus.

Niger --- ater.

N. Color intuentus, non modo qui in superficie extrinsecus conspicitur, sed & qui intrinsecus delurescit, sive compressione, attritione sive modo alio conspicuus reddatur. E. g. *Hyperici flores* si digitis confricentur, rubrum exhibent, licet luce intuitu crescant.

4. Qualitates tactiles.

Crassities, & tenuitas seu subtilitas. *Crassum* est quod ægrè lævigatur, seu

seu quod vix in tenues partes comminuitur, *Tenue* quod contra.

Densitas, seu *soliditas* & *raritas* seu *porositas*. *Densum* quod poris vel exiguis vel nullis pervium est. *Rarum*, quod multis. Huc cavum.

Durities & *mollities*: *Durum* quod tactui resistit; *molle*, quod cedit.

Gravitas & *levitas*: *Grave*, quod in se coactum pondere, quam mole magis est conspicuum. *Leve*; quod laxius mole quam pondere.

Lenitas seu *lubricitas* & *ariditas*. *Lubricum* idem quod lentum & viscidum. *Aridum* contra.

Levitas & *asperitas*. *Leve* cujus superficies est æqualis seu, in quibus omnia sunt æqualia (plana, æqualiter composita.) Huc *rotundum*. *Asperum* seu *scabrum* in quo partes inæqualem situm habent, atque aliæ eminent, aliæ depressæ sunt. Huc superficies *hirsuta*, *pilosa*, *angulosa*; *laciniata* queque, &c.

Huc pertinent & dispositiones quibus res quæque mutabiles existunt, adeoque

Combustibilis; incombustibilis.
Concretilis (ut Sal) inconcretilis.
Densatilis; indensatilis.
Ductilis (ut metallum,) inductilis.

Exhalabilis (ut aqua, &c.) inexhalabilis.

Filialis (ut venæ arteriæ, &c.) infilialis.

Flammabilis (ut pinguedo) non flammabilis.

Flexilis (ut Salix, &c.) inflexilis.

Fractilis (ut baculus, &c.) infractilis.

Friabilis (ut pumex, &c.) infriabilis.

Fusibilis (ut metalla, salia, &c.) infusibilis.

Humectabilis (ut spongia, &c.) inhumectabilis.

Liquabilis (ut Salia,) illiquabilis.

Mollificabilis (ut pix, &c.) immollificabilis.

Pressatilis (ut medulla sambuci, &c.) impressatilis.

Tractilis (ut nervus, corium, &c.) intractilis.

Sonus.

Tinnitus.

Sibilus.

Sonus gravis.

Sonus obtusus.

Figura.

Figura est quæ resultat ex conformatione & configuratione, quæ res scil.

1. Bene habita, pinguis, carnosæ, succulenta, *vel contra*, malè habita, macilentæ, strigosa, gracilis, exucca.

2. Ampla, magna, extensa, *vel contra*, &c.

CAP. XXXV.

De Actate seu duratione & sexu.

RES naturalis quælibet, & hinc ipsa medicamenta naturæ lege universali mutabilia sunt. Mutationis hujus causæ etsi evidentiores sunt, quæ extrinsecus accedunt, attamen præsupponitur quoque intrinsecus mutabilis cujusque natura, qua vel in melius vel in pejus mutari res destinata est, idque non modo quoad rei substantiam, sed & quoad vires. Hanc mutationem ex interna mutabilitate pullulantem determinat *ætas*, quam in asservationis doctrina durationem diximus.

Ætas crescentium non incongruè quadruplex itatui potest. 1. *Initians*

seu infantilis. 2. *Crescens*, &c. Juvenilis, adolescens. 3. *Consistens*, virilis. 4. *decrescens*, scil. senilis.

N. *Ab ætate initians augefcunt Crescentia ad consistentem usque ætatem, hinc imminuntur paulatim, descenduntque ad interitum.*

Est vero ætas crescentium diversimodè mensurabilis.

Plantarum annuarum ætas initians est tempus *germinationis*, i. e. cum germinare incipiunt: *Crescens* est tempus *urgescens*, i. e. cum gemmas protrudere conantur: *Consistens* est tempus *orescens*, i. e. cum flores & fructus emittunt: *Decrescens* est tem-

tempus *marcescentia*, i. e. quo folia marcescere incipiunt ac decidunt.

Plantarum non annuarum, animaliumve ætates simili ratione pro cuiusque speciei longævitate menurabiles sunt.

Duratio signum est non postremum, quo rei (asservatæ) integritas vel corruptio dijudicatur, Vg. Si qua ultra durationis suæ terminum asservata nonnulla fuerint, viribus lan-

guescentibus vel corruptis, æstimantur.

Sexus distinctio non in animalibus solum, sed & in stirpibus conspicua est: nec nominis tantum, sed & rei: *Mares* in stirpium genere magna ex parte sunt infructiferi, *fæm. na* fructum edunt, ut *Pœonia mas*, *pœonia fœmina*; *Mercurialis mas*, *mercurialis fœmina*, &c. Hinc oritur & virium distinctio, &c.

CAP. XXXVI.

De Antecedentibus.

IN classe antecedentium celebrantur, 1. *Agens*, 2. *Objectum agibile*, 3. *Actio ipsa*, 4. *Locus*, 5. *Tempus seu aër ambiens*.

1. *Agens* (præcipuè naturale) rem motam & conversam sibi quadante-nus assimilata arguit.

N. Agripp. *Philos. occ. lib. 1. c. 15.* Unaquæque res movet & convertit ad su-

um simile & inclinat ad seipsum, secundum totum posse suum, tam in proprietate, i. e. in virtute occulta, quam in qualitate, i. e. virtute elemental. Quandoque etiam

in ipsa substantia, sicut in sale videmus, nam quicquid diu steterit cum sale fit sal, omne enim agens cum agere ceperit, non ad inferius seipso movet; Sed quodammodo, quoad fieri potest ad sui par & consentaneum: quod etiam manifesto videmus in animalibus sensibilibus, in quibus cibum non in herbam vel plantam nutriti-

va virtus permutat, sed in carnem transmutat sensibilem. Quibus in rebus inest alicujus qualitatis vel proprietatis excessus, sive insit ipsis per naturam sive quandoque etiam per artem vel casum, ut audacia in meretrice: hæc res ad talem qualitatem passionem, virtutem maxime movent & provocant, Sic ignis movet ad ignem, aqua ad aquam,

2. *Objectum* (materia quæ agentis elaborationi subjicitur) et si naturam suam sensim mutat, difficilimè tamen ac vix plane exiit.

N. Sic sterces equi avenâ pastæ, natura avenæ plane non exiit. Lac fœmine post assumptum purgans, purgatricis facultatis deprehenditur; Capræ lithontripticis pastæ, præfertur reliquis in medicamento lithontripticis,

3. *Actio* (motus quo res constituitur) prout diversa est: ita diversam

rei factæ naturam arguit. Modum si-
ve in productione rerum spectes, si-
ve in collectione, si-ve in asservatione.

N. E.g. *Excrementa alvi quia elabo-
rationi minus fuere subiecta, quam fel,
magis de natura nutrimenti participant,
minus de natura ex elaboratione acqui-
sita. Sambucus quomodo pro diverso colle-
ctionis modo diversis polleat facultatibus,
supra diximus.*

4. *Locus* uti diversas fortitur tem-
peraturas; ita diversitatem in plantis
operari potest: & tantam aliquando
in plantarum virtutibus mutationem
causatur, ut non solum hujus disci-
plinæ rudimentis initiati sæpenume-
ro fallantur, sed in earum virtutibus
inquirendis & medici & qui non pa-
rum philosophiæ studiis navant ope-
ram. Joh. Bapt. Port. Mag. lib. 1. c. 16.
Vide & supra c. 13.

5. *Tempus* cælestè variat rerum na-
tivarum proprietates non modo quo-
ad gradus, i. e. quoad magis & minus,
sed sæpenumero quoad species seu
proprietates ipsas. E. g. Hypericum
tempore debito collectum, fugat
lumbricos, quod non facit, si secum
decerptum sit. Hinc Canon. Qualis
est constitutio stellarum, talis censetur
& natura sublunarium subiecto-
rum. Est autem constitutio stellarum
vigorosa & fortunata in fortitudini-
bus, debilis & infortunata in debili-
tatibus ac infortuniis. Vide supra c.
23. ut & c. 12. & c.

N. Avicen. 1.2. tr. 7. c. 5. *Planta que
in claro aere colliguntur, sunt meliores
collectis in dispositione humiditatis aëris
& vicinitatis temporis pluvie.*

C A P. XXXVII.

De Consequentibus.

IN consequentibus signa celebria
sunt *Nomina, Testimonia, Effecta seu
actiones & Experientia.*

Nomina rerum indagasse non pa-
rum ad rei cognitionem juvat. Ete-
nim, præterquam quod nomina, re-
rum notæ ac imagines sunt, eorum-
que conceptus ac figuras phantasiæ
imprimunt, ut plurimum certis de
causis imposita esse constat. Sic dic-
tus rubinus à colore rubro, chryso-
lithus ab aureo. Sic lapis ostiocolus
quod osium fracturas conglutinet,

nephriticus quod renum calculo suc-
curat. Sic dicitur fel terræ à sapore
amaro, Glycyrrhiza à dulcedine,
Glycyrricon, i. e. amara dulcis à sa-
pore utroque quem refert. Sic nomi-
natur Saxifragia quod calculum fran-
gat, pulmonaria quod pulmonibus
conveniat, tussilago quod tussi. Sic
dicunt Germani *Fieberkraut*, febrifra-
ga, (i. e. centaurium minus) quum fe-
brim fuget, &c. Sic sunt lingua cet-
vina, lingua avis, bursa pastoris, pal-
ma christi, &c. à similitudine quam
cum rebus usum obtinent. N.

N. Præ reliquis linguis prevalet lingua hebraica, nimirum primus parens quia integram rerum cognitionem possedit, imposuit nomina, rebus convenientiora, naturamque res experimentia, &c.

Testimonia sunt autoritates, quarum ore vel scriptis attestantur, Merentur hæc fidem prout à persona fide digna proveniunt.

Effecta seu actiones. Nimirum actiones rem talis naturæ esse arguunt, qualis illæ deprehenduntur, atque adeo secundum eandem illam naturam res conjecturantur activæ. Vide cap 40. n. 4.

N. Actiones vocantur nascendi, florendi, generandi, crescendi, prolificandi, fructificandi, concoquendi, pariendi que modus & quo amore se prosequantur, horreant, & se invicem alliciant.

Experientia fontium reliquorum ceu complementum existit. Illi enim opinionem fere ingerunt, hæc certitudinem, atque adeo non inscitè rerum magistra majoribus dicta est. Experientiam puta sufficienter ac rite demonstratam. Namque uti hæc rerum magistra est: Ita quoque si minus sufficienter illa acquisita sit, fal-

lax seductrix esse poterit. Hinc certæ in Experientiæ judicio notandæ conditiones.

1. *Experientia sit aliquoties comprobata.*

2. *Res in quibus sit experientia similiter sese habeant. Res dico non tantum subjectum in quo sit experientia, sed & materiale objectum, de quo fit experientia.*

N. Hinc præstat experientiam fieri in & de rebus simplicioribus. V. g. In virium indagazione. 1. Non temere fidatur experientia unica, 2. Res de quibus fit experientia, si periculum secunda vel tertia vice fiat, semper sibi uniusmodi disposita, non qualitatibus alienis corrupta, nec aetate vilescens, &c. 3. Subjectum in quo fit experientia, sit Corpus humanum, non caninum, vel simile. Nam in alio corpore acquisita experientia fallere in homine potest. Serpens integer ciconiæ cibus est, homini mors, &c. Nec & hoc prætereundum, necessum esse, corpora illa humana repetitis vicibus similiter sese habeant, eodem scil. morbo laborent, aetate ac temperamentis convenient, vel non adeo discerpent.

CAP. XXXVIII.

De Similitudine.

Dicta signa considerantur non modo in sua natura simplici, sed & quatenus deprehenduntur in rebus seu objectis diversis convenire. Nimirum convenientia signorum con-

jecturare facit convenientiam signati. De simili enim idem iudicium.

Est autem convenientia similitudo, qua res rem repræsentat, id est mentiri videtur seu æmulari; sive scil.

figura id fiat, quæ potissimæ hic considerationis, sive qualitatibus sensibilibus solis sive actionibus & moribus. &c. Quinimo & antecedentium similitudinem spectasse nonnunquam juvat.

Sic representantur

Partes humanas videlicet:

Caput; Papaver, Juglans, nux Indica, pœonia folliculus, scyllæ radix. agaricum (representat cerebrum) fl. lil. convall.

Oculos; Grana herbæ paris, fl. Euphrasie, anthem, calthæ, hieracii, argemon, anemon. scabios. &c.

Dentes; Hyoscyamus sine siliquis, acini mali punici, pinei nuclei, dentaria, folia vermicularis, radix chelidon, min,

Aures; asari folia, cochleæ.

Nasum; fol. mentastri aquatici,

Guttur seu tracheam asperam; pyrola, uvularia, cervicaria, callia fistularis.

Pulmones; pulmonaria saxosa, pulmonaria maculosa, pulmonaria quercina.

Cor; Citri fructus, anthoræ radix, alleluja, fructus anacardi.

Jecur; Lichen, fungus betulæ, quercus, Jecoraria.

Lienem; Scolopendrium, lingua cervi, lingua avis dicta, lupinus.

Ventriculum; folia cyclaminis, Zingib. galanga.

Intestina; convolvulus, calam. arom. Callia fistularis, lumbrici,

Vesicam; Alkekengi, nux vesicaria, colutea, solanum.

Pudenda; arum, fabæ.

Ligamentum umbilicare utero infixum; nymphææ ligamenta seu caulis.

Testiculos ac genitalia; species omnes orchidum, satyrium, dracunculus, porrum, boletus cervinus.

Uterum; pistolochia, aristolochiæ radix (radix cava.)

Renes; portulaca.

Articulos; hermodactylus, (scilicet quæ geniculatâ) harundo, sarfa pariglia.

Manum; palma christi.

Capillos; muscus arborum, capillus veneris, abrotanum.

Representant humores:

Bilem flavam; Plantæ floribus vel succis flavis croceisve, vel animalia similia. Eaque vel in alimentorum numero sunt; ut Cuminum (lividi coloris) crocus, beta, ficus, mel, &c. Vel in medicamentorum, ut; aloë, sēna (floribus ex pallido luteis) absynthium (aureo comarum flore) rithymali (floribus croceis.) Colocynthis (flore & fructu luteo) ricinus (flore flavescente,) rhabbarum, &c.

Bilem prassinam; Quæ viridi & herbaceo colore prædita, ut, bilitum, atriplex (herbaceis floribus.)

Bile pallidam; bryonia (florib. pall.)

Bilem atram; Quæ floribus, foliis vel succo nigrescunt, purpurascunt, cœru-

cœruleive sunt coloris. vt: fabæ (floribus maculosis) multaue leguminum genera floribus purpureis obfeuris. v.g. lens, smilax hortensis, vicia, blitum (folio nigro) tubera, carnes ferinæ, Cicer (flore cœruleo) veronica (fl. cœrul. vel purpur.) borrago, buglossa, &c.

Pituitam; plantæ albifloræ, animalive albicolora, v.g. cucurbita (fl. candidis,) fungi albi, lactuca, caro suilla, agnina, &c. agaricum, &c.

Sanguinem; quæ rubri coloris sunt, vel rubro colore tingunt. ut; Santalum rubrum, rad. chinæ, filicis, acetosæ, &c.

Mistos humores, quæ misti coloris sunt ut, Iris.

Lac & sperma, quæ lactis instar fundunt, ut Lactuca, sonchus, carduus lacteus, &c.

Repræsentant animalia bruta eorumque partes, sc.

Scorpionem, Radix Yierua, Cyperi.

Serpentes & Viperas. Bistorta, Coronopus sylvestris seu serpentina (radicibus constat tenuioribus contortis in anguis formam.) Scorzonera.

Hermaceum; echinati castanæ cortices, dipsaci capita, carduorum fructus.

An. malium cornua; cuminum contortis summitatibus, &c.

Repræsentant morbos:

Calculum: omnis generis calculi (cristallus, silex, &c.) milium solis, radix saxifragiæ alb, cortices lapidei

nucleorum ut & nuclei ipsi, crustacea omnia.

Exanthemata: Lentesc.

Excrescentiæ: Agaricum, gallæ, & reliquæ arborum excrescentiæ. Lichen petreus vesiculis insignitus, quæ referunt vesicas Jecori nonnunquam adnatas.

Ficus am: Scrophularia radice nodosa.

Herniam: Perfoliata.

Hydropem: Bryoniæ radix (habet signaturam pedum hydropici.

Ictericam: Chelidonia (succo flavo) Crocus, Centaurea.

Lentiginos, Lichenes, impetiginos: Betulæ cortex albis interlitus maculis, Lichen arboribus innascens.

Maculas: Allium, arum, arisarum, persicaria, pulmonaria (folius sc. maculosus)

Polypum: Chelidoniæ minoris radix; Polypodii radix.

Scabiem: Polypodium in dorso scabritiem refert, Sabina (superficie scabra) Aselli.

Spasium: Limaces (levi occasione sese contrahunt) erinacci, lumbrici, aselli, &c.

Vomicas & abscessus: Tubercula arborum cum lacrymis inibi contentis: V.g. lacryma seu resina novellarum abietum è tuberculis.

Vulnera: Perforata, millefolium (quia pertusa sunt & languinem expressu exhibent.)

CAP. XXXIX.

De cognitione qualitatatum manifestiorum.

A Fontibus signationis ad species descendimus, quæ etsi dari variæ possint, quippe nunc cognoscendæ sunt ipsæmet rerum species, nunc facultatum vigor, &c. Attamen, quia Medici de indagandis viribus præcipuè solliciti sunt, harum investigationem potissimùm aggredimur, specierum cognoscendarum cupidum ad authores remittentes, qui magna inde compilârunt volumina. Si quæ tamen ex ipsis necessaria fuerint, sive ad distinguendam speciem à specie, sive ad dijudicandam rem genuinam à falsâ & adulterata, suis locis breviter indicare studebimus.

N. *Præmittere hic placet: rei cuiusque qualitates sensiles, (quippe quæ ob oculos sunt,) dispositionem bonam malamve sine difficultate arguere, adeoq; res bonas censeri, quarum sapor, odor, color, crassities tenuitasve, soliditas aut raritas, durities vel mollities, gravitas seu ponderositas aut levitas &c. secundum naturam sese habent: malas, e contra. His si signa reliqua addideris, circumstantiasq; productionis, collectionis & asservationis consideraveris, adeoque pensitaveris, quibus causis, qua materia, quo tempore, quo loco, quo modo res (E. g. natura,) tum producta, i. e. facta, enata, educata, tum collecta, tum quoque, quamdiu, quibus vasis & locis, ut & quo modo fuerint asservata, his, inquam, certius de concepta bonitate decernere poteris.*

Facultates medicæ vel manifestiores sunt vel occultiores.

Manifestiores, quas & generaliores dicere licet, siquidem generaliter sine respectu alicujus membri aut morbi considerantur, sunt, *prima* & *secunda* & ex his dependentes *secundæ*. *Occultiores* quas & specialiores dixerit sunt, quæ partem aliquam certam morbumve certum respiciunt.

N. *Majores in investigandis solis manifestioribus ferè occupati fuerunt, recentiores ad occultiores quoque penetrare studuerunt, fontes majorum præcipui fuerunt,*

1. *Experientia.* 2. *Ratio*, eaque quintuplex scilicet. 1. sumpta à velocitate tarditateve alterationis, (v. g. calcificationis, congelationis, &c.) 2. ab odoribus, 3. à saporibus, 4. à coloribus, 5. ab operationibus & virtutibus cognitis. Avicena. 1. 2. canon. Modernorum fontes in inquirendis occultioribus sumuntur præcipuè, à signaturæ similitudine. Vide Bapt. Portam in phytognom. quem secuti sunt Quercetanus, Crollius, Nollius.

Qualitates primæ cognoscuntur.

1. *Ex Sapore*: *Acer* vehementis caliditatis est indicium: *acutus* fit cum calor ad summum superavertus est: *acerbus* est frigidus, siccus, & terrestris: *acidus* est humectior quam frigidior, fitque ubi cum austero plus humiditate

miscetur: *amarus* fit, cum calor plus, quam par sit, increbuit, ariditate & caliditate præstans, siccitate scilicet, terrestri: *austerus* fit, si acerbus paulum remittatur, estque plus frigidus quam humidus: *dulcis* exoritur ex temperata humiditate & caliditate: *Salsus*, si calor invalescit, ob id calefacit, abrodit, abstergitque: *unctuosus* seu pinguis, minus quam dulcis caliditate præstat, atque ærem participare videtur: *inspidus* seu *aqueus*, frigide ac humide statuitur temperaturæ. *Bapt. Port. in Phytogn.*

N. Duo que hic moneam habeo. 1. est, quod ut plurimum mixti occurrant sapes, in quibus lingua facile decipi adeoque iudicium errare potest, 2. est, quod sapes potius qualitatium salinarum, quam elementalium primarum sint indices. V. g. Sapor amarus est natura salis gemma vel nitri, adeoque pollet facultate tergente, purgante, lumbricos fugante. Acerbus natura est aluminis & stipatur virtute adstringente. Acidus essentia est salis ammoniaci, adeoque celebratur facultate incidente, astum extinguente, dissolvente, coagulante, (nimirum teste Quercetano dissolvit corpora, coagulat spiritus.) Austerus naturam sapis vitrioli, ea propter qualitas est adstrictoria, stiptica, fermentativa. Salsus natura est salis, unde virtutis incidentis, abstergentis,

2. Ex odore: Odor saporis rationem sequitur, magnaque est odoris & saporis cognatio. Hinc odor gravis be-

ne olens ut plurimum caliditatis est indicium; *foetens*, frigiditatis ac humiditatis excrementitiæ. *Mordax*, *amarus*, caliditatis: *acerbus*, *acidus*, &c. frigiditatis. *Inolida* sunt fere quæ humida.

N. Avicenn, lib. 2: Canon. cap. 3. *Odor, inquit, qui sentitur, si mordacitas aut declinans ad latus dulcedinis, omnes illi calidi: si aciditas mucida, lenta: & omnes illi frigiditatem (perhibent) & bene olentia plurimum calida, &c.*

3. Ex colore: Color albus & pallidus, humidi temperamenti indicium, omnibusque in rebus color albus imbecillitatem notare solet. *Flavus*, ex calore oritur. Flores, qui luculento colore nitent, ex cibo pingui & humido proveniunt. *Bapt. Port. in phytogn. Rubens, croceus, &c.* immodicæ siccitatis & caliditatis argumentum. *Viridis* seu *porracei* coloris folia ex humiditate multa proveniunt.

N. Baptist. Port. in Phytogn. lib. 2. cap. 36. Flores recentem nati ob nativum humorem coloratiore sunt, atate provecta vero pallidiores, decolorati & deformes: nam sicciore atate sunt. Sic Avicenn. lib. 2. can. cap. 3. Color albus in corporibus congelatis, quæ in se (habent) humiditatem, non est nisi ad substantiam frigidam, & in corporibus, quæ in se (habent) siccitatem & divulso non est nisi ad substantiam calidam & niger in utroque per contrarietatem. Etenim frigus alficat humidum & demorat siccum & calor demorat humidum & album reddit siccum,

cum, Item; sunt quidam colores (tendentes) ad albedinem, & quidam eorum ad tincturam rubram & nigram. Etenim tendens ad albedinem, si est in natura in specie frigidorum, est frigidior & tendens ad alias (rubedinem & nigredinem) minus frigidus. Et si est natura ad calidum (vergens) & res è converso (se habet.)

Ex tribus hisce præcedentibus primas tenet sapor, hinc odor, postea color. Avicenn.

4. Ex qualitatibus tactilibus. Crassities signum est. 1. abundantium partium terrestrium. 2. humidarum videlicet frigore congelatarum. Tenuitas partium ignearum vel æreorum. Densum vel est exiccatum, vel frigore congelatum concretum. Rarum siccitatis comes. Durities ex sicco est & terrestri (nisi humorum repletio & inde tensio adsit.) Mollities humiditatem participat. Gravitas comes est densitatis, Levitas raritatis. Lenitas ex humiditate est, ariditas ex siccitate. Lavitas ex humiditate aërea vel aquea est; Asperitas ex siccitate.

5. Ex dispositione seu mutabilitate, ejusque recipiendi modo facili vel difficili: E.g. Quæ res recipit velocius calefactionem, calida censetur, quæ frigectionem; frigida. Similiter quæ velocius est congelationis, illa frigidior est, & quæ velocius inflammationis, ea est calidior, &c.

6. Ab Ætate: Juniora humidiora

fere sunt, vetusta, sicciora. Item crescentia dum immatura adhuc, austeritatem acerbiterque; ferè sapiunt, & inde frigiditatem,

7. A loco natali. Lacustres plantæ temperamenti ferè sunt humidi & frigidi; quod & animalia dulci aqua degentia imitantur. Palustres sunt ferè frigida ac sicciora (ob aquam & terrestrem essentiam) Fluviales sunt sicca & insigniter calida, ut quoque linguam nonnullæ exulcerent. Marine sunt frigida & sicca (frigida ob aquam, sicca propter sal). Pinguis humi accola sunt calida & humida, vel humiditate & siccitate temperata. Iejun soli planta calida & sicca existit. Mediocris terra convectorix, tepida est & naturæ nostræ familiaris. Arenosi soli planta est calida & sicca tenuium partium. Ancipitis vite plantæ temperamenti sunt mixti: Similiter & animalia ancipitis vitæ, mixti temperamenti sunt, & ut plurimum humidiora & excrementitia. Planta amphibie in locis asperginosis enatæ, sunt frigida & sicca. Litorales marinæ plantæ; salis naturam sapiunt, sunt ergo calida & sicca. Monticola plantæ, ex agri exilitate sicci nascuntur temperamenti & ex solis apricitate, calidi; sunt insuper partium tenuium. Campestres mediocriter calida sunt & sicca. Plantæ in cavis locis nascentes frigida sunt & humida, (ob solis absentiam

tiam & soli uliginem.) In collibus nascentes temperate sunt. Sylvestres domesticis sunt sicciore & frigidiores (si sint ejusdem speciei.) Domestica sunt mitiores & debiliores.

N. Dioscorid. in præfat. l. 1. ad Aream: Magni refert, se calca, in quibus herba prodeunt, clivosa & ventis exposita sint & persata, frigidaque & aquis carentia, cum his in locis viros earum longe validiores intelligantur, cum ea contra, quam campestribus, riguis & opacis, cæterisque locis à vento silembus enascuntur, plerunque degenerent & minus viribus valeant. Sic & Avicenna l. 2. tr. 1. c. 5. Ille (plantæ) quarum collectionis loca sunt ventosa, vel que sunt aëri & vento exposita & sunt versus orientem soli exposita, sunt fortiores aliis.

8. Ab operationibus. Sic calidum censeatur, quod subtile reddit, resolvit, abstergit, aperit, mollit, maturat, concoquit, discutit, incidit, attrahit, mordicat, rubefacit, adurit: &c. Frigidum quod repellit, incrassat, cru-

dum facit: &c. Siccum, quod constringit, exprimit: Humidum, quod inflat, abluit, lubricat, levigat: &c. Avicenna: l. 2. can.

N. Facultates he pleræque salibus re-
ctius accepta feruntur.

9. Hisce Experimentiam superadde-
re necessum est, quæ sola, reliqua fe-
re omnia, certitudine vincit. Obser-
vatis tamen conditionibus, ad expe-
rientiæ certitudinem requisitis. De
quibus supra c. 37.

Qualitates secunda cognoscuntur

Edatis qualitatibus primis: Nimirum
his cognitis non possunt non innotescere & qualitates secundæ, utpote
quæ primarum proximæ pedisseque
sunt. E. g. calidum reddit subtile, ab-
stergit, aperit, maturat, concoquit,
discutit, incidit, &c. Non parvi au-
tem hic momenti est, sapores exami-
nare, atque secundum eos, uti supra
diximus, qualitates secundas, demer-
turi.

De Investigatione qualitarum occultarum.

Facultates occultiores ex similitu-
dine in primis conjecturantur. hinc
experientia confirmantur.

N. De facultatum occultiorum in-
vestigatione qui prolixius erudiri satagit,
consulat Phytognomonicam Joh. Baptista
Portæ. Signaturas Crolli basilica sua an-
nexas: Quercetam signaturas in libro de

prisca medicina collectas. Nollum in
physicis. Nos compendi studio, quam bre-
vissimis eam regulis includimus. Et sunt.

1. Plantæ, quæ representant par-
tem aliquam hominis, habentur ei-
dem salubres (puta nisi subfit véné-
nata qualitas.) Sic capiti conveniunt
capitata: Juglans, nux indica &c. Idem

sentiendum de animalibus eorumque partibus, Sic confert Lien, lieni; Epipar epati, &c.

2. Plantæ quæ colore suo, &c. repræsentant humorem (in homine) eadem convenire conjecturantur, adaugendo si in alimentum venerint, expurgando vel corrigendo, sin in medicamenta. V.g. Bilem flavam generant, qua in alimenta veniunt croci: flavique coloris: crocus, beta, ficus, mel, &c. Vide supra c. 38.

3. Quæ repræsentare videntur morbum, morbosumve habitum, ad curationem ejusdem facere statuuntur; Sic profunt in calculo, ea quæ repræsentant lapides. E.g. milium solis, testa ovorum, &c. Sic abolent maculas herbæ & animalia maculosa: squamas, squamosa. Sic sanant, perforationes corporis, i.e. vulnera herbæ scilicet perforatæ: Sic plantæ quæ gummi & resinas resudant, ad gummi & pus valent. Plantæ & animalia tumentia, tumentibus partibus profunt. Plantæ & animalia quæ caudicis fissionem & vulnera patiuntur, ad glutinanda vulnera faciunt: Quæ corticem cutemve facile abiciunt ad mundandam cutem Vide Joh. Bapt. Port. Phytogn. l. 5. & supra c. 18.

4. Plantæ & animalia qualiter in actionibus & moribus deprehenduntur taliter & in homine statuuntur operari.

N. Nimirum uti diximus c. 36 Una

Et tantum de Isagoge, &c.

quæque res movet & convertit ad suum simile. Si igitur volumus operari ad aliquam proprietatem vel virtutem, queramus animalia, vel res alias, quibus talis proprietatis vel actio excellentius inest. Quid autem per actiones intelligatur, diximus cap. 17.

Sic res steriles creditur reddere homines steriles. V.g. Lactuca, filix, salix, sabina, &c. Ut & animalia sterilia, mulus, &c. Sic res Sales & sæcundæ sæcunditatem inferre censentur & ad venerem facere. E.g. Passer, stinucus, &c. Plantæ multiferæ, animaliaque multipara facere ad conceptum statuuntur, &c. Plantæ longæva perpetuoque virentes, vigorem homini conciliare dicuntur. Herbæ & animalia voracia, concoquendi facultatem hominibus præstare. V.g. lici, lupi. Animalia quæ ingenio & docilitate valent ad hominum intelligentiam & memoriam valere. Econtra quæ indocilia, ruditatem conciliare. Animalia tristia, tristes efficere; somniculosa, somniculosos; Vigilantia vigiles; ferocia, feroces; iracunda, iracundos, &c. Bapt. Phytogn. l. 6. & 7.

5. Plantæ quæ inter se vel cum parte aliqua animalis quoad signaturam conveniunt, & viribus convenire statuuntur

N. Configuratio, i.e. similitudo signaturæ in uno & a tero deprehenditur, seu effectus similis præsupponit similitudinem interni agentis, idque tantum evidentius quanto signaturæ illa fuerit arctior. Sic alexiarmaca conjecturatur quæ C. Cervi mentiuntur, serpentesve repræsentant, &c. idque ex hoc fundamenti; quod id quod C. Cervi figuratur, à simili primo interno sit, rodulum, à quo idem illud Cornu.

Similitudo igitur principii conjecturatur facta sit similitudinem virium.